

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

433

հեգնացի

297

ԱՏՆԱՐԱՐՈՅԺՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

391.99

34

ԿԱՏԱԿԵՐԳ ՈՒԹԻՒՆՆԵՐԳԱՆՈՒՆ

or

Ի ՀԻՆԴ ԱՐԱՄ

Ի Ս. Ս. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

3352

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԱՆ

1868

(45) 297-2014

9 18 296

J. H. Gray
Purchased
Sept 20 1897
CV 393

ԱՏԱՄԵՆԱԲՅՈՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

3485

Կ. ՊՕԼԻՍ . — ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Ուղուն-շարեր. Շերիժ-փառաւ իւան թիւ 13

2004

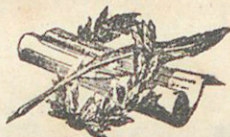
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՆ
ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՐԳԱԽԱՌՆ

Ի ՇԻՆԳ ԱՐԱՐՍ

Ի Յ. Յ. ՊԱՐՈՆՅԱՆԻ

Կ. ՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

—
1868

U 24 J 7

ԱՆՁԻՆՔ

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ	Ատամնարոյժ 45 տարու
ՄԱՐԹԱ	Անոր կինը 60 »
ԵՐԱՆԵԱԿ	Աղջիկը
ԹՈՎՄԱՍ	Վաճառական 70 »
ՍՕՖԻ	Անոր կինը 40 »
ՄԱՐԳԱՐ	Երանեակի նշանածն
ԼԵՒՈՆ	» սիրականը
ՆԻԿՕ	Թափառնիկոսի ծառայ
ԵԻՐԱԿՈՍ	Թովմասի ծառայ
~~.....~~ <i>Անր. Բալ. (Եր. Բալ.)</i>	Աղքատ գործաւոր
ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԻ ՄԷՋ ՊԱՐՈՂՆԵՐ	

ՏԵՍԱՐԱՆՆ Է Ի Կ. ՊՕԼԻՍ

Ա. Բ. Ե. Արարուածները Թափառնիկոսի տան մէջ. Դ.ը Թովմասի՝ Դ.ը պարահանդիսի մը մէջ կը կատարուին :

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

(Թափառնիկոսի տան մեջ սրահ մը, մեջտեղը սեղան՝ որու վրայ դրուած են զրքեր, մեծ ու փոքր շիշեր, չուաններ, դիտակ մը, ասորճանակ մը եւ գիր զրելու պիտոյք. պատեն հայելի մը կախուած. բիկնաքոռ եւ աթոռներ. աջ կողմը խուց մը. միջին դուռ :)

ՏԵՍԻԼ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐԹԱ. Գիշերուան հագուստով, վերջը ՆԻԿՈ

ՄԱՐԹԱ. (Բարկոչքեաւթը ներս կը մտնէ ծառան կանչելով)
Նիկո... Նիկո... Աս վերջապէս դիմանալու բան
չէ, ալ համբերութիւնս հատաւ, ամէն գիշեր սպա-
սել եւ դարձեալ միւս մինակ պառկելի... շաբաթը
գիշեր մը միայն տուն կը պառկի, միւս գիշերները...
չգիտեմ ուր : Պիտի հարցնեմ իրեն Նայիմ գերբ
առաւ զիս այս ամսը մէջ... ստակովս գերի ըլլալ

չեմ ուզեր: Ոչ... զիտեմ իս ինչու համար միս մինակ
կը թողու, վասն զի ես ալ ծերացած եմ, թէ որ
տասնութեց տարու օրիորդ մը ըլլայի, սա ճամբան
չէր բռներ: Իսկ եթէ օրէնքը այսպէս կը պատուիրէ
որ կանայք երիտասարդութեան ատեն սիրուն ,
և ծերութեան ատեն նախատուն, ըսելիք չունիմ .
բայց կուզեմ գիտնալ թէ ո՞ր օրէնքն է այս... միթէ
Սահմանադրութիւնը կըտայ այս պատուէրը . ո՞ր
յօդուածին մէջ կը գրէ... տեսէ՛ք մէյ մը և պօռացէ՛ք
թէ , Ազգը յառաջագիմութեան ասպարէզին մէջ կը
քայլէ... բոկ ոտքով: Ով յառաջագիմութիւն , Հայ-
ութիւնը պոչդ կախած գետնաքարշ ուր կը տանիս,
այդպիսի հապճեպով դէպ ի ուր կը դիմես. մի , մի
այնքան շուտ վազեր , վասն զի բեռդ ծանր է... կը
յոգնիս և ճամբու վրայ կը մնաս , և Հայութիւնը
կռնըկի վրայ կ'իյնայ... պոչ ի ձեռին : Տեսէ՛ք , կը-
նիկնին ծերութեան ատեն ասանկ երեսի վրայ կը
թողուն , և իրենք գեղեցիկ ու երիտասարդ... ունի-
ներու քծնելու կերթան... ան բոլոր անդամներս կը
դողան (Արոտի մը վրայ կը նստի: Այս միջոցին Նիկո
միջին դրան առջին կ'երեւի , ձեռքը կոշիկ մը՝ գոր
վրձինով կը ներկէ): Ես ալ երիտասարդութեանս ատ-
են երբ տասնութեց տարու էի , անանկ ազնոր
աղջիկ մ'էի որ , բոլոր աշխարհ ճամբուս վրայ կ'ըս-
պասէր զիս տեսնելու համար . այն ատեն չէի կրնար ,
եթէ ուզէի , մէկու մը հետ սիրահարութիւն ընել .
օր մը աչուրներս վեր առած մէկուն երեսը նայած
չունիմ . որովհետեւ մայրս այսպէս կը պատուիրէր ,
որովհետեւ պարկեշտութիւնը ասանկ կը սպաննէր :

Բնաւ չեմ մոռնար , եկեղեցիէն ելած ժամանակս բո-
լոր եկեղեցականները զբան առջին կը շարուէին և
իբր թէ իրարու հետ կը խօսակցէին , քանի քանի
անգամներ և ականջներովս լսած եմ , որ անկէ անցած
ժամանակս իրարու կ'ըսէին « Ընկեր , նայէ սա կնիկը
որքան աղւոր է , հազար ոսկի կուտայի առանկ կին
մը ունենալու համար , տես աչքերը որքան հրա-
պուրիչ են , այտերը որքան կարմիր են . » Ասոնք
իրաւ էին , վասն զի ան ատեն վարդի պէս այտեր
ունէի . ետքէն ուրիշ մը կըսէր . « Յղբայր , տես
ինչպէս սե են մազերը , ինչպէս ճերմակ են ձեռ-
քերը , որքան փոքր են ոտքերը » . Ասոնց ամէնն
ալ ճշմարիտ էին . բայց ես առանց նայելու ճամբաս
կը շարունակէի , և ինքը հիմա զիս մինակ կը թո-
ղու ասանկ : Արդարեւ իրմէ տասնըհինգ տարու մեծ
եմ , բայց իր օձիքէն բռնելով՝ եկողը ինձի հետ կար-
գուէ չըսի իրեն . ինքը յօժար կամքով և մանաւանդ
աղաչելով ամուսնացաւ հետս , վասն զի աղւոր էի . . .
վասն զի հարուստ էի . . . վասն զի ուսումնական
էի . . . վասն զի ստակ ունէի . . . վասն զի . . . վասն
. . . ինչ զիտնամ , խել մը աղւոր բաներ ունէի , և
հիմա ամէն զիշեր զլուխն առնէ երթայ , ակռայ պի
տի քաշեմ ըսելով . . . (Կ'երգի)

Ոչ , ոչ , չեմ ուզեր ,

Որ ամէն գիշեր ,

Երիկս ցուրտ երթայ .

Եւ քաշէ ակռայ :

Այո , գալուն պէս ,
 Յայտնեմ ամէն բան
 Թող գիտնայ թէ ես
 Մարդ եմ , չեմ անբան :

(Նիկոն տեսնելով) Հիմա կուգաս :

ՆԻԿ. Տիկին . ես հոս էի . . .

ՄՐԹ. Հոս էիր . Էրբ եկար :

ՆԻԿ. Երբ տասնութեց տարու աղւոր ազգիկ մ'էիր ,
 և բոլոր եկեղեցականները ճամբուդ վրայ կ'սպասէին
 քեզ տեսնելու համար , ես այն ատենէն ի վեր հոս
 եմ , տիկին . ձեզի կ'սպասեմ :

ՄՐԹ. Սուրճա բեր :

ՆԻԿ. Տիկին . . . (Կ'երթայ)

ՄՐԹ. Այս ամէնը մէկ զի թողունք : Զէր զիտեր որ
 իրմէ շուտ պիտի ծերանամ , այս յանցանքը իմա է
 չէ նէ բնութեան . որուն ինքը ֆաթուրն կըսէ , նա-
 թուրն կըսէ . նաթուրայովը մէկտեղ գետինն անց-
 նի : Ամուսին մը որ իր կնկանը ստակովը հարստա-
 ցեր է , վերջէն այս ընթացքը ձեռք առնու . . . Ինչ
 անզգայութիւն . . . ինչ բարբարոսութիւն . . . Փառք
 Աստուծոյ կոյր չեմ , սապատող չեմ , մարմնոյս կողմէ
 պակսութիւն մը չունիմ . (Հայելի կը նայի) Ինչ ու-
 նիմ . . . ինչո՞ւ համար չհաւնիր ինձի . մազերս միայն
 քիչ մը ձերմկցեր են , ինչ վնաս ունի , Խնչպէս որ
 տարւոյն ամէն մէկ եղանակը իւր գեղեցկութիւնը ,
 և յարգը ունի , միթէ տարիքն ալ չունի նոյն գեղեց-
 կութիւնը . օրինակի համար , զարնան ատեն դա-

լարեօք զարդարուած լեռ մը որքան որ զեղեցիկ տեսարան մը ընծայէ մեր աչքին, ձմեռ ատեն ալ երբ նոյն լեռը ձիւնով ծածկուի աղւոր չէրեւար, բայց էրիկ մարդիկ միշտ զարուհի կուզեն. ի վերայ այսր պէտք է գիտնալ որ ամէն տարիք իր զեղեցկութիւնն ու յարգը ունի: Հասակը առած տիկիններէն ծափահարութիւն առնելու համար չեմ ըսեր, ես շողոքորթ չեմ, ճշմարիտը կը խօսիմ: Ահ. . . էրիկ մարդեր, ամէնտեղ կանայքը, վար կը զարնէք, կը բամբասէք. հանդարտ եղիք, ալ ժամանակը հասաւ որ անոնք ալ պիտի սկսին ձեր վարքը նկարագրելով գրեթէ յօրինել. ահ Թափառնիկոս, վրէժ պիտի լուծեմ քենէ, վրէժ. (Սեղանին վրայէն շիշ մը կ'առնու եւ գետիկը զարնելով կը կոսէ):

ՆԻԿ. (Սուրճը քերելով) Հրամայէ տիկին:

ՄՐԹ. Թափառնիկոսը եկաւ:

ՆԻԿ. Տիկին, ես հագիւ թէ անկողին մտած էի, դրան ձայնը առի բա ա աթ, խնայն ոտք ելայ, սկսայ ճրագը փնտռել. այս միջոցին դարձեալ չրրրրրաթրարարաթրաթ, իբրեւ որոտումն երկնից, խելըս գլխէս թռաւ, ինչ ընեմ գիշեր ատեն ճրագ չկայ, սենեկին դուռն ալ կ'որուսի, ծունկի վրայ գալով « Ով Աստուած իմ սուռն ողորմէ » ըսելու չմնաց, դարձեալ թրրրրրաթ կարծեցի որ տունը կը փլի. . . կամաց կամաց սենեկին դուռը գտայ, վարտիքս գլուխս անցուցի, փողոցին դուռը բանալուս պէս, Աս ինչ կերպարանք է (Բարձրաձայն) Էշ (Ցած) ըսաւ. . .

ՄՐԹ. (Վախնալով) Կորի գարշելի:

ՆԻԿ. (Երթալով) Վերջը ապտակ մը զարկաւ, ես ալ զացի պսուկեցայ:

ՏԵՍԻՒԼ Բ.

ՄԱՐԹԱ, ԵՐԱՆԵԱԿ

ԵՐ. Բարե մայրիկ, ինչ ունիս աս առտու. բարկացած կ'երեխա:

ՄՐԹ. Մ'ըսեր բարկացած, այլ խելքը փախուցած: Երանեակ, հայրդ իւր ընտանիքին թշուառութիւն կը պատրաստէ իր անվայել վարքով, աս առտու երբ արթնցայ ու զինքը սենեկին մէջ չտեսայ կարծեցի որ տունը զլուխս փլաւ: Ուր՞ զացեր է զարձեալ երէկ զիշեր:

ԵՐ. Անշուշտ հիւանդ նայելու զացած պիտի ըլլայ:

ՄՐԹ. Ինչ՞ տեսակ հիւանդներ ունի, որ միշտ գիշեր ատեն կերթայ նայելու:

ԵՐ. Ինք կըսէ որ ակուայի ցաւն շատ անգամ գիշերը կը հանդիպի, և թէ ցաւած ժամանակը պէտք է որ դարման մը ըլլուի շուտով:

ՄՐԹ. Ասոնց ամէնն ալ անտեղի բացատրութիւններ են. ես չեմ հաւտար: Այսօր պիտի խօսիմ հետը, կամ իր վարքը ուղղէ և կամ... ես գիտեմ ինչ ընելիքս ասանկ ամուսնութիւն չըլլար: (Երանեակ կը հառաչէ) Ինչ՞ ունիս աղջիկս... ինչո՞ւ կը հառաչես:

ԵՐ. Ո՛հ, մայրիկ, ինչպէս չհառաչեմ, մի՞նչդեռ աներեւ կը տեսնեմ որ իմ ամուսնութիւնս ալ ձերինին պէս պիտի... պիտի...

ՄԲԹ. Ինչ^օ կը խօսիս Երանեակ. Մարգարը ազնիւ բնաւորութեան տէր...

ԵՐ. Ազնիւ բնաւորութեան տէր... ինչ ընեմ որ դրսեցի է... ես կուզէի Պօլսեցւոյ մը հետ թէ հնար էր...

ՄԲԹ. Դուն ալ իմ բարկութիւնս աւելի ես զրգուելու համար կընես այդ խօսքերը. ամբողջ տարի մ'որ հետը նշանուած ես և զոհ էիր, այսօր մէկէն ի մէկ պաղիւ. ինչ ունի տղան. քաղցրաբարոյ պատանի մ'է:

ԵՐ. Ըհ, քաղցրաբարոյ, միշտ հին լաթեր կը հագնի, բնաւ նոր հագուստ մը տեսած չունիմ վրան. նշանուած մէկը անանկ պատուտած զգեստով պտըտի... ոչ մայրիկ ոչ, աւելի կը սիրեմ ամուրի մնալ, քան թէ Մարգարի ուէս հնասէր մարդու մը հետ... հետ... (Մեկուսի) Ահ, Լեոն, Լեոն...

ՄԲԹ. Ալ պիտի բարձրացնեմ ճայնս, ապստամբ աղջիկ, դուն ալ զլուխ վերուցիր, չէս հաւնիր նշանածիդ, որուն ազգասիրութիւնը...

ԵՐ. Ըհ, ազգասէր, միշտ հին լաթեր կը հագնի: Մեծ քիթ մը ունի, ճակատը դուրս ելած, կարճահասակ, մինչդեռ անդին լուսնի ուէս ազնոր երիտասարդ մը...

ՄԲԹ. (Բարկութեամբ) Ինչ^օ ըսիր, ինչ, անգամ մ'ալ զուրցէ, շուտ եղիր:

ԴՐՍԷՆ Թրի թա թա թի թա թա:

ՄԲԹ. Աներես աղջիկ, գնա սենեակդ քաշուէ. վերջը կը խօսիմ քեզի հետ. (Երանեակ կ'երթայ):

ԴՐՍ. Թի թա թի թա թի թա թի...

ՄԲԹ. Շուտ եկուր որ տեսնես թի թա թի :

ԴԲՍ. Թի բա բա թի բա ըու :

ՄԲԹ. Եկուր որ խօսք հասկնանք իրարու :

ԴԲՍ. Թի թա թա :

ՄԲԹ. Աստուած պատիժդ տայ :

ՏԵՍԻՒ Գ.

ՆՈՅՆ ԷՔ ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ Դիշերագգեստով .

ԹԱՓ. Թի բա բա , բարե անուշիկս :

ՄԲԹ. (Մեկուսի) Անուշիկը :

ԹԱՓ. Ինչո՞ւ համար առանձին նստեր ես նսնջիկս :

ՄԲԹ. (Բարկութեամբ) Ձե՛մ գիտեր :

ԹԱՓ. Տիկինը այսօր բարկացած է , հա՛ , հա՛ , հա՛ ,
ձերուկ տիկին :

ՄԲԹ. (Բարկութեամբ) Մերուկ տիկին , և կը յան-
դըզնիս :

ԹԱՓ. Ձյանդգնելու ինչ կայ :

ՄԲԹ. Կուզէս որ բերանս բանամ :

ԹԱՓ. Բայց որ հով առնես :

ՄԲԹ. Երկուշաբթի գիշեր ո՞ւր էիր :

ԹԱՓ. Հիւանդ նայելու գացեր էի :

ՄԲԹ. Երեքշաբթի :

ԹԱՓ. Մէկուն ահուան քաշելու :

ՄԲԹ. Չորեքշաբթի :

ԹԱՓ. Ահապ լեցնելու :

ՄԲԹ. Հինգշաբթի :

ԹԱՓ. Ահռայ պարպելու. հա հա հա մեր տիկինը օրացոյց է. շաբթուան բոլոր օրերը անսխալ կը ցցունէ:

ՄԲԹ. Այո՛ պարոն, օրացոյց մ'եմ, և այնպիսի օրացոյց մը որ, մինչև վերջին շունչդ չպիտի փոխես: Երէկ զիշեր ուր էիր, ի՞նչ կորսուած էիր, ո՞ր ծածկը մտած էիր:

ԹԱՓ. Երէկ զիշեր, կորսուած չէի, թատրոն մտած էի, ուր ազգային ներկայացում մը տուին. Հայ եղողը պէտք է ազգային հանդէսներուն ներկայ զբաղուի:

ՄԲԹ. Առանց ինձի թատրոն կերթաս:

ԹԱՓ. Թատրոնը ծերերու համար չէ:

ՄԲԹ. Հապա՛ճեզի համար, երթալ անկէ վարպետութիւններ սորվիլ, և ետքը ձեր կիները խաբել, վասն զի դուք միայն խաբելու և խնդալու կտորներու ուշ կը դնէք, ոչ թէ ամբողջ խաղին՝ որ լի է բարոյականութեամբ:

ԹԱՓ. Դուն ի՞նչ կը ծախես:

ՄԲԹ. Ես ի՞նչ կը ծախեմ, սրիկայ: դուն իմ ստակովս մարդ եղար, համբաւ ստացար, հիմա զիս միս մինակ թողլով, զլուխդ կառնես թատրոն կերթաս:

ԹԱՓ. Ուրիշ անգամուն զլուխս քեզի կը ձգեմ անանկ կ'երթամ:

ՄԲԹ. Կը ծաղրես զիս խայտառակ, իմ ստակովս մարդ եղար:

ԹԱՓ. Անցեալ օր ազւոք երգ մը լսեցի, մոխկըրէ, երգեմ, նայէ ինչպէս պիտի հաւնիս: (Կ'երգէ:)

Ասակով կնիկ մ'առներ —

— Իշխել կուզէ վրայ

Առտու, ցերեկ, գիշեր —

— Ապսակ կու՛սայ բաղ բաղ :

Ոհ՛ գէշ ասեմ —

— Անշահ բան

Իրաւ շահ —

— Անալիսան :

ՄԻԹ. Մտիկ ըրէ, երկրորդ տունն ալ ես երգեմ
Նայէ ինչ աղտոր է : (Կ'երգէ :))

Առանց սակի կնիկ —

— Թէ որ առնելուզես՝

Ծախես բանկոն շապիկ —

— Որ զինք սնուցանես :

Գէշ ասեմ, եւայլն :

Առանց ինձի թատրոն կերթա՛ս, այնպէս չէ՞ :

ԹԱՓ. Այնպէս է :

ՄԻԹ. Պարոն, քեզի բան մը հարցնեմ, զիտես
Թէ ինչ է կին մը :

ԹԱՓ. Այո զիտեմ. կին մը իր ամուսնոյն զլխուն
փորձանք է :

ՄԻԹ. Լեզուդ չորնայ, ինչպէս ալ առանց կար-
մբելու կը համարձակիս ըսելու թէ փորձանք է :

մինչդեռ բոլոր աշխարհը կը մտնէր որ դուն իմ տան
կողմ մարդ եղար. Պատասխան տուր նայիմ:

ԹԱՓ. Տամ:

ՄԲԹ. Պապանձէ:

ԹԱՓ. Պապանձիմ:

ՄԲԹ. Բերանդ գոցուի, զրուցէ, գերի առիր գիտ
այս տանը մէջ:

ԹԱՓ. Ինչո՞ւ գերի պիտի ըլլաս. կին մը տան մէջ
կիս կարտախը կը սեպուի:

ՄԲԹ. Կիս կարտախը. տեսէք ինչ պաղարեամբ
պատասխան կուտայ:

ԹԱՓ. Էրիկ մարդիկ պաղարիւն են, կնիկները
տաքարիւն կըլլան. (Մեկուսի) Ամառը:

ՄԲԹ. Անօրէն մարդ, ըրածիդ կը հաւնիս, ամուս-
նութեան մէջ, միշտ վէճ, կռիւ կը վայլէ՞:

ԹԱՓ. Առանց կռուոյ ամուսնութիւնը, անլի կե-
րակուրի կը նմանցնեն խոհարարները:

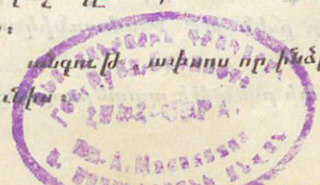
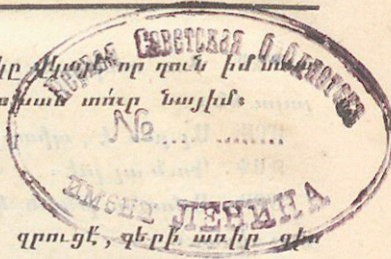
ՄԲԹ. Աղջիկ դաւադ ունիս, պէտք չէ՞ որ խնամք
ուշենաս վրան, հոգաս և կառավարես զինքը:

ԹԱՓ. Աստուած մարդս ազատ ինքնիշխան ստեղ-
ծեց. աղջիկս անձին տէրն է, կրնայ զինքը կառա-
վարել. ես Աստուծոյ դէմ չեմ մեղանչեր:

ՄԲԹ. Գիտցիր որ այդ խօսքերը մահուանս պատ-
ճառ պիտի ըլլան. ասանկ կեանք անցունել չըլլար.
Ես ասլրիլ կուզեմ, մանաւանդ շատ ասլրիլ:

ԹԱՓ. Ինձի ինչ կըսես, Արուես երկայնակեցու-
րեան կարժա:

ՄԲԹ. Լռէ՛, անգութ, արիւնքս որ ինձի պէս պար-
կեշտ կին մ'ունիս:

ԹԱՓ. Քու տարիքիդ մէջ կանայք սարկեշտ ըլլալու են :

ՄԻԹ. Ալ բաւ է, պիտի լռես :

ԹԱՓ. Դուն ալ լռէ :

ՄԻԹ. Ամուսնութեան կապը կամաց կամաց թուլնալ սկսաւ :

ԹԱՓ. Տաքէն անանկ կըլլայ :

ՄԻԹ. Բոլորովին պիտի քակուի զիտես :

ԹԱՓ. Զանկայ կապողը պինդ կապեր է. չը բախուիր. քահանաներուն կապածը աշխարհականները չեն զարոյք քակել :

ՄԻԹ. Ես կը քակեմ :

ԹԱՓ. Գէշ չըլլար :

ՄԻԹ. Բոլոր լրագիրներու մէջ հրատարակել պիտի տամ թէ (Բարձրագոյն) Թափառնիկոս իր կինը թողուց :

ԹԱՓ. Շատ աղէկ խորհեր ես. ասով բարութիւն մը ըրած կըլլանք. թէ որ մեզի պէս ուրիշ կռուող ամուսիններ ալ գտնուին, անոնց օրինակ կըլլանք, թող անոնք ալ բաժնուին : Ասով ըրազրապետներն ալ կը վաստակին, թող վաստակին, ինչու որ անոնք ազգին և ընդհանուր մարդկութեան յառաջադիմութեան համար կ'աշխատին, զրել տնւր, ծանուցման մէկ տողը երեք դահեկան է :

ՄԻԹ. Ինչպէս որ կերեի դուն չես ամչնար :

ԹԱՓ. Փառք Աստուծոյ, ամչնալու խնչ կայ որ...

ՄԻԹ. Երբ ըսեն թէ Թափառնիկոս իր կինը թողեր է :

ԹԱՓ. Պիտի ըսեն թէ սլատերագմէն ողջ դարձեր է :

ՄՐԹ. Շատ աղէկ, մնաք բարով:

ԹԱՓ. Երթաք բարով:

ՄՐԹ. Ապրիս...

ԹԱՓ. Դուն ալ ապրէ:

ՄՐԹ. Ուրեմն մնաք բարով:

ԹԱՓ. Երթաք բարով:

ՄՐԹ. Վերջինն է որ կըսեմ, աղէկ խորհէ և անանկ
պատասխանէ. մը...նաք...բա...րը...ը...ո...վ.

ԹԱՓ. Երթաք բարրը...ով...

ՄՐԹ. Քեզի դէմ դատ պիտի բանամ:

ԹԱՓ. Բայ:

ՄՐԹ. Տանդ ղոները պիտի զոցեմ:

ԹԱՓ. Գոցէ:

ՄՐԹ. Ընդհանուր ժողովքը պիտի ելնեմ:

ԹԱՓ. Ելիր:

ՄՐԹ. Վերջէն Թաղական պիտի իջնամ:

ԹԱՓ. Իջիր:

ՄՐԹ. Վերջը կը տեսնուինք (Կ'երթայ):

ՏԵՍԻՒ, Դ.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ առանձին. Վերջը ՄԱՐԿՈՍ.

ԹԱ. Կորսուեցաւ գնաց թշուառականը. առաւօ-
տուն ելեր՝ կռիւ ընելու պատճառ կը փնտռէ. կը
տեսնես անգամ մը ըրած հարցումները. երկուշաբ-
թի ուր էիր, երեքշաբթի ուր էիր, չորեքշաբթի ուր,
ուր էիր, ուր էիր, ուր էիր... ո՞ր ծակը մտած
էիր. ո՞ւր կորսուած էիր. կարծես թէ դպրոցի մէջ

ենք և քննութիւն կուտանք: Ա՛հ... ես մեծ յան-
ցանք մը գործեցի ստակով կնիկ առնելու... Բայց
ինչ ընելու է... թէ որ հարուստ աղջիկ մը առնուս,
ահա ասանկ կըլլայ. իրեն գերի ըլլալու է... թէ որ
աղքատ աղջիկ մը առնուս, ան ատեն ալ իրեն ծա-
ռայ ըլլալու է. միշտ անոր համար աշխատելու է,
որ ուտէ, խմէ, հագուի, սգուի... ինչ և է զոնէ
այն ժամանակ հանգիստ ու երջանիկ կեանք մը կը
վարեա, ասանկ ամէն օր կուի չըլլար, ես այսպէս կը
հաւատամ իւրաքանչիւր որ իրեն հասակին, հարըս-
տութեան, քննութեան, սիրոյն համապատասխանող
ընկեր մը գտնալու է, որպէս զի այս վաղանցուկ
կեանքին մէջ, երանելի ամուսնութեամբ ապրի:
Վաթսուն տարուան եղեր է և սիրուիլ կուզէ...
Սէր, սէր, որ տեղուանք կերթաս. դուն յիրաւի
կոյր ես եղեր: Իսկ ես ալ աղէկ պատասխանեցի
իրեն, ինչ որ ուզէ թող ըսէ: Սա աղէկութիւնը
ունի որ շուտով կը հաշտուի. քէն չապահէր: (Գեսինը
կոտրած շիշը տեսնելով) Այ՛ սատանորդի շիշը կոտրեր
է. (Կ'առնէ գեսնէն կը հոտորտայ ու փրքը բռնելով աս-
դիկն անդիկն կը վագուրոտէ) Ո՛հ... քիթս... բերանս...
զլուխս... ամէնէն պիտանի դեղն թափեր է. անու-
շաղրի ոգին:

ՄԱՐԿՈՍ. (Դռնէն մտնելով) Ասիկայ ըլլալու է Պ.
Թափառնիկոսը:

ԹԱ. (Ձը շտելով, բարկութեամբ) Ա՛հ կանայք, կա-
նայք, տուներու մէջ դուք էք անհանգստութեանց
պատճառ:

ՄԲ. (Ինքնիշխան) Բարկացած կ'երևի:

ԹԱ. Թէ որ տան մէջ ոտք կոխէ . բզիկ բզիկ պիտի
ընեմ զինքը :

ՄԲ. Բարե , Պարոն Թափ . . .

ԹԱ. Ամէն օր , ամէն ժամ կը պօռայ թէ իր ըս-
տակովը մարդ եղած եմ . . .

ՄԲ. Բարե , Պարոն Թափառ . . .

ԹԱ. Ես չեմ ուրանար , իր ստկին համար առի
զինքը . բայց զաշնադրութեան ատեն չըսաւ որ ամէն
օր այսպէս պիտի պօռայ . (Կնկան ձայնով) իմ
ստակովս մարդ եղար :

ՄԲ. Բարե , Պար . . .

ԹԱ. Երբ էրիկ մը կնկան իշխանութեանը տակ
է ամուսնութիւնը անկատար է և վնասակար :

ՄԲ. Բարե , Պարոն Թափ . . .

ԹԱ. Ծունկերս կը զոզլզան , չեմ կրնար ոտքի
վրայ կայնիլ . այսպէս բարկացնէ զիս . . . չգիտեմ
որ փիլիսոփան կը գրէ թէ՛ մէկը բարկացած ժամա-
նակը , ա բ գ ը մինչև վերջը է թէ կարգայ , բարկու-
թիւնը կանցնի . փորձենք . . .

ՄԲ. Բարե , Պարոն Թափ . . .

ԹԱ. Ա բ գ դ ե զ է բ բ ժ ի լ խ ծ կ ն ձ ձ ղ ն
. . . , սխալեցայ (Առէյի քարկոշքեամբ նորեկ , կ'ըս-
կրսի , դարձեալ կը պխալի) , սողն ալ պիտի կարծէ որ
ա բ գ ը չեմ զիտեր . ահա հարուստ աղջիկ առնող
ամուսիններն ասանկ Քերական կը կարդան . (ա բ գ ը
Վինչեւ վերջը կրսի) Բարկութիւնս երթալով կերթայ
և կը սաստկանայ , ուրիշ կերպով փորձենք . աա բբ
գգ դդ եե զզ էէ ըը բբ ժժ իի յլ խխ ծծ կկ նն ձձ
ղղ նն մմ յյ նն ռռ զզ պպ զզ ոռ սս վվ ss rr gg

Ա. փփ ֆֆ եւ եւ օօ ֆֆ. Աս բարկութիւնը ինձի սուղի պիտի նստի . . .

ՄԲԿ. (Ինֆնիրեն) Փախուցի է , ինչ է :

ԹԱ. Ա իս չ բ ծ պ գ կ ջ . .

ՄԲԿ. (Բարձրաձայն) Ի ձ ա գ ղ վ . . .

ԹԱ. (Բարկութեամբ վրան երթալով) Զիս կը ծիծաղիս , խայտառակ մարդ :

ՄԲԿ. Է՛հ Պարոն , երկու ժամէ ի վեր ձեզի կ'սպասեմ , ահապս կը ցաւի :

ԹԱ. Նստէ՛ք ինչ մը

ՄԲԿ. Շատ աղէկ Պարոն նստիմ (Կը նստի):

ԹԱ. Արդէն աչքէդ յայտնի է որ ահապս կը ցաւի :

ՄԲԿ. Կ'աղաչեմ , Պարոն ատամնաբոյժ , ձեռքէդ եկածը մի խնայէր զիս բուժելու համար : Զեր համբաւը Պօլսոյ մէջ ամբողջ տարածուեր է , ես ալ ձեր անունը լսելով փութացի հոս գալ , որպէս զի . . .

ԹԱ. Վասն զի՝ արուեստս կանոնաւոր կերպով յառաջ կը տանիմ : Նս եւրոպայի մէջ ուսեալ բժիշկներէն չեմ . իմ բժշկութիւնս բնականէն է . ինձի եկող հիւանդները միշտ գոհ կըլլան . կը յուսամ որ դուն ալ անոնց պէս շնորհակալութեամբ պիտի երթաս :

ՄԲԿ. Շատ աղէկ . . .

ԹԱ. Մէկ հատ մը միայն կը ցաւի , չէ նէ ամէնն ալ . . .

ՄԲԿ. Մէկ հատ , Պարոն , մէկ հատ . . .

ԹԱ. Մէկ հատ կամ երեսուն երկու հատ ըլլայ , չէ ինձ փոյթ . ինձի համար մի և նոյն բանն ըսել է :

ՄԲԿ. (Մեկուսի) Ճարտար մէկու մը կը նմանի :

ԹԱ. Շատոնց ի վեր է որ ունիս այդ ցաւը :

ՄԲԿ. Շուրջ երկու շաբաթ . .

ԹԱ. Արուեստդ ինչ է :

ՄԲԿ. Վաճառական մը . . .

ԹԱՓ. (Թիկնադոռեկ ելնելով) Ներեցէք, եթէ չը
կրցի ճանչնալ զձեզ. հրամմեցէք հոս նստեցէք, ոտքդ
պագնեմ, ելէք թիկնաթոռը նստեցէք :

ՄԲԿ. Հոգ չէ, Պարոն, աշխատ մ'ըլլաք :

ԹԱ. Կ'աղաչեմ, (Մարկոս թիկնաթոռի վրայ կը
նստի) Շարունակեցէք. (Յարգանքով կը վարուի) :

ՄԲԿ. (Մեկուսի) Ինչ' խոնարհ մարդ :

ԹԱ. (Մեկուսի) Ինչ' ազան մարդ :

ՄԲԿ. Վաճառական մ'էի ատենօք, իսկ հիմա ջա-
ղացքի մը մէջ գործաւոր եմ : Մարդ չենք, այսօր
հարուստ' վաղը աղքատ. այսօր առողջ' վաղը հի-
ւանդ. այսօր աշխարհ' վաղը գերեզման. բայց ես
յոյսս չեմ կորեր, քիչ ժամանակէն երեւելի վաճա-
ռական մը ըլլալու դիտաւորութիւն ունիմ :

ԹԱ. Ըզձալի դիտաւորութիւն : (Մեկուսի) Սա
անօրէն կնկան պատճառաւ, այսօր գործերս ձա-
խորդ կ'երթան :

ՏԵՍԻՒ, Ե.

ՆՈՅՆԲ և ՆԻԿՈ

ՆԻԿ. (Սուրճը քերելով) Տէր . . .

ԹԱ. (Մարկոսին) Ինչպէս անցուցիր այս գիշեր :

ՄԲԿ. Ամենեին աչքս չգոցեցի :

ՆԻԿ. Յայտնի է որ Պարոնին աչքը կը ցաւի:

ԹԱ. Մինչև որ սուրճս խմեմ, զուն նախապատ-
րաստութիւնները լմնցու Նիկո՛ւ. Պարոնին ահռան
պիտի քաշենք:

ՆԻԿ. Այո՛, տէր իմ:

ԹԱ. (Սուրճը խմելով) Ուշադրութեամբ ըրէ՛ որ
չը վախնայ:

ՆԻԿ. Այո՛, տէր:

ԹԱ. Նայէ՛ որ բռնութիւնը ձեռք չ'առնենք:

ՆԻԿ. Այո՛:

ԹԱ. Անուշութեամբ լմնցուր:

ՆԻԿ. Շատ աղէկ, (Կ'երբայ սեղանին վրայէն չորան
մը կ'առնու): Քովս եկուր եղբայր:

ԹԱ. Քովը գնա:

ՆԻԿ. (Մարկոսին ձեռները կապել կուզէ, որն որ
չքողոր), Թող տուր որ կապեմ:

ՄՐԿ. Ինչո՞ւ եղբայր, ես խենդ եմ, վառք Աստու-
ծոյ խելքս զլուխս է. ահապի ցաւ ունիմ:

ԹԱ. Հնազանդութիւն Պարոն. իմ բանեցուցած
կերպերս թէպէտ և հիւանդներուն անհաճոյ կ'երևին,
բայց վերջէն հաճութեամբ զուրս կ'ենեն. թող որ
կապէ, թո՛ղ, թո՛ղ:

ՄՐԿ. Ինչո՞ւ կըսէք. ես զո՞ղ եմ, առաջակ եմ որ...

ԹԱ. Ես քու զխոցած բժիշկներէն չեմ. իմ ար-
ուեստս ինչ որ կը պահանջէ, կատարելու եմ. կի-
մանս, պարապ տեղը մի՛ բարկացներ զիս. թող
տուր կապէ:

ՆԻԿ. Վերջէն պիտի զղջաս:

ՄՐԿ. Բայց...

ԹԱ. (Սեդանին վրային աստճանակն առնելով
Մարկոսին կողողե) Հնազանդութիւն :

ՄԲԿ. Թո, թո... թո թող կենայ...

ՆԻԿ. (Կապելով) Ինչո՞ւ խօսք մտիկ չէք ընէր :

ԹԱ. Մի վախճար իմ սովորութիւնս է, երբ
մէկուն ահռան պիտի հանեմ ձեռները կը կապեմ
անհոգ եղիւր գուն. սեպէ՛ թէ ահռատ ելաւ. հիմա
իմ հարցումներուս պատասխան տո՛ւր. արեւելեան
թէ արեւմտեան կողմը կը ցաւի :

ՄԲԿ. Զաղացքը կը հարցնէք, Պարոն, հոս մօտ
պարտէզին մէջն է :

ԹԱ. Ատիկա իմ հարցմանս պատասխան չէ .

ՄԲԹ. (Նիկոյին) Ինչ՞ ըսել կուզէ :

ՆԻԿ. Միշտ ասանկ կը հարցնէ, պատասխանե-
լու է...

ԹԱ. Վարի՛ յարկն է չէ նէ վերի :

ՄԲԿ. Վերի յարկը, Պարոն, վերի յարկը, յիսուն
դահեկան ամսականաւ վարձեր եմ. պզտտիկ սեն-
եակ մ'է, ձմեռը շատ տաք կըլլայ. վասնզի թղթա-
պատ է. կին մ'ալ կայ հոն որ անկողինս կը շինէ,
և ինձի ծառայութիւններ կընէ, թէ որ կուզէք, սեն-
եակ մ'ալ ձեզի համար վարձեմ, փողոցն ալ գէշ չէ :

ԹԱ. Զհասկցար իմ հարցումներս, բերնիս հը
կողմն է ցաւող ահռան :

ՄԲԿ. (Մասովը կը ցուցնէ աջ կողմը) Ահա Պարոն
սա կողմը :

ԹԱ. Նս ալ բեզի աս հարցուցի, և դուն ջա-
ղացքին պարտէզի մէջ ըլլալն ըսիր : Վարի՛ շարքէն
է ցաւող ահռան :

ՄԲԿ. Այո՛, այո՛, ահա (ցցունելով) վարի շարքէն՝

ԹԱ. Եւ դուն բնական սենեակիդ վերի յարկը թղթապատ և տաք ըլլալը ըսիր։ Ես բերնին մէջ գտնուած տեղերուն և գործիքներուն մէջ մէկ անուն տուած եմ, և միշտ անանկ կը հարցնեմ. կուզեմ որ ինձի եկող հիւանդներն ալ սորվին։

ՆԻԿ. (Ցած, առ Մարկոս) Ջանայ որ սորվիս. ուրիշ անգամուն պէտք կըլլայ։

ՄԲԿ. (Մեկուշի) Ասիկայ վարպետ մէկուն կը նմանի. ինչէր կը հարցնէ։

ԹԱ. Է՛հ գործը լմնցաւ, ցաւող ախոյի՛ն ուր ըլլալն ալ իմացանք, հիմայ զայն հանելու աշխատելու է. Նիկո սա ատրճանակը մոռ և պարոնին դէպ ի բերանը ուղղէ։

ՄԲԿ. (Վախճանով) Ինչ կըսէք Պարոն։

ԹԱ. Ամենափոքր շարժում մը ընելուն պէս պարպէ։

ՄԲԿ. (Թորովելով) Թող կենայ. չեմ ուզեր։

ԹԱ. Լռէ. պիտի պարպէ։

ՄԲԿ. (Ապշած շուարած արձանի պէս կը կայնի անշարժ) Ո՛վ Աստուած իմ։

ԹԱ. Ինչչափ վախկոտ ես. ծօ տղայ։

ՄԲԿ. Ձէ... չէ... վախ... կոտ... չեմ...

ԹԱ. Բերանդ բաց... քիչ մ'ալ բաց որ լոյսը ներս մտնէ. կրցածիդ չաց բաց... սա պզտի փառը մէջտեղը դնեմ որ չգոցուի. (կը դնէ) հա՛. այսպէս կեցիր, ես ալ պատրաստուիմ որպէս զի դիւրութեամբ կարենամ գործել, (գիշերագգեւսը, գլխարկը կը հանէ,

շապիկին քեռերն վեր կառնե) ալ վախ պէտք է. սե-
պէ թէ ահռադ ելաւ :

ՄԲԿ. Ըհ. ուհ...ըհ...

ԹԱ. (Դիտակով Մարկոսին քերնին մեջը կը նայի)
Ձը կըրցի տեսնել. Նիկոսա ճրագս վառէ. ինչ անտե-
տանելի ահռայ, նայինք ճրագով պիտի կարենանք
գտնել. (Ճրագը Մարկոսին քերնին կը մօտեցնե) :

ՄԲԿ. (Ետ ետ կերթայ) Ահ :

ԹԱ. Նիկո, կապէ՛ ոտքերը ,

ՆԻԿ. Կը հնազանդիմ տէր, (կը կապե) .

ԹԱ. (Արոռի վրայ կ'եղնե) Մուսկ չորէ, շուտ ե-
ղիր. ժամանակ չկորսնցնենք. (Ափցանը քերնին մեջ
կը խորե եւ կըսկսի փաշել) ահ փատը ինկաւ :

ՄԲԿ. Ինչ կընէք, Պարոն, լեզուս պիտի փրցնէք :

ԹԱ. Մարդս կը սխալի երբեմն :

ՄԲԿ. Կ'ազաչեմ թող աքցանը և ուրիշ կերպով եթէ
հնար է հանել, կատարէ. ապա թէ ոչ՝ ես ուղի-
տի երթամ :

ԹԱ. Տեսակ տեսակ գործիքներով յառաջ կը վա-
րեմ արուեստս, հանդարտ եղիր. սեպէ՛ թէ ահռադ
քաշուեցաւ : Իմ վարպետութիւններս Ներոպայի բը-
ժիշկները կը զարմացնէ և ի ծիծաղ կը շարժէ զա-
նոնք : Ինձի նայէ բարեկամ, մէկը կատարեալ բը-
ժիշկ ըլլալու համար բաւական խելը ունենալու է .
միայն բժշկութեան վկայականով չը բննար, ինչպէս
որ վարդապետ մը սե վեզարով չկրնար կատարեալ
վարդապետ ըսուիլ՝ թէ որ ուսմունք չունենայ. ա-
սոնցմէ զատ ատամնաբոյժ մը շատ վարժած ըլլալու
է որ. . .

ՆԻԿ. Ինքը շատ վարժած է:

ԹԱ. Անհնգ եղիր դուն, թէպէտ և քիչ մը խըստութեամբ խօսեցայ հետդ, բայց իմ արուեստս այնպէս կը պահանջէ. անուշութեամբ չըլլար: Աստու-
թեամբ հսկած գործին անուշութիւն կը յաջորդէ ինչպէս որ անուշութեամբ սկսած գործին խստու-
թիւն... ինչպէս որ փոթորիկէն վերջը խաղաղ հոգմ... ինչպէս որ տրոմուլթենէ վերջը ուրախու-
թիւն, ինչպէս որ... ինչպէս որ աղքատութենէ վերջը...

ՄՐԿ. Մտրողութիւն...

ԹԱ. Ձէ, հարատութիւնը կը յաջորդէ: Կռնակիդ վրայ պառկէ զաւակս, ես մինչև հիմա կրնայի քու բոլոր ակռաներդ խաշել, այլ ինչ ընեմ որ քիչ մը բարկացած եմ այսօր. պառկէ տղաս պառկէ. սեպէ թէ ակռադ ելաւ: (Մարկոս կը պառկի, Թախառնիկոսը սեղանին վրայէն դնում և՛ առնելով) Սա դերձանը ակռայիդ պիտի կապեմ, կապելուս պէս լինցաւ գործը բնց բերանդ... տեսայ... տես կապեցի... տնոգ եղիր... տեղէդ չեբերաս... Նիկո ատրճանակը շտկէ (Մարկոսին առջեւը կը նստի եւ ոտները Մարկոսին ոտներուն կոքնած կ'սկսի փաշել) կը ցաւի... համբերէ... ինչ ընենք հիմա պիտի ելլայ... Թշուառ տղայ, ընկուզ կտարեցիր ինչ բրիբ որ ասանկ... տէր ողորմեա... անանկ ակռայ մը որ տեղէն չը շարժիր:

ՄՐԿ. (Պօռայով) Ահ. ուհ. բուժ...

ԹԱ. Նիկո, ատրճանակը մի' թողուր... համ-
ռերութիւն տղաս... սեպէ թէ ակռադ ելաւ (Քիչ

ւ՛ալ ուժով՝ կը փաշէ դերձանը՝ կը փոքի, ինքն ալ
կոներկի վրայ կիյնայ):

ՆԻԿ. (Տիրոջը վրան մտքեղով) Փռչի եղաւ վրադ.

ՄՐԿ. (Պառկած) Ահ... հւհ...

ԹԱ. Գիտեմ ես... բոլոր յանցանքը կենկանս է
որ զիս բարկացուց (Ոտները գետնէն զարկելով):

ՄՐԿ. Ուհ... բռնֆ... (Ոտք ելնել կը ջանայ):

ԹԱ. Ինչո՞ւ կեննես սլառիկէ՛, տեղէդ մի՛ շարժիր,
մ՛աճապարեր, ծունկ չօքէ՛ ե սեպէ թէ ահագ ե-
լաւ (Ուրիշ դերձան մը կը հանէ կը կապէ ցաւոյ ակ-
ռան) այս անգամ ալ թէ որ չյաջողիմ... (Կ'սկսի
փաշել) ահա ձայն մ'առի, պիտի ելլայ...

ՄՐԿ. Մհ, Պարոն, թող տուր ելնեմ:

ԹԱ. Պապանձէ, ահա ելաւ... ահա... քիչ մ'ալ
համբերէ... (Ուժով կը փաշէ) Ահ՝ վերջապէս յաջո-
ղեցայ... (Ակռան Մարկոսին տալով) ան ահագ...
ինձի Թափառնիկոս կ'ըսեն... ինքզինքս զովելու
համար չեմ ըսեր. բայց կը պարծենամ որ այս ար-
ուեստին մէջ ինէ յաջողակը չկայ. թող Նւրոպայի
մէջ ուսեալ բժիշկները պնդեն թէ իրենք շատ վար-
պետ են...

ՄՐԿ. Գիտէք, պարոն, որքան դժուար է այս ահ-
ագայի ցաւն քաշելը:

ԹԱ. Գիտէք, պարոն, որքան դժուար է ահագայ
քաշելը:

ՄՐԿ. Ողջ ըլլաք... բայց ցաւն փոխանակ մեղ-
մանալու սաստկացաւ:

ԹԱ. Առջի բերան անանկ կ'ըլլայ:

ՆԻԿ. Անանկ կ'ըլլայ ամէնուն ալ:

ՄԻԿ. (Մասուրներովը ակռաները զննելով) ցառող
ակռան հոս է, ահա տե՛ս. դուք սխալմամբ քովի
ակռան քաշեր էք:

ԹԱ. Կոյր ըլլալու եմ որ ատանկ բան մը ընեմ:

ՄԻԿ. Սխալած էք. էհ՛ Պարոն ատամնաբոյժ, այս
խաղը դեռ շատ պիտի տե՞ք...

ԹԱ. Կեցիր (Մասուրներովը կը ֆննէ ակռաները)
իրաւունք ունիք... բայց ես զիտմամբ քովի ակ-
ռան քաշեցի:

ՄԻԿ. (Բարկութեամբ) Դիտմամբ... զիտմամբ.
մեզք չէ՞ իմ ողջ ակռայիս որ...

ԹԱ. Ինչ ըսեմ տղայ, դուն անմիտ ես... Թէ
որ այս ակռան չհանէի, միւսը շատ դժուարու-
թեամբ պիտի կրնայինք քաշել. չեմ յուսար որ այս
խօսքիս չհամոզուելու չափ տխմար ըլլաս. կը հար-
ցընեմ քեզի, միթէ կրնան ծառ մը խլել, Թէ որ
արմատը աղէկ չբանան, պատասխան տուր:

ՆԻԿ. Ըսածները ճշմարիտ են:

ՄԻՀ. Է՛հ, իմ բերանս պարտէզ է:

ԹԱ. Իմ ըսածս նմանութիւն մ'է: Ես քեզի չափ
չեմ խորշիր, որ ցառող ակռան մէկէն ի մէկ հանեմ,
հա՛ հա՛ հա՛:

ՆԻԿ. Ինքը աղէկ կը խորհի:

ԹԱ. Ես կուզեմ որ ընելիք զործս առաջուց մտա-
ծեմ վերջը կատարեմ. կը հասկնամ, ալ վախ չկայ
տոոր արմատը աղէկ բացուեցաւ:

ՆԻԿ. Ամէնուն ալ անանկ կընենք:

ՄԻԿ. Տակաւին պիտի խօսինք, ինչ որ պիտի ը-
նես ըրէ՛ լմնցոր, շուտ եղիր շուտ...

ԹԱ. Կամաց քալողը չյոգնիր, կըսէ առածը:

ՆԻԿ. Իրաւ է, ինքը բնաւ չյոգնիր:

ՄՐԿ. (Մեկուսի) Անգամ մը ոտքս դռնէն դուրս
կոխէ... (Բարկուրեաւք քարձրածայն) Շոտ եղիր,
ես ձեր խաղալիքն եմ:

ԹԱ. (Որ սեղանին վրայէն շիշերը կը խառնէ իբր
քե քան մը կը փնտռէ) Փատը... փատը զիր բերանը.
ապերանիս, հոգւով մարմնով կ'աշխատիմ քեզի ծա-
ռայութիւն մը ընելու և դուն կը յանդգնիս առանց
ամչնալու ինձի դէմ խօսելու, կարծեցիր թէ քենէ
ստանկ պիտի առնեմ. ինչ եղար՝ համբերէ՛ քիչ մ'ալ
ան ահուաղ՝ զնա:

ՏԵՍԻԼ Զ.

ՆՈՅՆՔ և ՄԱՐԳԱՐ

ՄՐԳ. Բարե:

ԹԱ. (Սեղանին առջեւ զքաղած) Աստուծոյ բարին:

ՄՐԳ. Երէկ զիշեր ուշ հասայ:

ԹԱ. Հասար:

ՄՐԳ. Ձկրցի հոս գալ:

ԹԱ. Ձկրցիք:

ՄՐԳ. Ձեզի ըսելիք ունիմ:

ԹԱ. (Միշտ զքաղած) Կրնաք ըսել:

ՄՐԳ. Տիկինը տեսայ որ բարկացած կ'երթար:

ԹԱ. Կրնայ երթալ:

ՄՐԳ. Կռուէր էք հետը:

ԹԱ. Կռուեր ենք:

ՄՐԳ. Բայց չվայելէ:

ԹԱ. Ձը վայելեր :

ՄՐԳ. Պէտք է որ ամուսին մը իր կինը սիրէ :

ԹԱ. Պէտք է որ սիրէ :

ՄՐԳ. Ըսել է որ զուր չէք սիրեր :

ԹԱ. Ձեմ սիրեր :

ՄՐԳ. Այսպէսով իր մահուանը պատճառ կըլլար :

ԹԱ. Կըլլամ :

ՄՐԳ. Պէտք է որ ըլլար :

ԹԱ. Պէտք է :

ՄՐԳ. Պէտք չէ :

ԹԱ. Պէտք չէ :

ՄՐԳ. Կը տեսնեմ որ զործ ունիք :

ԹԱ. Գործ ունիմ :

ՄՐԳ. Ձեզի հետ խօսիլ կուզէի :

ԹԱ. Խօսեցէք :

ՄՐԳ. Կ'երևի որ զբաղեալ էք :

ԹԱ. Զբաղեալ եմ :

ՄՐԳ. Ինչպէս ընենք , քանի մը ժամէն զամ :

ԹԱ. Եկուր :

ՄՐԳ. Կրնամ հոս գտնալ ձեզ :

ԹԱ. Կրնար :

ՄՐԳ. Թէ որ չգտնամ :

ԹԱ. Ձէք գտնար :

ՄՐԳ. (Մեկուսի) Կ'երևի որ միտքը շատ յուզուած է , որովհետեւ ըսածը չզիտեր , (Բարձր) Քանի մը ժամէն պիտի գամ :

ԹԱ. Եկուր :

ՄՐԳ. Մնա բարով :

ԹԱ. Գնա բարով . (Մարգարը կը մեկնի) :

ՏԵՍԻՒ Է .

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ , ՄԱՐԿՈՍ , ՆԻԿՈ

ԹԱ. Մօտ եկեալ , երկու ժամէ ի վեր քեզի համար
 դեղ կը փնտռէի , ահա գտայ . (Շիշ ւերսալով) առ ա-
 սիկայ , բաժակի վրայ քանի մը շիթ կաթեցուր ,
 օրը ութն անգամ ցառող ահուային վրայ դիր : քանի
 մը օր ասիկայ ըրէ , տեսնո՞ր որ ցառը կաւե լնայ ինձի
 եկուր , սեպէ թէ բժշկուեցար . (Մարկոսը գրռխը
 կը շարժէ ինկնելով որ հասկցաւ) . կայնէ հիմա բեր-
 նէդ հանեմ սա փատը . Նիկօ՛ . ոտները ձեռները քա-
 կէ . (Նիկօ կը ֆակէ) . հասկցա՞ր տղաս , կարծեմ թէ
 առանց քաշելու այդ ցառող ահուան , պիտի բուժիս :
 ՄՐԿ . (Սեղանին մօտենալով աստուանակը կտռնէ) .
 Պատասխան տո՛ւր հարցումներու , արեւելեան է թէ
 արեւմտեան :

ԹԱ. Աս ինչ պիտի ըլլայ :

ՄՐԿ . Ամենափոքր շարժում մը կընայ մահ պատ-
 ճառէլ . Նիկօ՛ ձեռները կապէ :

ՆԻԿ . Պարոն . . .

ՄՐԿ . Հիմա կը մեռցնեմ , շուտ կապէ . (Առ Թա-
 փառնիկոս) վերի թէ վարի յարկն է :

ԹԱ. Կորի սըկէ , զարշելի . . .

ՄՐԿ . Ապերախտ , ինձի զէմ կը խօսիս . Նիկօ
 փատը զիր բերանը :

ԹԱ. Վերջապէս պիտի . . .

ՄՐԿ . Համբերութիւն , սովորութիւնս այս է կը
 կապեմ , փասն զի ատամնաբոյժ մը միայն վկայա-

կանով չկրնար կատարեալ աստամնարոյժ ըլլալ, պէտք է քիչ մ'ալ խելը ունենալ, ինչպէս որ վարդապետ մը սե վեղարով չկրնար կատարեալ վարդապետ ըլլալ թէոր ուսմունք չունենայ, Թէպէտ և իմ բռնած ընթացքս իւրանդներու տնաճոյ կը թուին, բայց վերջը զոհ կըլլան. (Ա. ֆցանը առնելով) Համբերէ՛, սեպէ՛ թէ ակոռդ ելաւ:

ՆԻԿ. (Մեկնուի) Ես երթամ, չըլլայ որ իմա ալ ակոռն քաշէ: (Կ'երթայ):

ՄԻԿ. (Ա. ֆցանը Թախառնիկոսի քերանը խոքելով).

Աճ' թշուառ տղայ... չատոնեց ի վերէ որ կը ցաւի,
ԹԱ. Աճ'... ան'...

ՄԻԿ. Ինձի տուած խղէդ քանի մը կաթիլ կաթեցուր և ցաւող ակոռային դիր... մնաք բարով... անա պարոն աստամնարոյժ ասիկայ Ասամն ընդ ասանան եղաւ. (Կ'երթայ):

ԹԱ. Աճ'... ուրկէ էր որ դիմացս ելաւ սա մարդը... ձեռներս, ոտներս կապեց (Կանչելով ծառան)
Նիկո, Նիկո...

ՏԵՍԻՒԼ Ը.

ՆՈՅՆ և ՄԱՐԹԱ

ՄՐԹ. (Բարկուրեաւք մտնելով) Ոչ' Քաղաքական կայ, ոչ Թաղական և ոչ Կրօնական ժողով... միշտ խառն ժողով կըլլայ. կանոնաւորը տեսած չունինք: Որո՞ւերթամ յայտնեմ ցաւերս... ան, կանայք թշուառ են... (Էրիկը տեսնելով) Աս ինչ է... ան անօրէն

մարդ... պատիժդ գտեր ես... ահա այսպէս կապ-
ռած կեցիր... ո՞հ... հիմա քիչ մը սկսաւ սիրտս
ուրախութիւն զգալ... կը յիշէս ինձի ըրածներդ,
անզգամ. տես զլուխս, դուն ճերմկցուցիր աս մա-
զերը...

ԹԱ. Ճերմակը սեին վրայ ադէկ կը վայլէ,

ՄՐԹ. Այս վիճակիդ մէջ անգամ զիս կ'ատես. դուն
իմ ստակովս մարդ եղար...

ԹԱ. Ես քեզ չեմ ճանչնար:

ՄՐԹ. Զես՞ ճանչնար, հիմա կը ճանչցընեմք ինք-
ինքս... երթամ ժամկոչները կանչելու որ զան
առնեն Փրկիչ տանին քեզ: (Վազեղով կ'երթայ):

ՏԵՍԻԼ Թ.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ առանձին, վերջը ԼԵՒՈՆ

ԹԱ. Թէոր մինչև հիմայ սրտիս մէջ իրեն համար
սէր կը կրէի, ան ալ դուրս ըրի. ասկէ վերջը անհը-
նարին է որ կարենամ հետը ապրիլ... այսպիսի
նախանձորդ կանանց հետ ապրիլը... կատուներու
հետ խաղալու պէս է, պանիր տուած ժամանակդ կը
ճանկոտեն... և ո՞վ եղաւ բոլոր այսօրուան ճախոր-
դութեանց պատճառ, եթէ ոչ ինքը. կուզէ որ սիր-
ուի վաթսուս տարուան հասակին մէջ. թէոր մէկ
ուրիշ կնկան երեսը նայիմ, կռիւ ընելու կուզայ վը-
րաս... այս նախանձը չէ՞ որ կանանց զեզեցկու-
թիւնը կոչնչացնէ...

ԼԵՒ. Մարդ չկայ հոս...

ԹԱ. Պարոն...

ԼԵԻ. (Մեկեկն ի մեկ երեսը բռնելով իբր թե ակռան կը ցաւի). Ինչ^օ կայ :

ԹԱ. Ինչ^օ կուզէք :

ԼԵԻ. Ատամնաբոյժը կը փնտռեմ, կուղեմ ակռաս ցցունել, ուր գացեր է արդեօք :

ԹԱ. Հոս է հիմա կուգայ :

ԼԵԻ. (Մեկոռնի) Ուր^օ էր թէ սա մարդը երթար ու Երանեակը գար հետը խօսէինք :

ԹԱ. (Մեկոռնի) Իրեն զուրցեմ անգամ մը նայիմ կը քակե՞՞ ձեռներս. ինչ զիտնայ, զիս գող կամ աւազակ պիտի կարծէ :

ԼԵԻ. Դուք ինչո՞ւ հոս կեցեր էք :

ԹԱ. Պիտի երթամ ... սա ոտներս քակեցէք :

ԼԵԻ. Շատ աղէկ Պարոն (կը փակէ),

ԹԱ. Հրամանքնիդ քիչ մը սպասեցէք, ատամնաբոյժը հիմա կուգայ. (Մեկոռնի) երթամ սա թշուառական Նիկօն գտնալու...

ՏԵՍԻՆ Ժ.

ԼԵԻՈՆ Վերջը ԵՐԱՆԵԱԿ

ԼԵԻ. Քիչ մնաց որ ձեռք պիտի անցնէի, այս դէպքը Երանեակին նամակին չյարմարեցաւ. (Նաւակ մը կը հսնէ կը կարդայ) « Վաղը ժամը երեքին տան մէջ մինակ պիտի ըլլամ, եկուր զիս զրկելու »:

Ուր՞ է, չգար որ գրկեմ, կարծեմ հայրը մայրը հոս են ծառան ծուռ ծուռ երեսս նայեցաւ, չըլլայ թէ Երանեակը զիս մատնելու համար հոս հրաւիրած ըլլայ. կը յուսացուի, վասն զի Հայ ենք, Հայ ըսելը մատնութիւն ըսել է: Այո՛, մեր ստացուածքն է մատնութիւնը ի վազուց անտի, հարուստներէն մինչև աղքատները, լուսաւորեալներէն մինչև խաւարեալները, ամէնքն ալ ունին ասիկայ. մեր առաջին զէնքն է, Բրուսիոյ ասեղնաւոր հրացաններէն աւելի զօրաւոր է. ամէն պարագաներու մէջ անոր կը վստահինք, անով յառաջ կը քալենք. այլ ինչ օգուտ որ վերջէն անով գետինը կը տապալալինք, ու ծաղր ու ծանակ կըլլանք... արդեօք Երանեակը... (Երանեակ կը մտնայ Տխուր) . Ա՛հ իմ երանելի Երանեակս, ճիշտ այն միջոցին եկար ուր՝ քեզի համար կը կոսկածէի: Բայց ինչո՞ւ ասանկ տրտում տխուր...

ԵՐ. Տրտում տխուր:

ԼԵՒ. Լռիկ մնջիկ:

ԵՐ. Լռիկ մնջիկ:

ԼԵՒ. Միթէ իմ ներկայութիւնս վանեց այտերէդ այդ վարդագեղ կարմրութիւնը, պատասխանէ, կոյսդ նազելի, միթէ իմ տէսքս կապեց լեզուդ, պատասխան տո՛ւր. ինչո՞ւ այդ ժպտալիւայլ շուրթերդ թալկացեր ու չեն շարժիր: Ա՛հ Երանեակ, խօսէ՛, քու այդ լուռութիւնդ դառնաղէտ խորհուրդներ կըստեղծէ մտքիս մէջ:

ԵՐ. Լևոն, քեզի նուիրած յեմ սիրտս՝ կեանքս ու պատիւս, այլ ինչ օգուտ որ ընտանիքիս տգիտութիւնը քենէ յախշտակել կուզէ զանո՞նք:

ԼԵՒ. Ինչ՞. ընտանիքդ հաւանութիւն չեն տար
որ սիրես զիս.

ԵՐ. Այս առտու մօրս ըսի թէ՛ Մարգարի հետ
չեմ կարգուիր. այս լսելուն պէս բարկացաւ, բորբո-
քեցաւ, կատղեցաւ . . .

ԼԵՒ. Երանեալ, բոլոր գիշերը չքնացայ, անհամ-
բեր այս ժամուն կ'սպասէի, այս խօսքերը լսելու
համար, երբեմն աչերս կը զոյգէի քու գեղածիծաղ
սպտիկերդ կը տեսնէի, և այն խօսքը զոր առջի օրը
քու սիրաբոյր շուրթերէդ սահեցաւ, գիշերուան խոր
լուծեան ատեն միշտ ակա՛ ջներուս կը հնչէր. այն
այն ձայնը որով արտաբերեցիր « Կը սիրեմ զքեզ »
խօսքը սիրտս վիրաւորեց անբուժելի վէրք մը բա-
նալով հոն, և դեռ առաւօտուն անկողինէն ելնելուս
պէս, (Կ'երգե)

Երբամ ըսի Երանեակիս,
Յայտնել իրեն գաղտնիքս իս,
Զուրցել թէ իւր դէմք գեղանի՛,
Երջանկութեանս է հայելի :

Համբոյրիկ՛ մը օն Երանեակ,
Տուր որ առնեմ քու այտերէն .
Կոյսդ նազելի սիրուն հրեշտակ
Թող շուրթերս սէր նաշակեն :

Ինձի լսէ Երանեակ, ինչ փոյթ քեզի որ ընտա-
նիքդ հաւանութիւն չտար. քանի որ դուն զիս սի-

բել կը հաճիս, ամէն ջանք ընտանիքիդ անօգուտ է. միթէ կրնան սրտիդ մէջ յորդաբուլիս սիրոյ վտակն չորցնել. . . օ՛ն քաջալորուէ. . . մի վհատիր :

ԵՐ. Բաւ է ալ բաւ է. ես քեզի համար կեանքս կը զոհեմ, պիտի բաժնուիմ ընտանիքէս, քեզի պիտի ընկերանամ ուր որ երթաս, ինչ վիճակի մէջ ալ գտնուիս, թէ որ անօթութենէ մեռնիլ հարկ ըլլայ, պիտի մեռնիմ Լեոն, բուռն կիրքով կը սիրեմ զքեզ, բուռն ուժով կը մերժեմ Մարգարը որ բռնութեամբ ինձի նշանեցին, կ'ատեմ իւր սէրը, կ'անիծեմ նաեւ ընտանիքս՝ որ թող չեն տար սիրոյս համապատասխանող անձի մը հետ միանամ. . . քուկդ եմ ես, Լեոն, քուկդ. (Լեւոնի բազկացը վրայ կ'իյնայ) :

ՏԵՍԻՒ ԺԱ.

ՆՈՅՆՔ, ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ և ՆԻԿՕ.

ԹԱ. (Փաս ի ձեռին Նիկօն հայածելով) Ուր՞ կը փախչիս, անիծից արմատ. . . իմ ոտքս ձեռքս կը կապես, ո՞վ հրամայեց քեզի :

ՆԻԿ. Ա տ տ ր ր ր և ա ա ն ա կ ը . . .

(Երանեակ եւ Լեւոն շտաւած կը նային)

ԹԱ. Անպիտան թէ որ անգամ մ'ալ ասանկ բան մը ընես, զլուխդ կը ջախջախեմ :

ՆԻԿ. (Առանց հասկնալու) Ինձի ինչ, ջախջախէ :

ԹԱ. Կորի սըկէ (Նիկո կ'երթայ) Երանեակ զուն
ինչ զործ ունիս հոս :

ԵՐ. Ես⁹...

ԹԱ. Դուն :

ԼԵԻ. Անիկայ...

ԹԱ. ԻՆՔՐ :

ԵՐ. Ես⁹...

ԹԱ. Սենեակդ քաշուէ :

ԵՐ. (Երթալով) Իմա ես ԼԱՌՆ :

ՏԵՍԻԼ ԺԲ.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ , ԼԵԻՈՆ Վերջը ՆԻԿՍ.

ԹԱ. Նկուր սա ահռան քաշենք :

ԼԵԻ. Ահռայիս ցաւն անցաւ :

ԹԱ. Ատիկայ ինձի չվերարերիր , թող չգայիր ,
հոս տեղ հիւանդանոց չէ , պէտք է որ ահռադ քա-
շել տաս' իմ աշխատութեանս վարձը տաս ու ետքը
երթաս , կիմանաս . և քեզի բարեկամաբար սա ալ
իմաց կուտամ որ յօժարակամ անձնատուր եղիր ,
ահռան քաշենք , ապա թէ ոչ , վերջը գէշ կըլլայ ,
Նիկո... Նիկո... Նիկո... Նիկ...

ՆԻԿ. Հրամէ տէր :

ԹԱ. Նախապատրաստութիւնները տես...

ՆԻԿ. Վերջը միւսին պէս չըլլայ :

ԹԱ. Էշ'. Բեզի ինչ որ կը հրամայեն , զայն կա-
տարէ :

ՆԻԿ. Պարոնը ո՞ր կողմէն է, արեւելեան թէ արեւմտեան :

ԹԱ. Գործդ տես :

ՆԻԿ. (Չուանը առնելով Լեւոնի կը մօտի) Կայնէ :

ԼԵՒ. (Մեկուսի) Ինչ^օ ընել կուզէ, ոտքս պիտի կապէ, փախչելու ճար մը :

ԹԱ. Շուտ եղիր :

ՆԻԿ. Շուտ (Այն միջոցին որ Լեւոնի ոտքը կը կապէ Լեւոնը կից մը կուտայ կը փախչի, Նիկոն գետնի վրայ պսակած թողնով) :

ԹԱ. (Վազելով) Բռնեցէք զողը աւազակը :

ՆԻԿ. (Ելնելով իյնալով) Ես ալ սրւոր ետեէն երթամ բռնեմ, վասն զի տէրս բարկանալուն պէս բերնիս մէջ ահռայ չթողուր կը քաշէ... շատ վարպետ է (Վազելով կ'երթայ) :

ԱՐԱՐՈՒԱԾ Բ.

ՏԵՍԻՒ Ա.

ՄԱՐԹԱ, ՄԱՐԳԱՐ

ՄՐԳ. (Մարթան փաշկոսելով կն թերե) Տիկին, չը վայլեր ձեզի որ փողոցն իյնաք, առ զիս ան զին վազէք ժամկոչ փնտռելու, Դուք երկու ազանիններու պէս սիրով վարուելու էք, որպէս զի ուրիշներն ալ ձեզմէ օրինակ առնեն, Պարոն Թափառնիկոսը կերևի թէ քիչ մը բարկացած ըլլալուն, ձեզի նետ խստութեամբ վարուեր է, անկարելի է որ զձեզ չսիրէ:

ՄՐԹ. Չէք գիտեր Պարոն Մարգար, շաբաթը գիշեր մը միայն տունը կը պառկի, միս մինակ կը թողու քիս. այս տան մէջ զիս պահապան ընելու համար բերաւ հոս:

ՏԵՍԻՒ Բ.

ՆՈՅՆԻ և ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ

ԹԱ. Փախաւ զարշէլին, բոլոր այս ձախորդութիւններու պատճառ ինքն է... (Զանոնք տեսնելով) Դուք հոս՝ Պարոն Մարգար:

ՄՐԳ. Այո՛ Պարոն Թափառնիկոս, ձեր սիրոյ կապը ամրապնդելու համար եկայ տիկինին նետ:

ԹԱ. Չէ, չէ, չեմ ուզեր, արդէն անիկայ քիչ մը

Թուլցած էր այսօր բոլորովին քակուեցաւ. ինձի պէտք չէ ասկէց ետքը, ուր որ ուզէ թող երթայ :

ՄԲԹ. (Առ Մարգար) Կը լսես՞, (Առ Թափառնիկոս) Պարոն այս խաղը դեռ շատ պիտի տևէ :

ԹԱ. Պիտի տևէ, հինգ արարուած պիտի ըլլայ :

ՄԲԹ. Կարծեմ այս արարուածները թատրոնէն կը սորվիք :

ԹԱ. Թատրոնէն :

ՄԲԹ. Եւ ինչպէս որ կերէի կատակերգութիւնը շատ կը սիրէք :

ԹԱ. Շատ կը սիրեմ, աւելի կ'ուզեմ խնդալով կըրթուիլ քան թէ լալով... աչերս ցաւցնել :

ՄԲԹ. Վաստկած ստակներդ թատրոնի կուտաս. թէ որ ես ստակ ուզելու ըլլամ, կը բարկանաս անօրէն մարդ, դուն իմ ստակովս մարդ եղար, և հիմայ զիս ասանկ առանց մէկ ստակի կը թողուս. կուզես որ ձայնս բարձրացնեմ, բարբարոս մարդ, զրպաններս պարտապէս են, լուծա մը չունիմ. երկու ոտքս մուճակի մը մէջ խոթած կը պտտիմ :

ԹԱ. Զոյգ մը ոտքի աման ապսպրէ :

ՄԲԹ. Կը լսես՞ Պարոն Մարգար, ահա ասանկ այլանդակ մէկն է ասիկայ :

ՄԲԳ. Կաղաչեմ մի կռուիք, հաշտուեցէք և ուխտ ըրէք որ մէյ մ'ալ կ'ուիլ չընէք, եկուր տիկին ամուսնոյդ ձեռքը համբուրէ :

ԹԱ. Ես չեմ տար ձեռքս :

ՄԲԹ. Ես չեմ համբուրեր անոր ձեռքը :

ԹԱ. Ինձի այնքան հայհոյութիւններ ըրաւ :

ՄՐԹ. Ինձի հետ բարբարոսութեամբ վարուեցաւ :

ԹԱ. Առաջուց հոգւոյս պէս կը սիրէի :

ՄՐԹ. Ինչպէս կը գուրգուրայի վրան :

ԹԱ. Միշտ կը պօռայ որ իր ստակովը մարդ եղեր եմ :

ՄՐԹ. Ամէն օր կըսէ թէ ես կան կարասիք եմ եղեր :

ԹԱ. Ուր՞ է առջի սէրը :

ՄՐԹ. (Լալով) Ինքն է պատճառ որ. որ. որ...

ՄՐԳ. (Մարքային) Գնա ձեռքը համբուրէ :

ԹԱ. Ես անոր ձեռքը համբուրեմ, անիկայ իզմէ մեծ է. տուր ձեռքդ տուր համբուրեմ (կը պագնէ) ասկէ վերջը կը խոստանամ մօրս պէս սիրել զքեզ. (Մեկուսի) դարձեալ հաշտուեցանք :

ՄՐԹ. (Ճակսէն համբուրելով) Ո՛հ իմ ամուսինս, կորսնցուցած էի քեզի, հիմայ գտայ, կը յիշես մեր հարսնիքը և այն զիշերը... (Լալով) Ինչպէս պարեցինք, ուր էր թէ այն վայրկեանները ետ դառնային...

ԹԱ. Դառնային.

ՄՐԹ. Ըհ, բերանդ խածնեմ. (Միշտ կը պագնէ) ան չեմ կշտանար. (Կ'երգէ) :

Խնդացէ՛ք դուք օրիորդներ

Ծիծաղեցէ՛ք ով պարոններ

Ամենեւի՛ն չեմ բարկանար

Քանզի գիտեմ ես բառ առ բառ

Սէրը որքան յառաջ երթայ
Այնքան հաստատ է՝ անուշ կրկնայ։

Ես համբուրեմ դո՛ւք ծաղրեցէք
Զիբար սիրել ալ սորվեցէք,
Երբ ծերութեան դուռը զարնէք
Մի մոռնա՛ք այս խօսք յիշեցէք
Սէրը որքան յառաջ երթայ
Այնքան հաստատ է՝ անուշ կրկնայ։

(Կըստգնե) Ա՛հ Պարոն Մարգար, գուցէ մտքէդ անցնի թէ ինչու այսչափ իրարանցում. . . ինչու այսքան համբոյրներ. . . ինչ ընեմ տակաւին սէր կրող սիրտ մը կը տանիմ այս հողաշէն մարմնոյս մէջ. այնպիսի սէր մը որ միշտ երթալով կանի, ու չկրնալուն ամանին մէջ պարունակիլ, դուրս կը պոռթկայ և վազելու համբայ չգտնալով ուղղակի ամուսնոյս երեսը կը հոսի. (Պագնեղով) ու կ'ոռոգէ զանիկայ։

ՄԻԳ. Կ'աղաչեմ մի քաշուիք տիկին, գործերնիդ նայեցէք, չըլլայ որ հոս արգելք ըլլամ, եթէ կուզէք դուրս երթամ։

ՄԻԹ. Ձէ, ահա ես կերթամ, քիչ մը միւս սենեակը հանգստանալու։

ՄԻԳ. (Թեւը մտնելով) Հրամայեցէք տիկին, ես կը

տանիմ և շատ ուրախ եմ որ կարող եղայ զձեզ հաշտեցնել:

ՄՐԹ. Շնորհակալ եմ:

ՄՐԳ. Երթանք տիկին, (Կ'երթան):

ՏԵՍԻՆ. Գ.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ վերջը ՆԻԿՈ

ԹԱ. Այս հասակին մէջ այսքան սէր, ալ չիմայ կը համոզուիմ որ, մէկը կարգուելու է կանանց ինչ աստիճան սիրաժառ և նախանձոտ սիրտ մը ունենալին հասկնալու համար: Երբ իւր ձեռքը պագայ, այնպէս ուրախացաւ՝ իբր թէ աշխարհի թագունի անուանուած ըլլար և . . .

ՆԻԿ. (Վազեղով) Տէր նամակ մը . . .

ԹԱ. Ու՛ր տուաւ:

ՆԻԿ. Մարդ չտուաւ՝ ես գտայ: Խոհանոցին մէջ աղտոտ ամանները մաքրելու զբաղած էի, մէյ մ'ալ ինչ տեսնեմ, չոր, սե, զոզոչոչուն թոռմած ձեռք մը պատուհանէն վար կերկննար, երկու մատներուն մէջ թուղթ մը բռնած. իսկոյն պահուրտեցայ որպէս զի չտեսնուիմ, վարագուրին ծակէն կը նայէի . . . ճի, ինչպէս սիրտս կը զարնէ . . . և ահա նամակը ինկաւ բայց անանկ զաղտնի տեղ մը, որ եթէ հոն չըլլայի, անհնարին էր մէկու մը զայն տեսնել. ձեռքն սկսաւ կամաց կամաց վեր համբառնալ, վերջէն անյայտ եղաւ: Գացի թուղթը առի, խորհե-

ցայ որ նամակ մը ըլլալու է, թերևս մէջը գաղտնի գործ մը գրուած ըլլայ, և ինչպէս որ կարգաւ չեմ գիտեր, մակարեւոցի թէ ասիկայ քեզի համար կրնայ ըլլալ. ասի բերի:

ԹԱ. Շատ աղէկ. (Նիկօ կ'երթայ) Ուսկից կրնայ ըլլալ այս նամակը, (Հասցեն կարդալով) Առ Օրիորդ Երանեակ Թափառնիկոսեանց, Աս ինչ պիտի ըլլայ (Կը բանայ նամակը կսկսի կարդալ):

Այս օրուան դէպքը զիս բոլորովին վիսեցուց: այնպէս որ ասկէ վերջը ձեր տանը մէջ ոսկ չեմ կրնար կոխել... պատմութիւնը երկար է, առանձին գտնուած ժամանակնիս կը պատմեմ քեզի... հօրդ ասամնաբուծութիւնը »

(Իմ աստամնաբուծութիւնս. Կը շարունակէ):

« Ուրիշ տեղ մը որոշեմք տեսնուելու համար, քեզի համար հալ ու մաշ կըլլամ, շատ կը սիրեմ զքեզ, լեզուովս չեմ կրնար բացատրել. »

(Շատ կը սիրէ եղբեր, շարունակենք)

« Ուր մնաց քէ գրչով: Նամակիս պատասխանը գրելու որ ըլլաս տեղ մը իմացուր ինձի որ հոն երթամ. հասցէն այսպէս ըլլայ,

Առ Յ. Գ. Կ. ԼԵՆՈՆ.

Սիրահարեալնորու փողոց, քիւ 20.

Ա. Զ. Իմայ բոլոր կասկածները փարատեցան. հա-

պա ստորագրութիւնը . . . (Կարդալ ջանալով) .
Տ . . . ա . . . ր . . . փ . . . ա ծ . . . տարփած . . . տարփածսդ
. . . տարփածուդ . . . Լե . . . լե . . . ոն . . .

Քիչ մը առաջ եկող ու ահռայիցաւ ունիմ ըսողն
ըլլալու է առ . . . ուրիշ ցաւ ունի եղեր . . . Աղջկանս
առանց բան մը իմացնելու սա նամակին պատաս-
խանը գրեմ . . . ու զինքը հոս հրաւիրեմ, աղւորիկ
մը ծեծեմ. Զիս խնդրել . . . Բայց Երանեակին զիրին
նմանցնելու է . . . ժամանակ կորսնցունելու չգար . . .
(Կը գրէ)

Տարփածուդ իմ Լեւոն Յ. Գ. Կ.

Նամակդ առի, շատ ուրախացայ: Ուսի ներ-
կայիւս կիմացնեմ որ վաղը առաւօտ կանուխ եկուր,
դուռը կը բանամ կը նստիմ կը խօսակցիմ, երկար
գրելու ժամանակ չունիմ:

ԵՐԱՆԵԱԿ

Առ Յ. Գ. Կ. Լեւոն .

Սիրահարեալներու փողոց, քիւ 20

ՏԵՍԻՆ. Գ

ՆՈՅՆ և ՄԱՐԳԱՐ (դռնէն կը մտնէ)

ԹԱ. Նիկոյին տամ որ տանի . . . Նիկո . . . Նիկո
. . . Նիկո . . . Նիկո . . .

ՄՐԳ. (Յառաջ գալով) Ինչ . . .

ԹԱ. (Ետէր ջնայելուն Նիկոն կարծելով) Առ սա

նամակը... Ա՛հ, դ՞ուք էք Պարոն Մարգար... .

ՆԻԿ. (Մտնելով) Զքս կանչեցիք տէր... .

ԹԱ. Առ՝ սա նամակը ու սիրահարեալներու փողոցը տար :

ՆԻԿ. Սիրահարեալներու փողոց՝... . ո՛ւր է այդ փողոցը... .

ԹԱ. Տիկին Մարգարիտի տունը զիտեմ՝ :

ՆԻԿ. Անիկայ որ առջի օրը հոս եկած էր :

ԹԱ. Այո՛ :

ՆԻԿ. Ակռան կը ցաւէր :

ԹԱ. Ինքը :

ՆԻԿ. Վերջէն ինձի ալ ստակ տուաւ :

ԹԱ. Ճիշդ :

ՆԻԿ. Որուն դուն այտերը շոյեցիր :

ԹԱ. Ինչ՞ կըսես թշուառական :

ՆԻԿ. Սխալ տուն մը չերթանք տէր :

ԹԱ. Անոր գնա՛ քեզի տեղ մը պիտի ցոյց տայ , հոն ձգէ նամակը և շուտով եկուր :

ՆԻԿ. Աղէկ տէր . (Կ'երթայ) :

ԹԱ. Էհ, Պարոն Մարգար , խօսէ նայինք ինչ լուր ունիս... . ազգային զործերը ինչպէս կ'երթան :

ՄՐԳ. (Մեկուսի) Ես որ իրեն հարսնիքի օր մը որոշելու համար եկայ , ինձի ազգային զործեր կը հարցընէ (Բարձր) Շատ ցաւալի Պարոն... . բայց ես կուզէի... .

ԹԱ. Կըսեն թէ ժողովները օրինաւոր կերպով կը շարունակուին... .

ՄՐԳ. Այնպէս է... . մենք մեր զործին... .

ԹԱ. Լսեցի թէ նիստերը կանոնաւոր կերպով

կըլլան . . . իրար քանչիւր անգամ իր աստիճանին յարմար տեղ կը նստի եղեր . . .

ՄՐԳ. Ես ալ անանկ լսեցի . . . ինչ փոյթ մեզի, ինչ սլէս որ ռզեն թող նստին . . . ես եկայ որ . . .

ԹԱ. Մենք Հայ չէնք, մենք ալ գիտնալու ենք թէ ինչ է ըրածնին :

ՄՐԳ. Ըրածնին ինչ պիտի ըլլայ, ոչինչ : Ամէն. օր նորընտիր անդամներ, նորածին խնդիրներ . . . նորատիպ հրաւերներ, անհատնում հրաժարականներ, անթիւ մերժումներ, անսպառ քուէներ, միլիոնաւոր զերօներ, ահա ասոնք են . . . մեզի ինչ . . .

ԹԱ. Էհ, ասկէց սուկի ինչ կուզէիր որ ընեն, ըսել է որ կ'աշխատին :

ՄՐԳ. Քանի որ շարաթը գոնէ անգամ մը կանոնաւոր ժողովը չունինք . . .

ԹԱ. Ինչո՞ւ ուրեմն այս երեսօտխանները չեն գար, միթէ ազգը չեն սիրեր :

ՄՐԳ. Զկրնար ըլլալ որ ազգը չսիրեն, հարկաւ իրենք ալ պատճառ մ'ունին :

ԹԱ. Կամ թէ ժողովուրդը չկրնար ազէկ ընտրութիւն ընել. լրագիրները ինչ կըսեն :

ՄՐԳ. Ամէն բան կըսեն. Շար Մսածմանց անուն լրագիրը միշտ Պատրիարքարանի վրայ կը դարձնէ իր մտածութիւնը. և կը պօռայ թէ մինչև որ ամսականաւ հմուտ անձինք չտրուին հոն՝ Սահմանադրութիւնը անգործադրելի պիտի մնայ : Ի պատասխանի այս մտածութեան կըսեն. « Սսակ չկայ, սսակ չկայ » մինչդեռ ժողովուրդը ազգին բարեւալութեանը համար կը խոստանայ նպաստել : Մարիսն իր բարձրա-

կատար զազադէն սէր եւ միութիւն կը պօռայ, ասի-
տաս որ այս բառերը դեռ շատերուն ականջը մտած
չեն: Երբեմն ալ ստորոտէն ձայն կարծակէ, կար-
ծելով թէ անկէ ղիւրովթեամբ կը լսուի, դարձեալ
չօգտեր. մեծ մասը ունկնախից կանցնին անոր առ-
ջէն: Ծաղիկն քաղցրաբոյր որ ամառ ձմեռ կը բաց-
ուի, և որուն ամէն մէկ կոկոնը ազգին լուսաւորու-
թեան հիւթ կը պարունակէ. փթթելուն պէս կըս՝
կըսի անուշ անուշ բուրել, թէպէտ և քաղցր, և
ազգու է իր հոտը, բայց մեր ազգին մէջ մտքի հար-
բուխ շատ բլալուն պատճառաւ շատերը զուրկ են
թէ իրմէ և թէ հոտէն: Ժամանակն ալ կըսէ թէ ազ-
գին յառաջադիմութիւնը ժամանակէ կախում ունի,
ինչ օգուտ որ ըսելը զործադրել չէ: Բայց կաղաչեմ,
ես ազգային զործերու վրայօք խօսելու չեկայ. մաս-
նաւորապէս...

ԹԱ. Զըսէս որ Հայութիւնը թշուառ կացու-
թեան մէջ կը գտնուի այսօր...

ՄՐԳ. Այնպէս է: Մինչդեռ լուսաւորեալ ազգերը
ազգի ազգի հնարքներով զանազան մեքենաներ կը
շինեն և անոնցմով կը կատարեն անասուններուն
տեսնելու գոծը, մենք Հայքս, անասուններու վերա-
բերեալ զործերն անգամ (կ'ամէնամ ըսելու) մեր վը-
րայ կառնենք: Մեր պանդուխտ եղբայրները ըսել
կուզեմ, որ բեռնակրութեան անտանն լի լուծին եր-
կընցնելով իրենց վիզը, հազիւ կրնան իրենց օրա-
կան ապրուստը ճարել, փոզոցի մէջ, բարերու վը-
րայ, գիշերն ալ պանդուխտ մէջ, Հեռու հայրե-
նիքէն... զուրկ ընտանիքէն և թերևս ոմանք ալ

բոլորովին յուսարեկ հայրենիք դառնալէն, տե՛ս
զոգով կանցնեն իրենց ժամերը. այսպիսի գթա-
շարժ տեսարանի մ'առջև ո՞ր Հայն կրնայ անտարբեր
հանդիսատես մնալ: Արովհետեւ ազգին վիճակը իմա-
նալ կուզես, բայց ականջներդ, լսէ, խորհէ, և թե՛դ
աչքերէդ արտասուաց յորդառատ վտակներ իջնան
ծնօտդ ի վայր. անոնց համար կը խօսիմ, վասն զի
Հայաստանի զաւակունք են, և հայրենիքը իր ազա-
տութեան յոյսը անոնց բազուկներուն վրայ դրած է,
այն բազուկներուն՝ որք այսօր տկարանալու վրայ
են և թերեւ օր մը բոլորովին ոչնչանան Հայրենեաց
յուսոյ հետ:

ԹԱ. Արդարեւ իրաւացի են քու խօսքերդ, Պարոն
Մարգար և ինքզինքս երջանիկ կը համարիմ քեզի
սլէս ազգասէր փեսացու ունենալուս համար: Հապա
չըսես ինձի թէ ինչ բանի կը ծառայէ Սահմանադ-
րութիւնը:

ՄԲ. Սահմանադրութիւնը ծոյլ մարդու մը կը'նմու-
նի, որ եթէ ձեռքէն չըռնես չքալեր, նստած տեղը
կը մնայ, օր քան զօր կը տկարանայ և կը մեռնի:
Սահմանադրութիւնը ինչ կրնայ ընել ինք իր զլխուն
ոտք՝ չունի որ քալէ, երեսփոխանները սլէտք է զա-
նիկայ քալեցնեն, անոնց ալ մեծ մասը տարին տն-
գամ մը միայն ժողովքին ներկայ կը գտնուին, տե՛ս
այսպէս է Պարոն Թախտաճեանը... բայց կադա՛հեմ
ուրիշ անգամուն թողունք այս խօսակցութիւնը:
Քիչ մ'առաջ եկած էի մեր հարսնիքի օր մը որոշելու
համար ձեզի հետ խօսելու. շատ զբաղած էիք, հար-
կադրուեցայ երթալ, ուստի հիմա որ...

ԹԱ. Լաւ, որոշենք. բայց չգիտեմ թէ տիկինը պատրաստ է:

ՄՐԳ. (Մեկուսի) Տիկինին հետ պիտի կարգուիմ. (Բարձր) Տիկինին համար պատրաստուելու հարկ չկայ, բաւական է որ դուք հաւանութիւն տաք:

ԹԱ. Իբրաւունք ունիք. տիկինին հետ ալ տեղում մը խորհրդակցելու էք, վասն զի իրեն ազջիկն է. թէպէտ և կէսը իմա է, բայց մայրերը կուգեն միշտ ազջիկներուն զործակատարը կանգնիլ:

ՄՐԳ. Զարմանալի բան, ուրեմն երթամ տիկինին հետ խօսելու:

ԹԱ. Վերջը կը տեսնուինք:

ՄՐԳ. Աղէկ. (Կ'երթայ):

ՏԵՍԻՍ 2.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ, ՆԻԿՕ, ԵՐԱՆԵԱԿ.

ՆԻԿ. (Վազեղով) Տարի տէր իմ. ըսին որ ինքը հոն չէ և թէ գալուն պէս պիտի յանձնեն:

ԹԱ. Աղէկ:

ՆԻԿ. Նա դարձած ժամանակս, նոյն փողոցին մէջ աղւորիկ կին մը պատուհանը նստեր էր, ձեռքովը կանչեց զիս, ես ալ գացի:

ԹԱ. (Մեկուսի) Սօֆի ըլլալու է:

ՆԻԿ. Կտարտուելով բարակ ձայնով մը, Թախտանիկոսի ծառան ես ըսաւ: Մտան եմ ըսի. Քեզի յանձնարարութիւն մը պիտի ընեմ կընդունիս, ըսաւ:

Կընդունիմ ըսի. խնչպէս ալ զբարառ կը խօսի սա-
տանան, ուրիշ անգամուն կանանց քով բառարանով
երթալու է, շատ անգամ անհասկնալի խօսքեր թող
կուտան բերաններէն. Քչիկ մը սպասէ ըսաւ: Սպա-
սեմ ըսի. պատուհանէն անբեռութեամբ. ես ալ ար-
ձանի պէս փողոցի մէջ զրան առջին կսպասէի: Քա-
նի մը վայրկեանէն պատուհանէն երեցաւ մեր բա-
րակաձայն տիկինը ձեռքը նամակ մը բռնած, Առ,
ըսաւ ցած ձայնով, Առնեմ ըսի բարձր ձայնով: Մի
պօռար ըսաւ տղաս կը քնանայ, կարթննայ, Թա-
փառնիկոսին տար ըսաւ. Տանիմ ըսի. Ըսէ որ ըսաւ
Ինձի թող զայ իրեն խիտ կարևոր խօսք մը ունիմ
ըսելու ըսաւ. ահա եսալ ձեզի թող զայ կարևոր խօսք
մը պիտի ըսէ կըսեմ ըսելով եկայ:

ԹԱ. Թշուառական, խօսք մը հասկցնելու հա-
մար « Ըսեմ » բայը ամբողջ խոնարհեցիր:

ՆԻԿ. Ահա նամակը (Կուսայ կը մեկնի):

ԹԱ. Նախ հասցէն կարգանք,

« Առ սիրեցեալդ իմ Պարոն Թափառնիկոս
Ասամնաբոյժն Արեւելեան .

(Նառնակը կը բանայ կսկսի կարդալ)

Պատիւ ունիմ ներկայիւս քեզի իմացնելու որ,
(Այս ձեռքոցին Երանեսակը կը մտնէ, Թափառնիկոսը
չսեսնելով զանիկայ, կարդալը կը շարունակէ)

« Այս գիշեր մեր տունը գաս, Պարոն Թովմասը խա-

բեմք ու պարահանդէս երթանք, շատ բազմութիւն պիտի ըլլայ հոն, կաղաչեմ մ'ուշանար, շատ կը սիրեմ զեզ, զալուդ պէս գնդասեղով մարմինէդ ա-
րիւն պիտի հանեմ:

ՍՕՖԻ »

ԵՐ. (Իւրովի) Ո՞վ է այս Սօֆին...

ԹԱ. Մարմինէս արիւն պիտի հանէ, հնա հնա հնա ,
չատ սիրուն էակ մ'է սա Սօֆին, ինչ պզտուիկ
տաք ունի, որքան ալ զեզանի է, սոխակի պէս կը
խօսի թշուառականը, տատրակի պէս կը նայի զար-
շելին, սիրամարզի նման ալ պնտաւէր է սատանան,
ազնիւ բնաւորութիւն մը ունի, անոր համար կը սի-
րեմ զինքը, և պիտի սիրեմ յաւիտեան. ըստ իս բը-
նութեան զեզեցկութիւնը զիմաց զեզեցկութենէ ա-
ւելի սպաշտելի է. կեցցէս Սօֆի... կը սիրեմ ըզ
քեզ (Երանեակը տեսնելով անապարանօք կը պահե՛կ
նակը գրպանին մէջ):

ԵՐ. Զո՞վ կը սիրէք հայր իմ:

ԹԱ. Առանց ինձի հարցնելու ինչու համար ներս
կը մտնես:

ԵՐ. Ես հիմայ եկայ:

ԹԱ. Նամակին պարունակութիւնը լսեցիր:

ԵՐ. Զէ հայրիկ (Մեկուսի) կեղծենք:

ԹԱ. Առատրական զործերու վրայօք տեղեկու-
թիւն կուտայ:

ԵՐ. (Մեկուսի) Սիրոյ առուտուր, (Բարձր) Մտած
ատենս մինակ սա չափը լսեցի «Կը սիրեմ զքեզ»

ԹԱ. Խելացի տղայ է կը սիրեմ զինքը... միւս
խօսքերը չլսեցիր:

ԵՐ. Զէ հայրիկ:

ԹԱ. Ապրիս աղջիկս, վասն զի աղջիկ մը պէտք
չէ որ ամէն տեսակ խօսքերու ունկնդիր ըլլայ:

ԵՐ. Գիտէ՞ք հայրիկ, առանձին կուզէի գտնալ
ձեզ որպէս զի ձեզի իմ սիրտս բանամ:

ԹԱ. Բայց նայիմ. (Կեղծեմք):

ԵՐ. Առաւօտուն պատանի մը եկած էր հոս որ
ակռայի ցաւ ունէր:

ԹԱ. Այո՛ եկած էր:

ԵՐ. Ինչպէս՞ գտաք այն Պարոնը,

ԹԱ. Անիկայ ինքնիրեն եկաւ:

ԵՐ. Այսինքն իր վարքը, գէմքը, գեղեցկութիւնը,
խօսքը, ոտքը...

ԹԱ. Պարկէշտ տղու մը կը նմանի:

ԵՐ. Իմ նշանածէս աւելի խօսեմ, սիրուն, աղւոր
հագուստները նոր, սիրտը զգայուն, ոտքը պզտիկ,
ձեռքը փափուկ...

ԹԱ. Զեմ հասկնար թնչ ըսել կուզես:

ԵՐ. Ըսել կուզեմ թէ, այսպիսի պատանի մը
գտնուած ատեն թնչու իմ սիրտս Մարգարի տամ:

ԹԱ. Մարգարի յատկութիւնները այն պատան-
ւոյն հագուստը, ոտքը կը գերազանցեն. Մարգարը
ազգասէր է:

ԵՐ. Ը՛հ՛ ազգասէր, միշտ պատուաւ հագուստ-
ներ կը հագնի:

ԹԱ. Խոնարհ երիտասարդ մ'է:

ԵՐ. Ը՛հ՛ խոնարհ, միշտ հին լաթերով կը պատիւ

ԹԱ. Խեղացի տղայ մ'է :

ԵՐ. Ը՛հ՛ խեղացի, նոր հագուստ մը տեսած չունիմ վրան :

ԹԱ. Ի բարկութիւն մի հրապուրեր զիս :

ԵՐ. Ինչո՞ւ բարկութեան հրապուրեմ, չէ՞ր տեսներ, միշտ հին լաթերով կը պտտի :

ԹԱ. (Բարկութեամբ) Դուք կանայք նոր լաթերը ամուսիններէդ աւելի կը սիրէք, և անոնց քսակը կը պարպէք. խելքս չհասաւ և չալիտի հասնի... աս ինչ շռայլութիւն է... : Դարուս օրիորդները աւելի նորութիւններու կը սիրահարին քան թէ երիտասարդներու, և երիտասարդութիւնը՝ այն ըզձալի հասակը, այս անիծեալ հագուստին կը զոհուի. խեղճ երիտասարդութիւն, ինչ ժամանակի հասար : Մենք Զատիկին նոր հագուստ մը շինել կուտանք, երկու երեք տարի անով կը բաւականանանք, տես սա զիշերուն հագուստս, Սամանադրութեան առաջին տարեգարձին առած էի և դեռ կը հագնիմ, բայց դուք նորածնութիւն կըսէք հագուստ կառնէք, հրնածնութիւն կըսէք լաթ կուզէք, ամուսիններնիդ չկենան առնեն. անկէ վերջը դաշտերու վրայ դրուած զօրականներու վրաններու պէս անաւոր անշափօժներու մէջ կը մտնէք, փողոցի վրայ անցնորդները կարգելուք, թէ որ մէկը հագուստնիդ ոտքովը պատռէ ծուռ ծուռ կը նայիք, և իրիկունը ամուսիններնուդ կըսէք, մէկը աւանակի պէս անցաւ, հագուստս պատռեց, ասակ տուր վաղը ուրիշ մը առնեմ. (Կ'երգէ) :

Կանայք ասանկ են ,
 Մի՛ս նոր լաք կուգեն ,
 Եւ քէ որ չառնես՝
 Պզտիկ տղու պէս
 Որ դեռ ծծէ կաթ ,
 Ես լաք կուգում լաք
 Կրսեն կը պօռան
 Կուլան ու կուլան :

Առտուանց կանուխ կրսէ լաք լաք լաք ,
 Պառկելու ասեն պօռայ լաք լաք լաք .
 Ամառը կուգայ դարձեալ լաք լաք լաք ,
 Զմեռ կը հասնի բայց մի՛ս լաք լաք լաք :

Դուն ալ հիմայ ելեր, նշանածիդ հագուստներուն
 չես հաւնիր : Ես գիտեմ յանցանքը իմա է , քեզի հետ
 միշտ անուշութեամբ վարուեցայ , և իբրեւ բարբա-
 րոս հայր մը ամէն մէկ խօսքդ ապտակով չվարձատ-
 րեցի . ուստի ալ ժամանակն հասաւ , պէտք է որ
 քաղցրութիւնը դառնութեան փոխուի . ահա վերջին
 խօսքս , Մարգարը պիտի սիրես :

Ե՛ր . Անհնարին է ինձ զայն սիրել , քանի որ ան-
 դին լուսնոյ պէս երիտասարդ մը յափշտակեր է իմ
 սէրս :

ԹԱ . Ինչո՞ւ յափշտակել տուիր :

Ե՛ր . Սրտիս հարցուցէք , ինձի ինչ կը հարցնէք .

ԹԱ. Շուտ կորի առջևէս, զնա սենեակդ քաշուէ, անզգամ աղջիկ :

ԵՐ. (Մեկուսի) Ի՞նչ որ այս հասակին մէջ ուրիշ կանանց կը քծնի. (Բարձր) Մարգարի հետ չպիտի կարգուիմ, (Կ'երթայ) :

ՏԵՍԻՍ Է.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ . Վերջը ՆԻԿՈ

ԹԱ. Շուտով հազուիմ իմ Սօֆիիս երթամ, գիշերը կը մօտենայ, սա նամակներն ալ զրպանա դնեմ երկուքն ալ, որուն մէկը Լևոնին է որ վաղ առտու պիտի գայ սիրահարութիւն ընելու ինձի հետ... փատով. միւսը Սօֆիիս, որուն հետ այս գիշեր պիտի սիրահարութիւն ընենք... լեզուով. (Զանգակը կը զարնէ Նիկօ կը մտնէ) Շուտ հազուստներս բեր կարմիր ու ճերմակ ներկերն ալ միատեղ. (Նիկօ կ'երթայ) Սովորութիւն եղած է ինչ ընեմ, հնազանդելու է. խնդալու բան, հա հա հա, ինձի պէս մարդու մը երեսը ներկելը՝ ճիշդ հին տուններու ճակատը ներկելու կը նմանի, որոնք դրսէն անցնողներուն ուշը կը զրամեն, ներս մտնողներուն ալ ծիծաղը կը շարժեն :

ՆԻԿ . Հազուստներդ բերի տէր :

ԹԱ. Բռնէ հագնիմ :

ՆԻԿ. (Հակասուակ կողմեն բռնելով, Թափառնիկու չկրնար քեւերը զսնել) Հրամմեցէ՛ք տէր :

ԹԱ. (Բարկութեամբ) Ո՛ր են թեւերը :

ՆԻԿ. Ո՛ր պիտի ըլլան վրան են, կարծեցիր թէ գողցո՞ւյ :

ԹԱ. (Ետեւը նայելով) Դեռ հագուստ մը բռնել չը սորվեցար (Աստնկ բռնե, աստնկ կեցիր, կը հագնի). Հոս մտնելդ տիկինը տեսա՞ն :

ՆԻԿ. Չէ տէր իմ :

ԹԱ. Դուռը գոցէ (Մեկուշի) Չըլլայ որ մէկէն ի մէկ գայ : (Նիկօ կը գոցե) Հիմա ալ երեսնիս նայինք (Հայելիի առջեւ կ'երթայ) Առաջ ճերմակը վերջը կարմիրը (Կը փառի) Տեսնողը տասնը վեց տարու մէկը պիտի կարծէ : (Նիկօյին դառնալով) ինչպէս . . . աղւորցո՞ւյ :

ՆԻԿ. Ը՛հ . . . կապիկի դարձար :

ԹԱ. Պապանձէ, ոտքի ամաններս ո՛ր են քեր. (Նիկօ կը քերե) շուտով հագու՛փմ երթամ, թէ որ զիս փնտռող մը ըլլայ. պատասխանես թէ ծանր հիւանդի մը զնաց, և թէ այս գիշեր չպիտի գայ : Տիկինին բան մի զուրցեր, կիմանա՞ն. երբոր հարցնէ քեզի պատասխան տուր թէ հիմայ պիտի գայ. կամացուկ մը սա դուռը բաց, նայէ մարդ կ'այ, (Նիկօ կը նայի) առանց տիկինին խմացներու կծիկը դնեմ. թէ որ իմանա՞յու ըլլայ, դարձեալ պիտի կռուինք :

ՆԻԿ. Մարդ չկայ տէր :

ԹԱ. Ահա ես պիտի երթամ, կարելի է որ այս գիշեր չգամ, վաղ առտու կանուխ հոս պիտի գըտնուիմ (Երթալու վրայ) :

ՏԵՍԻՍ Ը.

ՆՈՅՆՔ և ՄԱՐԹԱ.

ՄՐԹ. (Դռնեկ երեւնալով) Սիրելի ամուսինս... միւս խոցին մէջ միս մինակ նստելէն սիրտս նեղացաւ, ելնեմ ըսի ամուսնոյս քովն երթամ... հագուեր եմ... իրիկուն եղաւ... ինչո՞ւ համար:

ԹԱ. Թո՛ղ Աստուած սիրես. մեզի համար հանգստութիւն չկայ. բժիշկ չեմ, ամէնուն ծառան ես: Այս գիշեր որ քիչ մը հանգչել հուզեի, վտարքս ի դերն ելաւ. հիմայ նամակ մը ստացայ, որուն մէջ կը գրեն թէ անպատեհութեամբ երթամ, մէկը ակոյտին ցաւէն բռնուած ըլլալուն, շարաթ մ'է որ գիշերները չընանար... Թէ որ չերթամ մեղք է:

ՄՐԹ. (Մեկոռսի) Սոսի կը խօսի, (Բարձր) Հապա ազտորցեր ես:

ԹԱ. Տէ՛ր ողորմես, տո՛ւաջ տգեղ՞ էի:

ՄՐԹ. Կ'աղաչեմ քեզի այս գիշեր մ'երթար:

ԹԱ. Կուգան բռնի կռնեն կը տանին:

ՄՐԹ. Ոչ, այս անգամ ալ իմ խօսքս թող ըլլայ:

ԹԱ. Տղու մը պէս կը խօսիս տիկին, զործս մ'արգելուր, (Երբայու վրայ):

ՄՐԹ. (Հագուսեկն քնեցողով) Ոչ, չպիտի երթամ:

ԹԱ. Ալ չափն անցուցիր, քաղցրութեամբ կը խօսիմ չես հասկնար. թէոր անգամ մ'ալ բարկութեան դէմքս առնեմ,

ՄՐԹ. Միտքդ քնչ է, յայտնէ ինձի:

ԹԱ. Թո՛ղ զիս, հիւանդի պիտի երթամ:

ՄՐԹ. (Միշտ Թափառնիկոսը արգիլելով) Չպիտի երթաս, ես ալ հիւանդ եմ:

ԹԱ. Կորի սըկէ ցնդած պառաւ:

ՄՐԹ. Յնդած պառաւ... ցնդած պառաւ. մոռցա՛ր որ իմ ստակովս մարդ եղար:

ԹԱ. Գետինը անցնիս. ես զղջացայ քեզի հետ հարգուելուս:

ՄՐԹ. Զղջացա՞ր, ստակներս ինչո՞ւ կերար. տո՛ւր ստակներս բաժնուինք:

ԹԱ. Բարկութեանս տմանը լեցաւ:

ՄՐԹ. Կարծես թէ իմինս պարապ՞ է. տո՛ւր ստակները վերջացնենք խաղը:

ԹԱ. Ոչ ստակներդ կուտամ: ոչ ալ բուխօսքդ մտիկ կընեմ:

ՄՐԹ. Այս խաղն ալ չլմննար:

ԹԱ. Թո՛ղ չլմննայ, հինգ արարուած ըլլայ. երկրորդին մէջն ենք:

ՄՐԹ. Այն արարուածները քթէդ բերնէդ պիտի հանեմ:

ԹԱ. Վերջապէս պիտի լռես:

ՄՐԹ. Չպիտի լռեմ, զո՞ւն իմ ստակովս համբաւ ստացար, տո՛ւր ստակներս, ուր որ ուզես հոն գնա՛,

ԹԱ. Սա հուանը տո՛ւր Նիկօ... տեսնես հիմա ստակները... ոտքերդ կապեմ որ հասկնաս... (Նիկօ չուանը կըսայ, Թափառնիկոս կապել կուզէ, Մարքայ չքողոր): Պիտի կապեմ և անանկ պիտի երթամ, անիծեալ ըլլաս անօրէն կին (Մեկուսի) Տէր Աստուած, մեղայ, Տէր Աստուած:

ԹԱ. Աստուած պատիժդ տայ (Մեկուսի) սուրբ Աստուածածին դուն մեղք մի գրեր :

ԹԱ. Դեռ պիտի պօռնա :

ՄԲԹ. Ստակովս մարդ եղար :

ԹԱ. Ստակիս (Մեկուսի) Տէր ողորմեա տէր ողորմեա :

ՄԲԹ. Դուն սասկէ (Մեկուսի) Սուրբ Աստուածածին մեղք մի գրեր :

ԹԱ. Աշխարհի առջև ծաղր ու ծանոկ պիտի ըլլանք. քրէական յանցանք մը գործեցի քեզի հետ ամուսնանալու :

ՄԲԹ. Ստակներս տուր :

ԹԱ. Շունչդ կտրի, (Մեկուսի) մեղայ մեղայ :

ՄԲԹ. Ստակովս մարդ եղար :

ԹԱ. Ստակդ գետնին տակը անցնի :

ՄԲԹ. Քեզի հետ մէկտեղ :

ԹԱ. (Վրաս երբայրով) Կեցիր խայտառակ, հասկըցնեմ քեզի թէ ինչ է էրիկ մը. (Կը պառկեցնէ ոսկերը կը կապէ) ահ. հիմայ սլառկէ որ, ես ալ երթամ (կ'երբայ) :

ՆԻԿ. (Բարձրաձայն կը խնրայ) Ասոնք ալ ամէն օր կոխ պիտի ընեն :

ՄԲԹ. Օգնութեան հասէք :

ՆԻԿ. Ձը, ձը, ձը, ինչ բան :

ՄԲԹ. Եկ՞ուր քակէ սա կապը, ո՞ն չեմ կրնար դիմանալ, ջիղերս կը քաշուին, ինչ մեղք գործեցի Աստուծոյ դէմ որ ասանկ կը տանջուիմ . . . ահ կանայք թշուառ են, իմ ծեր հասակիս մէջ հետս առնալ :

պէս զազանարար վարութիւն... (Լալոյ) Երանեակ...
Երանեակ...

ՆԻԿ. (Դուռը բանալ ուղեղով) Դրսէն կը պեր է...
օգնութիւն...

ՄԲ. Մարգար, Երանեակ...

ՆԻԿ. Օգնութիւն... օգնութիւն

ՄԲ. Ձեն լսեր. ուժ չմնաց վրաս... աչքերս կը
մթաղնին, թմրութիւն կուգայ վրաս... ահա կը
մարիմ (Կիչնայ) կը մեռնիմ... ձեռներս...

ՆԻԿ. Տիկին ինչ կը լլսաս... օգնութիւն... ինչու
պառկեցար տիկին... օգնութիւն (Ասդիս անդին
վագուրոսեղով) Մի վախնար տիկին, հոս եմ... օգ-
նութիւն... հիմա կանցնի բան մը չէ... ճայն չհա-
ներ. (Պոռալով) Օգնութիւն... ուժդ ժողովէ տիկին...
(Դրան ծակեմ դուռս կը պոռայ) Օգնութիւն տիկինը
պիտի մեռնի... մեռաւ... կը մեռնի...

ՏԵՍԻԼ Թ.

ՆՈՅՆՔ ԵՆ ԵՐԱՆԵԱԿ

ԵՐ. (Շփոթած դուռը կը բանալ) Ինչ՞ պատահեցաւ:

ՆԻԿ. Ձեռք տեսներ... տիկինը կը մեռնիմ, ըսաւ,
ինչ գիտնամ սնու է, ճշմարիտ է:

ԵՐ. (Լալոյ մօտը գոյ կ'երթայ) Ինչ՞ ունիս մայրիկ,
... Սուրբ Աստուածածին, մարմինը պաղ է... քիչ
մը ջուր, ջուր, ջուր, ջուր, աւանակի պէս ինչո՞ւ
կեցեր ես. ջուր, ջուր, ջուր:

ՆԻԿ. (Վազեկով) Զուր, ջուր, ջուր, կարծես թէ տունը կը բռնկի. մեռած մարդուն ջուրը ինչ կօզտէ։
ԵՐ. Բաց աչքերդ մայրիկ, բաց. ես եմ բովդ նստողը, բու աղջիկդ Երանեակն է, ահ, մայրիկ, մայրիկ (Լալով) Ինչու չես պատասխաներ, մարմինը որքան պաղ է։

ՆԻԿ. (Վազեկով կուգայ) Զուր չկայ, (կը թփնե Մարթային երեսը) պարսպ տեղը մի լար օրիորդ, թէ որ մեռած չըլլար պատասխան կուտար։

ԵՐ. Սեղանին վրայ անուշադրի ոգի կայ բեր։

ՆԻԿ. Լուսահոգին կոտորեր է աս առտու։

ԵՐ. (Վազեկով սեղանին վրայեն շիշ մը կառնե մօրը գիրքը կը բռնե) Ասով, հիմա,

ՄՐԹ. (Սրաիեկով) Ինչ՞ է... ինչո՞ւ քովս...

ԵՐ. Բան մը չկայ մայրիկ։

ՄՐԹ. Ուր՞ գնաց հայրդ։

ԵՐ. Չգիտեմ։

ՆԻԿ. Հիմա պիտի գայ։

ՄՐԹ. Ահ՜ բարբարոս մարդ, տես ինչ վիճակի մէջ թողուց զիս։

ԵՐ. Աթոռի վրայ նստէ մայրիկ... ահ, աս ինչ է... ոտքերդ կապուած...

ՄՐԹ. Ինքը կապեց ու գնաց։

ՆԻԿ. Հիմա պիտի գայ։

ԵՐ. Ես գիտեմ ուր գնաց։ (Մօրը ոտքը փակեկով)։

ՄՐԹ. Գիտե՞ս ուր գնաց։

ՆԻԿ. Հիմա պիտի գայ. (Կ'երթայ)։

ՄՐԹ. (Աթոռի վրայ նստած) Զուրցէ Երանեակ, վըրէժ պիտի լուծեմ իրմէ, վրէժ։

ԵՐ. Քիչ մը առաջ հոս մտած ժամանակս նամակ մը կը կարդար, Սօֆի անուն տիկինէ ուղեալ ու սէր բաներով տողեալ:

ՄՐԹ. Գիտէի որ կին մը կը սիրէ, բայց ո՞վ ըւլալը չիմացայ մինչեւ հիմա:

ԵՐ. Անիկայ որ մտնելս չտեսաւ, կըսէր «Սոխա-խաղի պէս կը խօսի, տատրակի պէս կը նայի, սիրամարգի պէս պճնասէր է»:

ՄՐԹ. Շարունակէ:

ԵՐ. Եւ թէ այն կինը հօրս մարմինէն արիւն պիտի հոսէ եղեր:

ՄՐԹ. Թող հանէ, թող հանէ, որ հասկնայ:

ԵՐ. Գնդասեղով:

ՄՐԹ. Գնդասեղով:

ԵՐ. Եւ այս գիշեր ալ պարահանդէս պիտի երթան զուարճանալու համար:

ՄՐԹ. Ինչպէս կընանք սորովիլ այս Սօֆիին տունը:

ԵՐ. Նիկոյէն, նամակը անիկայ բերաւ: Կանչենք զինքը հարցնենք, Նիկօ, Նիկօ:

ՆԻԿ. Եկայ:

ՄՐԹ. Պարոն Թախտոնիկոսը ո՞ւր գնաց:

ՆԻԿ. Հիմա պիտի գայ:

ՄՐԹ. Ուր՞ գնաց:

ՆԻԿ. Ձեմ գիտեր ուր երթալը, բայց... հիմա պիտի գայ:

ՄՐԹ. Նամակը ո՞ւրկէ բերիր:

ՆԻԿ. Ինչ ըսեմ տիկին... հիմա պիտի գայ:

ԵՐ. Աս տպուշն ալ խօսք չհասկնար:

ՆԻԿ. Հիմա պիտի գայ, օրիորդ:

ԵՐ. Նամակը ուրկէ առիր:

ՆԻԿ. Սիրահարեալ... նե... ըու... փողոցէն:

ԵՐ. Ինչո՞ւ համար հոն զացիր:

ՆԻԿ. Նամակ մը տարի:

ԵՐ. Որքէն:

ՆԻԿ. Թիւ 20... Թափառնիկոսը հիմա պիտի զայ:

ԵՐ. (Մեկոռսի) Թիւ 20. Լեոնին տունը... (Բարձր)
Նամակը ո՞վ տուաւ:

ՆԻԿ. Ձեմ ճանչնար կնիկ մը տուաւ, առ ասիկայ
Թափառնիկոսին տար ըսաւ, ես ալ բերի:

ՄՐԹ. Այն կնկան տունը զիտէս:

ՆԻԿ. Գիտեմ, տիկին, զիտեմ:

ԵՐ. Հապա թիւ 20 տունը ո՞վ կար:

ՆԻԿ. Ան տունը... ան տունը... չեմ յիշեր ո՞վ
կար... շատ բաներ կային բայց միտքս չէ:

ԵՐ. (Մեկոռսի) Ինչ պիտի ըլլայ արդեօք... Լե-
ոնը սատանայութիւն մը ըրած է, ակոսյի ցաւ
ունիմ ըսելով... ասիկայ ալ զեզ տարած ըլլալու է:

ՄՐԹ. Պէտք է որ երթամ զտնեմ զիրենք բայց,
այս հազուատներովս պարահանդէսի մէջ կը ճանչ-
ցուիմ: Էրիկ մարդու կերպարանք մտնեմ... այո,
ժամանակ չկորսնցնենք, զիշերը կը մօտենայ.
(Կ'երթայ, Նիկօ ալ ետեւէն):

ՏԵՍԻԼ. Ժ.

ԵՐԱՆԵԱԿ ՎԵՐՋՆ ՄԱՐԳԱՐ

ԵՐ. Այս զիշեր միս մինակ պիտի մնամ տան
մէջ, այս առանձնութենէ օգուտ քաղելու է: Մէկը

գտնեմ Նոնիկիւ խրկեմ, խմացնելոյ որ ամենայն
դիւրութեամբ կրնայ հոս գալ ու հետո խօսակցիլ :
Իւրաքանչիւր ոք իր գործին ելնելուն կը նայի . ես
ալ ինչ ընեմ այս աշխարհի վրայ ամէնը, ամէնը
մէկ սիրական մը ունիմ : Դեռ ամիս մը չեղաւ Փա-
րիզէն դառնալը, այսքան ալ շուտ սիրտս զրաւեց . . .
այնպէս որ Մարգարէն բոլորովին պաղեցայ . ի վե-
րայ այսք Փարիզի մէջ կըթուող երիտասարդները
սիրելու կերպն աղէկ կը սորվին, Պօլսեցիներէն շատ
վարպետ են այս մասին . հարկաւ աղէկ պիտի սոր-
վին, քանի որ հոն սիրելու արուեստ անունով զըր-
բեր կը տպուին :

ՄԲ. Դուն հոս մինակ, Երանեակ :

ԵՐ. (Մեկուսի) Եկաւ (Բարձր) մինակ :

ՄԲ. Ինչ[՞] ըրիր :

ԵՐ. Ոչ ինչ :

ՄԲ. Ձեռքդ երկնցնէր տեսնեմ, դուն այսքան
ազմկոտ չէիր, ինչ եղեր ես . . . ձեռքդ տո՛ւր նայիմ :

ԵՐ. Ձեռքս աղտոտ է :

ՄԲ. Մօտ եկո՛ւր, համբոյր մը տպեմ երեսդ :

ԵՐ. Իմ երեսս տպարան չէ :

ՄԲ. Թերեւս աղջիկները աս տեսակ ծանր վար-
քով կուզեն զիրենք սուղ ծախել . . . վկաս չունի . . .
ո՛հ Երանեակ կը խնդացնես զիս, դուն ծախուած ես,
եկուր քովէ քով նստինք . . . այս զիշեր հոս պիտի
մնամ, հարսնիքի օր մը պիտի որոշենք հօրդ հետ . . .
բայց հայրդ ո՛ւր է :

ԵՐ. Չգիտեմ :

ՏԵՍԻՒ, ԺԱ.

ՆՈՅՆՔ. ՄԱՐԹԱ, (երկի մարդու հագուստով)

ՄՐԹ. (Ursorlof գալով) Ահա պատրաստուեցայ :

ՄՐԳ. Աս ինչ կերպարանք է տիկին :

ՄՐԹ. Որովհետև մեր փեսացուն ես...

ԵՐ. (Մեկուսի) Աստուած չընէ...

ՄՐԹ. Քեզի ամէն բան կը յայտնեմ :

ՄՐԳ. Զրուցէ վասն զի կը դողդղամ...

ԵՐ. (Մեկուսի) Յրտէն :

ՄՐԳ. Արդեօք դժբաղդութիւն մը պիտի լսեմ. արդէն Նրանեակի տխրագէմ կենալը ինձի գուշակէլ կը տար... բայց... ինչ պատահեցաւ :

ՄՐԹ. Ահա բարձրաձայն կըսեմ, Թափառնիկոսը Սօֆի անունով կին մը կը սիրէ :

ՄՐԳ. Կարելի է որ...

ՄՐԹ. Կարելի է, և այս ժամուն անոր տունը կը գտնուի, մէկ երկու ժամէն պարահանդէս պիտի երթան. դիտմամբ այս կերպարանքն առի, որպէս զի չճանչցուիմ, ձեզի ալ կաղաչեմ որ ընկերանաք ինձի :

ՄՐԳ. Անհաւատալի կը թուի որ...

ՄՐԹ. Հաւտացէք, շատոնց գիտէի սիրունի մը ունենալը, բայց ո՛ւր և ո՛վ ըլլալը մինչև այսօր չէի իմացեր. ահա հիմա ամէն բան յերևան եկաւ, ժա-

մանակ կորսնցնելու չգար. (Նիկօ կը մտնէ շապտեր մը քռնած) Եւ դուն Երանեակ, դուռը լաւ մը կղպէ, սենեակդ մտիւր, թէ որ կը վախնաս՝ դրացիին գնա, հոն նստէ, մինչև որ դառնանք :

ԵՐ. Ձէ մայրիկ. չեմ վախնար, հոս կը նստիմ, ես հիմակուան նորեւուկ աղջիկներէն չեմ որ մուկէն անգամ կը վախնան :

ՄՐԳ. Շատ ուրախ եմ որ այսպիսի քաջասիրտ օրիորդի մը զլխուն պիտի դպցնեմ զլուխս :

ԵՐ. (Մեկուսի) Գլուխդ չորնայ. (Կ'երթայ).

ՄՐԹ. Ասլրիս աղջիկս...

ՄՐԳ. Շատ հեք բնաւորութիւն ունի :

ՄՐԹ. Եւ ո՛վ կրթեց զինքը, եթէ ոչ իր մայրը, որ իր խիստ բնաւորութեամբը աղջիկը դաստիարակեց, կարգը հիմա հօրն եկաւ, անիկայ ալ աղէկ մը կրթեմ, կանանց օրինակ ըլլամ. տեսնեն թէ կին մը աւելի զօրաւոր է թէ էրիկ մը, Ձէք կրնար երեսկայել, կատակերգութիւն պիտի խաղանք կըսէ, երկրորդին մէջն ենք կըսէ՝ հիմա ալ ես պիտի սկսիմ երրորդ արարուածին. երթանք. (Կ'երթան) :

ԱՐԱՐՈՒԱՄ Գ.

Թովմասի տան մեջ պառկելու սենեակ մը , աջ կողմը ան.
կողին մը կը տեսնուի . մեջ տեղը սեղան . գիշեր.

ՏԵՍԻՒ Ա.

(ԹՈՎԱՄԱՍ րիկնարոռի վրայ նստած . ՍՅՅԻ անկէ
քիչ մը անդին արոռի վրայ նստած , քաշկինակովը
երեսը գոցած . ԿԻՐԱԿՈՍ դրան առջին նստած կը մրափի.)

ԹՈՎ. Յաւը չմեղմացում , տիկին :

ՍՅՅԻ. Ձէ , սիրելի ամուսինս , մանաւանդ թէ եր-
թալով կը սաստկանայ , թէոր այսպէս շարունակե-
լախնամ որ աչքս բաց պիտի անցընեմ գիշերը . . .
Ինձի մի սպասեր դուն գնա անկողինդ մտիւր , պառկե-
(Մեկուսի) Կարծես թէ այս գիշեր դիտմամբ չսրտ-
կիր :

ԹՈՎ. Համբերելու է , ինչ ընենք . ես իմ բազդիս
վրայ կուլամ : Նրխտասարդութեանս ատեն իմ միակ
փախաբս էր ուժով , առոյգ ու զեղանի կին մը ստա-
նալ , չեղաւ . . . չեղաւ . . . չեղաւ . . . փախաբս ի դե-
րե ելաւ : Քեզ սիրեցի , ամուսնացայ ճետդ , այսօր
ակռատ կը ցաւի . . . փաղը զլուխդ . . . միւս օրը

աչքդ... մէկ շաբաթէն մազերդ... Ինչ գիտնամ ,
ամէն ատեն ցաւ մը կզգաս վրադ... Ախո՛ս որ ծե-
րութեանս ատեն խաղաղ կեանք չեմ կրնար վարել...
ամէն օր ցաւ... ցաւ... ցաւ... Պարոն աստամու-
բոյժն ալ չերեցաւ , արդեօք տունը չէր :

ՍՖԻ. Ով՞ գիտէ : Բժիշկները զիրենք ծանր ծա-
խելու կը ջանան, հիւանդը կը տանջուի կամ կը մեռ-
նի, չէ իրենց փոյթ . բաւական է որ իրենց աշխա-
տութեան վարձը առնուն... ան... որքան ալ սաստ-
կութեամբ կը ցաւի, (Մեկուսի) որքան ալ սատա-
նայութեամբ կը կեղծեմ :

ԹՈՎ. Յաւը զոր կողմն է տիկին :

ՍՖԻ. Ձախ կողմն է, սիրելի ամուսինս... Ինչո՞ւ
պարապ տեղը նստած կը խորհիս , անկողինդ պա տ
բաստ է պառկէ :

ԹՈՎ. Պառկէ... պառկէ... Ինչ աղւոր կը տրա-
մաբանես... առանց քեզի անկողին մտնելը ինձի
համար զերեզման իջնալ է. պիտի կրնամ անհոգ քը-
նանալ երբ այսպէս կը տանջուիս... քիչ մ'ալ համ-
բերէ տեսներք. թէ որ Թափառնիկոսը չգայ ուրիշ
մը կանչել կուտանք :

ՍՖԻ. Պարոն Թափառնիկոսը որակոաններու բնու-
թիւնը գիտէ...

ԹՈՎ. Եթէ այդպէս է , անգամ մ'ալ խրկենք կի-
րակոսը նայելու թէ որ տունն է առնէ գայ...
Հա... դուռն է (Իրսէն կը զարնեն) Դուռը կը զար-
նեն Կիրակոս... Կիրակոս... Կիրակ...

ԿԻՐ. (Արթննայով) Ինչ կայ... Ինչ... :

ԹՈՎ. Ինչ պիտի ըլլայ դուռն է , զնա բնց (Կիրա-

կոս կ'երթայ) Վերջապէս եկաւ։ Աստուած տար որ շուտով անցընէր սա ցաւը, մենք ալ ազատէինք։ Գալուն պէս մէկէն ի մէկ քովդ մի կանչէր, վասն զի բժիշկներուն սովորութիւնն է եկած ժամանակնին սուրճ մը խմել և...

ՍՖԻ. Գիտեմ այդ սովորութիւնը...

ԹՈՎ. Աղէկ մարդ է սա Թափառնիկոսը, Եւրոպայի մէջ ունեալ բժիշկներու պէս շատ ստակ ալ չուզեր. ինչ որ տաս' կընդունի ու հազար շնորհակալութեամբ կը մեկնի... ահա կուգայ։

ՏԵՍԻՒ Բ.

ՆՈՅՆՔ, ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ և ԿԻՐԱԿՈՍ.

ԹԱ. Բարե... բարե...

ԹՈՎ. (Արողեմ եղևելով) Բարի եկար Պ. ատամնաբոյժ, հրամմեցէք, նստեցէք, ինչպէս էք աղէկ էք։

ԹԱ. Փառք Աստուծոյ գէշ չեմ... (Մեկուսի) Անօրէն կին (Բարձր) Հրամանքնիդ։

ԹՈՎ. Ինչ ըսեմ... մենք ալ... մենք ալ աղէկ, բան չկայ փառք Աստուծոյ. միայն թէ մեր տիկինն ախոաները չգիտեմ ինչու այսքան շատ կը ցաւին... Կիրակոս սուրճ բեր...

ԹԱ. Շնորհակալ եմ... չեմ ուզեր...

ԹՈՎ. Տարիէ մը ի վեր է միշտ կը ցաւի :

ՍՖԻ. Առաջուց ա լ կը ցաւէր :

ԹԱ. Ակռայի ցաւն ասանկ է :

ԹՈՎ. Յերեկն այնքան շատ չցաւիր որքան որ զիշերը :

ԹԱ. Այդպէս է , զիշերը կը սաստկանայ :

ԹՈՎ. Հրամանքնիդ ուշ մնացիր , ուր էիք , բաւական սպասեցինք ձեր ազնուութեանը :

ԹԱ. Իմ ազնուութիւնս ակռայ քաշելու գացած էր , անոր համար ուշացաւ , թէ որ զիտնայիւր ազնուութեանս զլխուն եկած փորձանքները . . . ինչ է . . .

ԹՈՎ. Այսօր կերելի որ շատ յոգնած էք . քանի՞ ակռայ հանեցիր :

ԹԱ. Հարիւր կնկան ակռայ քաշեցի , տասը էրիկ մարդու :

ԹՈՎ. Աստուած բազկիդ զօրութիւն տայ :

ԹԱ. Ամէն :

ՍՖԻ. (Մեկրուսի) Ինչպէս սատանութեամբ կը խօսի մեր ատամնաբոյժը :

ԹԱ. (Մեկրուսի) Ինչպէս վարպետութեամբ հիւանդ կը ձևանայ տիկիներ :

ԹՈՎ. Կրն՞աք ինձի զրուցել թէ , ինչ բանէ յառաջ կուգայ այս ցաւը :

ԹԱ. Շատ պատճառներէ , որ մէկն ըսեմ , թէ որ մէկը քրտնած ժամանակը ոտները հողմին դէմ վերցնէ , ակռայի ցաւ կունենայ :

ԹՈՎ. Մեր տիկիներ ոտները հողմին դէմ չվերուց , հէ . . . տիկին . . .

ՍՖԻ. Ուտներս հողմին դէմ ինչ գործ ունին. Տէր ողորմեա՛ . . . խենդ ես . . . ինչ ես :

ԹԱ. Կրնայ ըլլալ որ . . . շատ ջուր խմելէն ալ ըլլայ . . . ծառերն անգամ որ ջրոյ կարօտութիւն ունին, թէ որ արմատէն ջուրը պակաս չընես ան ալ կը փթթի . . . ուր մնաց որ ահռայ մը . . . ասկէ առնելով կրնամ ըսել որ շատ ջուր խմելն ահռայի կը փնասէ: Բայց ասիկայ Եւրոպայի բժիշկներուն կարծիքին դէմ ըլլալով կը ջրեն:

ԹՈՎ. Կը ջրեն . . . կը ջրեն . . . իրաւունք ունիս . . . հայրս ալ կըսէր որ Եւրոպացիները ծառերը շատ կը ջրեն . . . անկէ միտքս մնացեր է: Եկուր տես որ մեր տիկիներ շատ ջուր ալ չխմեր:

ԹԱ. Կրնայ ըլլալ որ . . . (Մեկուսի) Սուտերը կը կը հատնին. (Բարձր) Ատամնաբուժութեան քիչ մը տեղեակ ըլլալու էիք որ, կարենայիք հասկնալ . . . Թէ որ մէկուն սիրտը նեղի ու չկարենայ ուզածն ընել, ահռայի ցաւ կունենայ:

ՍՖԻ. Ըհ, ուհ, որքան կը ցաւի (Մեկուսի). Մարդ համոզելը էրիկ մարդերու տրուած է:

ԹԱ. (Մեկուսի) Խարդախութիւնը կանանց առաջին ձիրքն է: (Բարձր) Կրնայ ըլլալ որ . . . թէ որ մէկը քաակին մէջ ստակ ունենայ, ահռայի ցաւ կունենայ. ինչպէս որ հիմակուան երիտասարդներուն շատը այս ցաւէն չեն ազատիր. մի նայիր որ իրենց հագուածը կապուածը տեղն է, միշտ այս ցաւն ունին, երբեմն կը սաստկանայ, երբեմն կը մեղմանայ: Այս օրերս շատցեր է այս ցաւը. մեր դրացի կօշկակար Պ. Նիկողիմէոս Նաբուգոդոնոսոր-

եանցին կինը տիկին... տիկին... անունը չեմ կըր-
նար մտաբերել... տիկին... տիկին... տիկին...
տիկին... տիկին... լեզուիս ծայրն է... տիկին...
տիկին... տիկին... տիկին... նորելուկ անուն մ'է
... ինքը քառասուն տարեկան է ... տիկին ...
տիկին...

ԹՈՎ. Թող մնայ անունը...

ԹԱ. Վերջապէս անոր ալ ակռաները կը ցաւին,
և ինչպէս որ յայտնի է, աւելի երիտասարդներուն
ակռան կը ցաւի՝ քան թէ ծերերուն... ծերութեան
ատեն խիստ քիչ անգամ կը պատահի... վասն զի...

ԹՈՎ. Ծերերը ակռայ չունին ըսել կուզէք:

ԹԱ. (Մեկուսի) Ինչպէս համոզելու է. (Բարձր)
Վասն զի մարդս քանի որ ծերանայ, ակռաներուն
զօրութիւնը կը պակսի, և այն ատեն փոխանակ
ցաւելու, հասուն տանձերու պէս կը թափթփին.
(Մեկուսի) Ժամանակն ալ կանցնի:

ՍՅԻ. (Մեկուսի) Պարահանդէսի ուշ պիտի մնանք:
(Բարձր) Է՞ջ, Պ. ատամնաբոյժ, կաղաչեմ որ ժամ
առաջ սա ցաւն անցընենք. վասն զի ժամը կանցնի.

ԹԱ. Ահա եկայ. քիչ մը յառաջ եկէք որպէս զի
ուշադրութեամբ նայիմ (Տեսարանին առաջը կուգան)
Բաց բերանդ (Ցած առ Սօֆի) Ինչ ճամբայ բռնելու
է զինքը քնացնելու համար. (Մասուրները Սօֆիին
բերանը խօրած ակռաները փնկելով) Պատասխան
չես տար... ինչո՞ւ չես պատասխաներ... ինչ ճամ-
բայ բռնեմք... ինչո՞ւ չես խօսիր... (Սօֆի ձեռքովը
Թափառնիկոսին ձեռքը վար կը փաշէ) Պատասխան
տուր:

ՍՖԻ. (Յած առ Թախառնիկոս) Պատրուակաւ մը
զինքը դուրս զրկէ, որ ընելիքնուս վրայ մտածենք:

ԹՈՎ. (Մօսկնայով) Ինչ^օ կը մըմբար... ինչպէս է:

ԹԱ. Տակաւին յայտնի չէ. (Սօֆիին աջ կողմի
այսին մասնաւորներովը զարկելով) Կարծեմ թէ ցաւը...

ԹՈՎ. Կըսէր որ ձախ կողմը...

ԹԱ. Ես ալ անանկ պիտի ըսէի, (Ձախ կողմի այ-
սին մօտեցնելով ակաւջը) Հա... հոս...

ԹՈՎ. (Մեկուսի) Ճարտար մարդու կը նմանի...
(Բարձր) Ինչ կը նշանակեն ասոնք:

ԹԱ. Ասոնք շատ նշանակութիւններ ունին, բա-
ւական է որ յաջողինք:

ՍՖԻ. Ալ՛ չեմ կարող զիմանալ ահ... ուհ...

ԹԱ. (Յած առ Թովմաս) Թէոր կուզէք հրամանը-
նիդ քիչ մը դուրս ելէք, ակռան պիտի քաշեմ...
կրնայ ըլլալ որ վախճար... վասն զի ծերացած էք:

ԹՈՎ. (Յած առ Թախառնիկոս) Ինձի համար հոգ
չէ. դուն գործդ տես, ես փթթած ծերերէն չեմ:

ՍՖԻ. Ինչ կը խօսիք, ինձի ալ ըսէք. միթէ վը-
տանգաւոր է հիւանդութիւնս, յայտնապէս զրուցե-
ցէք:

ԹՈՎ. Տէր ողորմեա... կանանց արջի զազտնի
խօսակցութիւն չըլլալու է, շուտով կ'սկսածի կ'եր-
թան:

ՍՖԻ. Քիչ մը շուտ եղիք ուրեմն:

ԹԱ. Քիչնի ունիք, Պարոն Թովմաս:

ԹՈՎ. Ունինք, ունինք, երթամ բերեմ. կը
խմէք:

ԹԱ. Խմելու համար չէ... պէտք է արդէն:

ԹՈՎ. Շատ աղէկ, երթամ բերեմ. Կիրակոս...
 Կիրակոս... Կիրակոս... աս տղան ալ միշտ կը քը-
 նանայ. (Բարձրաձայն) Կիրակ...

ԿԻՐ. Ինչ կայ... ինչ կայ...

ԹՈՎ. Ետեւէս եկուր, մառանք իջնանք զինի բե-
 րենք:

ԿԻՐ. (Մեկուսի) Գիշերը ատեն զինի, աս զինե-
 ժողն ալ ուրկէ ելաւ:

ԹԱ. Գաւաթ առնելու չմոռնաք, կուժ մ'ալ:

ԹՈՎ. Աղէկ, աղէկ. (Կ'երթան):

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ . ՍՅՖԻ.

ՍՖԻ. (Խնդալով) Խեղճ սիրեմ:

ԹԱ. Ակռադ սիրեմ:

ՍՖԻ. Ինչ՞ վարպետութիւն բանեցնելու է որ կա-
 րենանք այս գիշեր պարահանդէս երթալ. զինքը
 պառկեցնել անհնարին է. քովէս բաժնուիլ չուզէր:

ԹԱ. Գինի կը խմէ՞:

ՍՖԻ. Կերակուրի ատեն միայն զաւաթ մը...

ԹԱ. Եթէ ստիպելու ըլլամ...

ՍՖԻ. Փորձէ... Կըսեն թէ այս գիշեր շատ բազ-
 մութիւն պիտի ըլլայ պարահանդէսի մէջ, ուր էր թէ

մենք ալ կարող ըլլայինք այն բազմութեան մասնակցիլ, հագուստներս պատրաստած եմ :

ԹԱ. Հապա ինձի համար, ատամնաբոյժի մը շատ պատիւ չբերեր որ պարահանդէսի մէջ պարէ, ցատկըռտէ, պէտք է որ ես ալ ծալտեալ երթամ, որպէս զի ուզածիս պէս կարենամ զուարճանալ:

ՍՖԻ. Իմ մէկ շրջազգեստս կուտամ, կը հագնի՞ս :

ԹԱ. Ինչո՞ւ չէ :

ՍՖԻ. Հիմա առաջին գործերնիս պիտի ըլլայ, Պարոն Թովմասը վարպետութեամբ մը զինովցնել:

ԹԱ. Այդ գործը ինձի թող :

ՍՖԻ. Ինչո՞ւ այսչափ ուշացար :

ԹԱ. Տունը կնոջս հետ ծեծկոծեցայ. չէր ուզեր զիս թողուլ. ես ալ պառկեցուցի զինքը, ոտները կապեցի, տնէն դուրս ելայ. կրնաք զուշակել որ ձեր սիրոյն համար ըրի ասոնք... Ահ Սօֆի, շատ կը սիրեմ զքեզ, զիշերուան հագուստէս ամէլի կը սիրեմ, ինչ օգուտ որ դուն չես ճանչեր իմ արժէքս :

ՍՖԻ. Ես չեմ ճանչեր, կը սխալիք Պարոն Թափառնիկոս, հոգոյս պէս կը սիրեմ զքեզ. (Յասկրոսեղով) պարահանդէսի մէջ...

ՏԵՍԻՆ Գ.

ՆՈՅՆՔ Եւ ԹՈՎՄԱՍ շիշ մը, կոնք մը եւ գաւաթներ բերելով.

ԹՈՎ. Աս ինչ պիտի ըլլայ. տիկինը կը պարէ,

ԹԱ. Ես ճրամայեցի որ քիչ մը ցատկըռտէ, որ-

պէս զի... այսինքն... ըստորում... որովհետեւ...
իրբ թէ... արիւնը տաքնայ և ցաւը... պաղի :

ԹՈՎ. Կարծեցի որ ցաւէն խելքը փախուց... ցատկը
դռնէ, տիկին ցատկոտէ որովհետեւ բժիշկը այնպէս
կը պատուիրէ :

ՍՖԻ. Յոգնեցայ :

ԹԱ. Բաւ է, ալ մի ցատկեր, որ վերջն ալ պիտի
ցատկոտես (Մեկուսի) պարահանդէսի մէջ :

ԹՈՎ. Ահա գինին, բաժակը և կոնքը բերի :

ԹԱ. Տուէք... տիկինին պիտի տամ որ բերանը
լուայ (Լեցնելով) Բերաննիդ լուացէք տիկին... այս-
ինքն ահռաներդ :

ԹՈՎ. Գինի կը հրամամէք :

ԹԱ. Թէ որ հրամանքնիդ ալ խմէք չեմ մերժեր,
Բժիշկները ընդհանրապէս գինին կը սիրեն, ինչ-
պէս որ զեղջուկները սխտորը. չեմ խմեր ըսելու
ալ ըլլամ, անհաւատալի պիտի թուի ձեզի, բայց
ստելի ախորժակով կը տնկեմ երբ ընկեր մը ունե-
նամ զիմացս, մանաւանդ թէ ձեզի պէս մտերիմ բա-
րեկամ մը :

ԹՈՎ. (Լեցնելով) Տնկեցէք ուրեմն :

ԹԱ. Շնորհակալ եմ... կենդանութիւն :

ԹՈՎ. Անուշ անմահութիւն :

ԹԱ. (Լեցնելով) Հրամմեցէք բարեկամ :

ԹՈՎ. (Առնելով) Կենդանութիւն :

ԹԱ. Անուշ ըլլայ (Առ Սոլի). Ցաւդ ինչպէս է
տիկին :

ՍՖԻ. Հարիւրին տասը պակաս :

ԹԱ. Ըսել է որ գինին օգտեց. առ քիչ մ'ալ

լուս աւազներդ (Լեցնելով) որպէս զի աս անտանելի
ցաւէն խաւըսիք, (Սօֆի կ'առնէ կը լուսայ) Ուրկէ՞
բերել կուտաք այս գինին Պարոն թովմաս:

ԹՈՎ. Աղբխանուպօլսէն, թէպէտ ե գինեմու մէ-
կը չեմ, բայց կուզեմ որ խմելիքս ըլլայ ընտիր
գինի:

ԹԱ. Պատուական գինի... ազնիւ գինի... ազնոր
գինի... ախոսս որ ես ասանկ գինի չկրցի ձեռք բե-
րել... կ'ափսոսամ... (Նախնիք ցնչոյ) ԹՈՎ

ԹՈՎ. Խմեցէք Պարոն, կաղաչեմ մի քաշուիք:

ԹԱ. Եթէ ընդունիք ինձի հետ նետելու, այն
ատեն կը խմեմ (Լեցնելով) հրամանեցէք:

ԹՈՎ. Ի կենդանութիւն մեր տիկնոջ:

ԹԱ. Անուշ հրամանեցիք, (Լեցնելով) Ի կենդանու-
թիւն ամենուն. (Կը խըմէ) Տիկին ինչպէս էք:

ՍՖԻ. Հարիւրին քսան:

ԹՈՎ. Ըսել է որ ցաւն սկսաւ պակսիլ, օրհնաւ
ըլլաս Պարոն Թափառնիկոս, որ այս գիշեր մեզի
հանգստութիւն պարգևեցիր, անդադար քալեն այն
ոտքը որ զքեզ մեր տունը բերին. վերջապէս ինչ
որ ըսեմ քեզի համար քիչ է, թէ որ աս գիշեր զա-
լու չըլլայիր մինչև առտու բուի պէս պիտի սպա-
սէինք. մեծապէս շնորհակալ ենք քե՛նէ Պարոն Թա-
փառնիկոս. հրամանեցէք:

ԹԱ. (Կը խըմէ) Որովհետեւ գինին մարդու ոյժ
ու զօրութիւն կը տայ, ձերերու համար ալ առող-
ջարար ըմպելիք մը կրնայ սեպուիլ. ես ձեր տեղն
ըլլայի երկու երեք տակառ աւելի բերել կը տայի
այս գինիէն:

ՍՖԻ. Արդէն բաւական ունիմք :

ԹԱ. Ուրախ լեր Պարոն Թովմաս, տիկինն ալ մեր խօսակցութեան մասնակից եղաւ. օն ուրեմն խմենք, կը յուսամ որ այս եղանակաւ ցաւն բոլորովին պիտի անցնի :

ԹՈՎ. Ինձի համար բաւ է բաւ... ձեր խօսքն ալ չեմ կրնար կտորել, կընդունիմ. կենդանութիւն :

ԹԱ. Անուշ :

ԹՈՎ. (Բիչ մը գիւնովցած) Ընտիր գինի... մոտիկին բերանդ լուսն... ինչպէս ես :

ՍՖԻ. Փառք Աստուծոյ, հանգիստ եմ, հարիւրին երեսուն (Մելիքաի) Գինովութեան սանդուղիսին առաջին աստիճանին ոտքը կոխեց :

ԹՈՎ. Դուք չէք խմեր... զիս մինակ թողուլ ամօթ... ամօթ :

ԹԱ. Շնորհակալ եմ (Կը խմէ) :

ԹՈՎ. (Աւելի գիւնովցած) Ընտիր գինի... և ինչպէս ալ շուտով ցաւն անցուց... (Կը խմէ) Առողջութիւն տիկին... ցաւը ինչպէս է :

ՍՖԻ. Հարիւրին քսուստուն :

ԹՈՎ. Աղէկ գինի... երկու գործ կը տեսնէ, առաջին որ տիկինին ցաւն անցուց երկրորդը իմ սիրտս կը նորոգէ... կարծեմ փակագիծի մէջ առնուած, (Լեցնելով) Գինի (Կ'երգէ) :

Ով դու գինի կեցասու
Որ ոյժ կուսաւ ծերերու,
Կրնամ մերժել ես զեզ
Միջոցեւ կիցս դու բուժեա.

Բոլոր աշխարհի քեզ կը պատէ, գինի,

Քանգի ծերերը կընես պատանի:

Օն ուրեմն խմենք զուարճանանք... Տիկին զուն
ալ լուա... բերանդ (Կը խմե) ցաւն ինչպէս է:

ՍՖԻ. Հարիւրին յիսուն (Մեկուշի) Ուշ պիտի մը-
նանք...

ԹՈՎ. Ամէն բաժկին տասը կը պակսի ցար...

ԹԱ. Այո՛, ես ալ ան կը դիտեմ:

ԹՈՎ. Ինձի այնպէս կուգայ որ ցատկուտէն ալ ա-
ղէկ եկաւ, հրաման տուէք քիչ մ'ալ ցատկուտէ:

ԹԱ. Թող ցատկուտէ:

ԹՈՎ. Ես ալ փափաք ունիմ, ե'լ տիկին պարենք
(Կ'եղնե, կ'իյնայ) Ո՛հ զլուսազարծաւ:

ԹԱ. Անկողինդ պառկէ Պարոն Թովմաս:

ԹՈՎ. Լեցուր, լեցուր (Կը խմե) Ինչ անուշ...
(Կ'երգե):

Որքան ազդու է այս գինի

Ինչպէս ալ շուտ կը բուժէ,

Ամէն բաժկին ցաւն կը պակսի

Մեր սիկինն ալ շատ հանգիստ է:

Բոլոր աշխարհի քեզ կը պատէ, գինի

Քանգի ծերերը կընես պատանի:

Տիկինը հարիւրին յիսուն աղէկ է... անդին կը
մնայ յիսուն... բան մը չէ... լեցուր խմենք հի-

մա ի յիշատակ Նոյ նահապետի որ այդի տնկելով
գինովներու պարագլուխ հանդիսացաւ լեցնւր խը-
մենք. իր անունը անմահացնելու համար անպապար
տնկենք :

ԹԱ. (Գիւնովցած) Ժամանակ չկորսնցնենք (կը
խալէ) :

ԹՈՎ. (Խմելով) Զարմանալի են քու հրամաններդ ով
գինի (Կ'երգէ)

Գինի, գինի, դու վարդերես,

Բանասեղծից կը հրամայես.

Մերերուն սիւս կը նորոգես,

Դերասանաց վարպետն դուն չէս :

Եւ ով կրնայ քեզ մերժել, ով գինի

Մինչդեռ ծերերը կընես պատանի (Կը խալէ) :

ՍՅԻ. Ես ալ ձեռքովս մէյմէկ հատ հրամցնեմ որ
ամուսինս սանդուղիսին վերի աստիճանը ելնէ, ա-
ռէք սիրելի ամուսինս :

ԹՈՎ. Ձեռքդ սիրեմ, տո՛ւր (Կը խալէ, կ'սկսի արո-
ռիկ վրայ փնակայ) :

ՍՅԻ. Հրամայեցէք Պ. Թափառնիկոյ :

ԹԱ. Շնորհակալ եմ (Կը խալէ) Է՛՛ քնկեր մի քնա-
նար :

ԹՈՎ. Ես°... Ես°... չեմ քնանար :

ԹԱ. (Գիւնով) Մի՛ քնանար, (Բաժակ ի ձեռին
կ'երգէ) :

Ուրախութիւն պարգեւող

Տխրութիւնը փարատող

Բժիշկ բոլոր ցաւերու

Դու չես գիցի կեցաստու: (Կը խալէ):

ՍՅԵ. Ձինքը անկողնոյն մէջ պառկեցուր, ես ալ
երթամ հագուստները բերելու որ երթանք. (Կ'եր-
թայ):

ԹԱ. Պարոն Թովմաս... Ը222... Թովմաս, է հը
եղբայր, ընկեր, ել պառկէ:

ԹՈՎ. (Բնոյ մեջեմ) Ինչ^օ կայ:

ԹԱ. Անկողինդ մախր:

ԹՈՎ. (Արթննայով) Ձեռքէս բռնէ... չեմ կրնար
ելնել... ոտներս կը ցաւին:

ԹԱ. Մի վախնար ես հոս եմ, ձեռքէդ կը բռնեմ,
քալէ (Երկուքն ալ զոտրելով արոտի ֆով կիյնան):

ԹՈՎ. Աթոռը... աթոռը...

ԹԱ. (Պառկած տեղեմ) Աթոռը վերուցիր:

ԹՈՎ. Ես... որ... ինքզինքս... չեմ... կրնար
վերցնել... աթոռը... պիտի վերցնեմ. էօ... էօ...
(Փսխել ջանալով):

ԹԱ. (Պառկած) Մեզի ասանկ զետնի վրայ պառ-
կեցնող, դուն չես գիցի կենսատու: Պ. Թովմաս.

ԹՈՎ. (Պառկած) Ինչ^օ է...

ԹԱ. Ինչպէս էք... հանգիստ էք:

ԹՈՎ. (Ելնել ջանալով) Ձես օգներ ինձի բարեկամ:

ԹԱ. (Կաւնաց կաւնաց ելնելով) Ես հոս եմ, անհոգ
եղիր, եկուր անկողինդ պառկեցնեմ քեզի (Թովմա-

սին ձեռքեն կը բռնէ որ փաշեն . երկուքը մեկէն կիշնան) Է՛՛ ինչո՞ւ կը պառկիս բարեկամ :

ԹՈՎ. Ոսկորներս կը ցաւին . . . ով դու գինի կենսատու . ձերերը կընես պատանի :

ԹԱ. Մերերը կընես անդամալոյծ . . . Թրա թա թա թրա թա թա թա թա (Կառնաց կառնաց կ'ելնէ Նէ՛ (Կը բռնէ Թովմասին ձեռքէն) Կամաց կամաց քալենք : (Գլխորելով) Աս կողմէն (Գլխորելով) ան կողմէն (Իյնալով) մէջտեղէն . . . (Թախտռիկոս անանկ ուժով մը կը հրէ Թովմասը որ զանիկայ անկողնոյ մէջ կը ձգէ ինքն ալ կռնակի վրայ կիյնայ) Ո՛՛ . . .

ԹՈՎ. Ես եկայ :

ԹԱ. (Ելնելով) Պառկէ՛՛ վրադ ծածկեմ . . . ապրիս . . . հա . . . ստանկ . քնացիր . . . ես ալ գինի մը խմեմ , թրա թի թա թա :

ՏԵՍԻՒ Ե .

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ ՍՕՖԻ , ԹՈՎՄԱՍ և քուն

ՍՖԻ. (Շրջագլեւս մը ու զիսարկ մը բերելով) հագուստներդ բերի . . . պատրաստուէ , աս ինչ է , դո՞ւն յալ գինովցար :

ԹԱ. Ես . . . Ես . . . դուն . . . դուն գինով , պարահանդէս , հա հա հա . կնկան հագուստով , ծաղրելի բան , հա հա հա :

ՍՖԻ. Խելքդ զլուխդ ժողվէ , տես թէ որու տունն էս . . . շխտակ քալէ :

ԹԱ. Ես ծնւն կը քալեմ, (Բայլ առ քայլ) տես՝ մէկ
 ... երկու ... երեք ... (Կ'իշնայ կ'ելնէ) երեք ... չորս
 ... (Կ'իշնայ կ'ելնէ) չորս ... հինգ վեց ... (Կ'իշնայ
 կ'ելնէ) վեց ... եօթն ... տեսա՞ր ... համբեցիր, բեր
 հագնիւմ. (Վրայի հագուստը կը հսկէ միշտ ասդիս ան-
 դին զոտերով) անցուր զլսէս ... անցուր (Սօֆի կան-
 ցրեւ գիւհէն շրջագգեսը) Կոճկէ, կոճկէ, ես գինով,
 հա՛ հա՛ հա՛, զլսարկը բեր ... օրիորդ Թափառնիկոս,
 ես ... զինի մը տուր, թի՛րա՛ րա՛ թի՛ թա՛ թա՛ :

ՍՖԻ Աս ինչ փորձանքի հանդիպեցայ :

ԹԱ. (Բարձրաձայն) Փորձանք :

ՍՖԻ. Մի պօռա՛ր ծառան կարթննայ :

ԹԱ. (Հագայով) Ես ...

ՍՖԻ. Մի հագար ծառան պիտի արթննայ :

ԹԱ. Ես չհագամ, ինչո՞ւ (Գրպանէն քաշկիւնակը
 հանած ժամանակը երկու նախակ կ'իշնան գրպանէն)
 Թաշկիւնակս. (Կը հագայ) :

ՍՖԻ. Մի հագար կըսեմ :

ԹԱ. (Թաշկիւնակովը բերանը կը սրբէ) Երթանք
 տիկին ...

ՍՖԻ. Աս վիճակին մէջ ինչպէս պիտի երթաս պա-
 րահանդէս ... տունդ գնա պառկէ ...

ԹԱ. Տուն երթամ ... տուն երթամ, արթնցը-
 նեմ ամուսինդ ... (Դեպ ի անկողին երթալ կուզէ) :

ՍՖԻ. (Արգիշելով) Կը պաղատիմ :

ԹԱ. Համբերէ, գաւաթ մ'ալ խմեմ, երթանք,
 (Լեցնելով) Դուն ալ կուզէս զինի, սատանայ քեզի ...
 խաբերայ ... էրիկդ կը խաբես հէ՛, պօռամ, (Բարձ-
 րաձայն) Թովմաս եղբայր, եղբայր Թովմաս :

ԹՈՎ. (Բնոյ ղեջեհն) Ինչ կայ...

ԹԱ. Բան չկայ. ձեռքդ տուր տիկին Սօֆի...
 ձեռքդ համբուրեմ, եկուր իմ տօտօշիկս... (կոսրոս-
 ուելով կնկան ձայնով) ինտոր էք տիկին Սօֆի...
 շաբաթը քանի անգամ լաթ կը վլար... Մըմծար
 տուտու, ընտոր ես քա չըսես... քա վույ... ան-
 ցած օրը փողոցը տեսայ, քա մեկա որքան աւրուեր
 է խեղճը, քա չըսես որ էրիկը գէշ մարդ է եղեր...
 շատ պան շիտակը տիժարս կընաց... անանկ լուսնի
 պէս աղւորիկ կնիկը... կապիկի դարձեր է, քա վույ
 ... քա վույ... քա վույ...

ՍՖԻ. Տէր ողորմեա, տէր ողորմեա.

ԵԱ. Քեզի հետ մէյմէկ գինի խմենք.

ՍՖԻ. Կ'օգտէ, ալ մի խմեր, աւելի կը զինովնաս...
 ես գիտէի որ...

ԹԱ. (Խմելով) Ուղիղ ճամբան գտեր է, շիտակ
 վար կ'երթայ:

ՍՖԻ. Հազար անգամ զղջացի քեզ կանչել տալու:

ԹԱ. Եթէ այդպէս է...

ՍՖԻ. (Ի ծուկն իջանելով) Պիտի իմացուի, վերջը
 երկուքնիս ալ խայտառակ պիտի ըլլանք, կայնէ
 դիմակդ դնեմ (կը դնէ) ես ալ ծածկեմ երեսս (Ի խնակը
 կսկսէ) Քալէ:

ԹԱ. Թեա մտիր (կը նստի) ժամը քանի է:

ՍՖԻ. Կէս գիշեր է, ել. (Իրեկն հագալուռ ձայն
 վը կը լսուի) Կիրակոսը արթնցեր է, մամը մարէ,
 մամը:

ԹԱ. Բուժք...

ՍՖԻ. Շունչդ կտրի:

ԹԱ. Ուր՞ես Սօֆի:

ՍՖԻ. Պապանձէ, բովդ եմ:

ԹԱ. Ձեռքդ երկնցուր:

ՍՖԻ. Բռնէ:

ԹԱ. (Բռնելով) Աս քու ձեռքդ է... հիմա բանս
բռնաւ, ա՛յ որքան փափուկ... ինչքան փոքր...
(Կը խածնէ):

ՍՖԻ. Ուֆֆ, ինչո՞ւ կը խածնես:

ԹԱ. Փափուկ է փափուկ:

ՏԵՍԻՒ Զ.

ՆՈՅՆԻ ԱՆ ԿԻՐԱԿՈՍ

ԿԻՐ. Մո՛ճը մարեր են:

ՍՖԻ (Ցած առ Թափառնիկոս) Ձայն մի հաներ Կի-
րակոսն է. ետեւէս եկո՛ւր:

ԹԱ. (Ցած) Գամ. (Միջին դռնէն կեղնեն):

ԿԻՐ. Աս ինչ աղմուկ էր, արդեօք տիկինն փոր-
ձանք մը պատահեցաւ. խեղճը այսօր այնչափ չար-
չարուեցաւ. բայց լսեցի ձայն մը՝ որ կըսէր, « Ուր՞
ես Սօֆի » մեռած ըլլալու է, ով Աստուած, ինչպէս
կը զոզամ, ճրագն ալ մարեր են, սեղանը ո՞ր կողմն է
արդեօք... հայ, պզտիկ դուռը զոցուեցաւ... տնէն
դուրս կելնեն... տան մէջ գո՞ղ կար... ահա մեծ դու-
ռը կը զարնեն... ճրագը ո՞ւր է... ես ալ իշուս պէտ-
քնացեր էմ, թո՛ղ սպասեն քիչ մը... այս գիշեր բան

մը կը դառնայ բայց չկրցի իմանալ. (Դուռը կը զարնեն) Մինչեւ որ ճրագը չլառեմ չսկիտի բանամ (Սեղանը բնոտելով) ահա վեր կելնեն... օգնութիւն , օգնութիւն... (Ճրագը կը վառեմ):

ՏԵՍԻԼ Է.

ԹՈՎԱՄԱՍ ի քուռ, ԿԻՐԱԿՈՍ, ՄԱՐԹԱ, ՄԱՐԳԱՐ, ՆԻԿՕ.

ՄՐԹ. (Ծեծելով Նիկոն) Թշուառական , առջի գիշերուընէ ի վեր մեզի փողոցէ փողոց պտտցուցիր , տունը գիտեմ ըսելով:

ՆԻԿ. Տիկին , գիշեր ատեն :

ՄՐԹ. Լաէ անսկիտան. (Կը հրէ Նիկոն , որնոր կ'իյնայ շապերը կը կոտրի) :

ԿԻՐ. Ո՞վ էք դուք և ինչ՞ կուզէք :

ՄՐԹ. Տիկին Սօֆին կուզեմ տեսնել , խօսելիք ունիմ հետը :

ԿԻՐ. Անիկայ որ անհանգիստ է , գիշերը չկրնար ձեզի հետ խօսիլ , խեղճը այսօր ահռայի ցաւէն քիչ մնաց որ սկիտի մեռնէր :

ՄՐԹ. Ստիպողական գործ մ'է որ զիս գիշեր պտեն փողոցներու վրայ նետեց , ինչ որ ալ ըլլայ կը պարտաւորիք իրեն իմաց տալ որ գայ... անկողնոյ մէջ քնացողը ո՞վ է :

ԿԻՐ. Տիկինին ամուսինն է :

ՄԲԹ. Աւելի աղէկ . ամէնքնիդ ալ դուրս ելէք ,
իրեն հետ առանձին մնալ կուզեմ :

ԿԻՐ. Բայց Պարոն . . .

ՄԲԹ. Պարոնը ինչ է . մի վախճար տէրդ չեմ ու
տեր . դուրս ելէք կըսեմ :

ԿԻՐ. Բայց . . .

ՄԲԳ. Առանձին թողունք զիրենք . . . (Կ' երթան) :

ՏԵՍԻԼ Ը .

ՄԱՐԹԱ . ԹՈՎՄԱՍ և քուն

ՄԲԹ. (Անկողնիս վօտենալով) Պարոն . . . ԸՀՀՀ . . .

Պարոն . . . մեռելի պէս կը քնանայ . . . արթնցիր

ԹՈՎ. Էօ . . . Էօ . . .

ՄԲԹ. Սուրբ Աստուածածին . . . բերանը զինիի
տակառ կը հօտի . (Հրելով) Է՛հ . . . արթնցիր . . .

ԹՈՎ. Էօ . . . Էօ . . .

ՄԲԹ. Աչքերդ բաց :

ԹՈՎ. (Քնոյ վեջեկ) Դճւն ես Սօֆի :

ՄԲԹ. Ես եմ , Սօֆի , արթնցիր :

ԹՈՎ. Կը ցատկոտեմ :

ՄԲԹ. Ցատկոտեն ինչ պիտի ըլլայ . . . այո , Կը
ցատկոտեմ :

ԹՈՎ. Ցաւ ինչպէս եղաւ :

ՄԲԹ. Ցաւ . . . ցաւ . . . աղէկ է :

ԹՈՎ. Հարիւրին քանի :

ՄԲԹ. Աս ինչ հարցումներ են. . . երկու հարիւր Պարոն , երկու հարիւր :

ԹՈՎ. Գինի , գինի , ուժ կուտաս ձերերու . . .
կրնամ ատել ես զքեզ . . .

ՄԲԹ. Արթնցիր Պարոն , արթնցիր :

ԹՈՎ. Թափառնիկոսը զնամ :

ՄԲԹ. Հիմա գործը ստուգուեցաւ . . . (Բարձրաձայն)
Պարոն , պիտի արթննաս ,

ԹՈՎ. (Անկողնոյ մէջ նստելով) Ինչ է , ինչ կու-
գես Սօֆի :

ՄԲԹ. Սրբէ աչքդ , տէս թէ ո՞վ է զիմացինդ ,

ԹՈՎ. Դու ո՞վ ես :

ՄԲԹ. Ո՞վ ըլլալս հիմա կիմանաք . դուն իբրեւ մարդ
կը պտտիս աշխարհի վրայ :

ԹՈՎ. Ինչ ըսել կուզես :

ՄԲԹ. Ըսել կուզեմ թէ , պատիւդ չէս պահեր , ա-
սանկ . . .

ԹՈՎ. Ինչ կըլլայ եղբոր , ամէն մարդ գինով կըլ-
լայ . տառը տարին անգամ մը գինով ըլլալովս ան-
պատիւներու կամրզը կը դասես զիս :

ՄԲԹ. Թէ որ ես դուն ըլլայի , խաւելի մեռնիլ պի-
տի փափաքէի քան թէ ապրիլ :

ԹՈՎ. Ատամնարոյժը հոս էր . . . ինձի ալ ստիպեց
որ խմեմ , թէ որ դուն ես ըլլայիր չպիտի խմէիր :

ՄԲԹ. Առանց կարմրելու դեռ կը շարունակես այդ
խօսքերը . ափսոս Պարոն . յիրաւի քեզ ճանչնալու
պատիւն չունիմ , բայց կ'ափսոսամ , կը խղճամ
վրայ :

ԹՈՎ. Ուրիշ անգամուն չպիտի խմեմ :

ՄԲԹ. Քու կինդ կը մատնէ քեզ և դուն չես իմա-
նար. քու կինդ ուրիշ մէկը կը սիրէ. քու կինդ ըզ
քեզ իշու տեղ դրած է. հասկցա՞ր, քու կինդ ան տե-
սակ կնիկներէն է որոնց պատմութիւնները շատ են.
աղանջներդ բաց թէ որ ուզես մէկ հատը պատմեմ:
ԹՈՎ. Ինչէ՛ր կը լսեմ. . սուտ են ըսածներդ. պատ-
մէ տեսնեմ:

ՄԲԹ. Կնկան մէկը առաւօտուն կանուխ ելած շու-
կան գացած ժամանակը, բարեկամուհիներէն մէկուն
կը հանդիպի, որն որ կը հարցնէ թէ ո՞ւր կերթայ.
կնիկը պատասխան կուտայ թէ էշ մը ծախու առ-
նելու կերթայ, որպէս զի տունը փառած ուխտ կրէ.
խելըդ սիրեմ կըսէ բարեկամուհին աճապարանօք,
փոխանակ էշ ծախու առնելու, էրիկ մը առ՝ փառ
ալ կը բերէ ածուխ ալ. ես անանկ ըրի՛ ճիմա, շատ
հանգիստ եմ ըսելով բարեկամուհին կը հեռանայ և
կնիկը տունը կը դառնայ, ու երեք ամսէն կը կար-
գուի, իր բարեկամուհւոյն խրատին անսալով: Ահա
Պարոն, քու կինդ ալ աս տեսակէն է: Քեզի խարդա-
խութեամբ զինովցուցեր է, և ինքը ճիմա կգբօնեու.

ԹՈՎ. Ահա՛ն կը ցաւէր. և քու ըսածներդ ճիմ-
նովին զրպարտութիւն են (, ատամնաբոյժը հոս էր:

ՏԵՍԻՆ Թ.

ՆՈՅՆԲ, ՄԱՐԳԱՐ. ԿԻՐԱԿՈՍ, ՆԻԿՕ.

ՄԲԹ. Ահա նոյն իսկ տաամնաբոյժը կը սիրէ.

ԹՈՎ. (Բարկութեամբ) Ատամնաբոյժը կը սիրէ կը-

սէք . Բողոքովին անհիմն խօսք . թէ որ մէկն ըսելու
ըլլար որ ես ատամնաբոյժի կինը կը սիրեմ . քո ը-
սածէդ աւելի հաւանական էր :

ՄԲԹ. Պարոն գիտէք թէ , առանց ստուգելու կըն-
կան մը պատիւն արատելը ինչ է :

ԹՈՎ. Ես ինքն ես , եկեղեցական եղած ժամա-
նակս հետը սիրահարու թիւն կընէի . անունն ալ Մար-
թա էր , նախանձուս բնաւորութիւն մը ունէր . .

ՄԲԹ. (Մեկուսի) Ո՛վ Աստուած իմ , ինչ կը լսեմ :

ՄԲԳ. (Յած առ Մարթա) Տիկին պատիւդ պահելու
չաշխատիմ :

ԹՈՎ. Ինչու լռեցիր , Պարոն :

ՄԲԹ. Վասն զի յանիրաւի կը զրպարտէք :

ԹՈՎ. Ես , յանիրաւի , աղէկ կը ճանչեմ այն Մար-
թան , իր երեսը համբոյրներու արտ մէր , որուն
վրայ եթէ համբելու ըլլամ , հազարի չափ սերմա-
նած եմ : Դուք չէք ճանչեր զանիկայ . գէմբէն պար-
կեշտ կնիկ մը կերելի : Իրեն հետ շատ մը սիրահա-
րական նամակներ առած տուած եմ :

ՄԲԹ. (Մեկուսի) Ո՛վ կրնայ ըլլալ :

ՄԲԳ. (Յած առ Մարթա) Տիկին որո՞ւ է ըսածը :

ՄԲԹ. (Յած առ Մարգար) Սուտ է , սուտ :

ԹՈՎ. Կիրակոս , գնահ նայէ տիկինը միւս սենեակն
է . (Կիրակոս կ'երթայ) Չէք խօսիր , կարծեմ ըրած
ամբաստանութիւններուդ համար զղջացար . իմ կինս
պարսաւել , ո՞վ գիտէ խեղճը , միւս սենեակին մէջ
կը բնանայ թէ արթուն է :

ՄԲԳ. (Գեհեհեհ նամակները առնելով վրան կը կար-
դայ) Այս նամակը հոս ինչ գործ ունի :

ԹՈՎ. Գրպանէս ինկած ըլլալու են... հասցէն կարդա տեսնենք:

ՄՐԳ. Ձէ Պարոն, Թափառնիկոսի գրպանէն ինկած ըլլալու է. հասցէն անոր համար է:

ՄԻԹ. Կարդա տեսնենք պարունակութիւնը:

ՄՐԳ. Թերեւ գաղտնիք մը ըլլայ:

ՄԻԹ. Կարդա:

ՄՐԳ. (Կը կարդայ) .

« Պատիւ ունիմ ներկայիս քեզի իմացնելու որ, այս գիշեր մեր տունը գաս, Պարոն Թովմասը խաբենք:

ԹՈՎ. Պարոն Թովմասը խաբէնք, շարունակէ...

ՄՐԳ. (Կարբայով) .

« Ու պարահանդէս երբանք, շատ բազմութիւն պիտի ըլլայ հոն. կաղաչեմ մ'ուշանար, շատ կը սիրեմ զքեզ. գալուդ պէս գնդասեղով մարմինէդ արիւն պիտի հանեմ. Սօֆի.

ԿԻՐ. (Մտնելով) Տիկինը չկրցի գտնալ:

ՄԻԹ. Ճշմարիտ են ըսածներս թէ գրպարտութիւն:

ԹՈՎ. Ինչ կը լսեմ:

ՄՐԳ. (Միւս նախակին հասցեն կարդայով) .

Առ օրիորդ երանեակ Թափառնիկոսեանց. »

Ասիկա կարդալու ազատութիւն ունիմ. (Նախակը կը քանայ կը կարդայ:

« Այս օրուան դէպքը զիս բոլորովին վիասեցուց, այնպէս որ ասկէ վերջը ձեր տանը մէջ ոսք չեմ կր-

նար կոխել, պատմութիւնը երկար է, առանձին գրանուած ժամանակնիս կը պատմեմ քեզի . . . հօրդ ասանկաբանութիւնը : Ուրիշ տեղ մը որոշեմք տեսնուելու համար, քեզի համար հալ ու մաշ կրլլամ, շատ կը սիրեմ զքեզ . լեզուովս չեմ կրնար բացատրել, ուր մնաց քէ գրչով, նամակիս պատասխանը գրելու որ ըլլաս, տեղ մը իմացուր ինձի որ հոն երթամ :

Հասցէն այսպէս ըլլայ .

Առ Յ. Դ. Կ. Լեւոն Սիրահարեալներու փողոց, քիւ 20 .

Տարիածուդ
Լեւոն

Աս ինչ պիտի ըլլայ :

ՄԲ. Աղջիկն աւ զլուխ վերուցեր է :

ՄԳ. Լեռնը կը սիրէ :

ԹՈՎ. Թափառնիկօսը կը սիրէ . . . և հիմա սլաքահանգէս են . . . Ես անձամբ պիտի երթամ զիրենք զտնելու ու բանտարկելու : Ներեցէք Պարօն, անգլիտաբար կարելի է որ . ձեզ վշտացուցի . ամէն բանի տեղեկացայ . . . հիմա բոլոր սլաքահանգատներու պիտի մտնեմ, ևւր որ գտնեմ, խայտառակեմ պիտի զիրենք, բայց այս հազուատով պիտի հանչնան զիս, կերպարանքս փոխեմ . Կիրակոս վարի յարկը խուցին մէջ հին պատռտած վարտիք մը կայ, առ բեր . տասը տարիէ ի վեր է որ հոն կախուած մնացեր է . (Կիրակոս կ'երթայ) վրաս ալ հին հազուատ մը տնեմ . թշուառականը այս հասակիս մէջ ինձի թշնամութիւնն ընէ :

ՄԲ. Ես ալ պիտի ընկերանամ ձեզի :

ԹՈՎ. Շատ աղէկ Պ. զիմակ ալ պէտք է. երթամ
երկու երեք հատ զիմակ բերեմ. և երթամ (Կ'երթայ :

ՏԵՍԻՆ. Ժ.

ՄԱՐԹԱ, ՄԱՐԳԱՐ, ՆԻԿՈ.

ՄԲ. Տիկին ձեր աղջիկը, բացակայութեանս միջոցին, իրեն սիրական մը գտած է. շատ ուրախ եմ որ չկարգուած իմացայ, ուստի այս վայրկենէ տուած նշանս ետ կ'առնեմ :

ՄԲ. Իրաւացի են քու խօսքերդ Պ. Մարգար, քայց զուն ուշիմ ու հանճարեղ պատանի մ'ես, կրնաս զիւրութեամբ գուշակել որ աղջիկ մը շատ անգամ նոր հագուստներու կը խաբուի : Այս Լևոնը որ Փարիզէն նոր դարձած է, ամէն օր նոր նոր հագուստներ կը հագնի, աղջիկս ալ... ինչ ընէ խեղճը...

ՄԲ. Որովհետեւ ձեր դուստրը Լևոնի կամ իր հագուստներուն սիրահարեալ է. պէտք է որ հետը կարգուի. ես նորասէր չեմ, մանաւանդ թէ հնասէր եմ, հին լաթերով կը պտտիմ :

ՄԲ. Ինչպէս կրնայ ըլլալ որ Լևոնի հետ ամուսնանայ, քանի որ ձեզի հետ նշանուած է :

ՄԲ. Է՞, ինչ կըլլայ նշանած ըլլալովը, կարծես թէ նշանը կարող է երկու իրարմէ պաղ սրտեր տաքցընել. և միթէ պսակը կրնայ երկու գլուխ մէկմէկու դպցնել, երբ անոնք իրարու դպած ատեննին բուռն զօրութեամբ կը մղուին. Տիկին, աղջիկները մէյմէկ մագնիս են որ մէկ ծայրէն կը քաշեն միւսէն կը վանեն, երիտասարդներն ալ ասեղ. ասեղին մէկ ծայրը կը մօտեցնեն մագնիսին. տեսար որ քաշեց, կը քաշէ յաւիտեան. իսկ թէ որ վանէ միշտ կը վանէ, մենք ալ, ինչպէս որ կերևի, վանիչ կողմն հանդի-

պած ենք : Ինչո՞ւ ի զուր աշխատիլ որ սիրուիմ :

ՄԻԹ. Առաջին անգամին համար , ամէն յանցանք ներելի են :

ՄԻԳ. Տիկին , ձեր աղջիկը , ամէն օր կը գործէ եղեր այս յանցանքը . այսօր իր քովը գտնուեցայ , խօսիլ ուզեցի հետը . անիկայ չէ թէ միայն խօսըն-
րուս ականջ չէր կախեր , այլ նաև կարծես թէ երեսս տեսնել չէր ուզեր :

ՏԵՍԻՒԼ ԺԱ.

ՆՈՅՆԲ. ԹՈՒՄՍՍ պատուած զգեստով :

ԹՈՒՎ. Առէք դիմակնիդ , և սա նամակը տուէք որ զրպանս դնեմ , (Կիրակոս կուտայ) դէմքս ալ զոցեմ .

ՄԻԹ. (Մեկուսի) Պէտք էր որ յայտնէի զինքս սա մարդուն (Դիմակով կը ծածկէ ետեւը) :

ԹՈՒՎ. (Առ Նիկօ) Առ քեզի , արջու դէմք մը :

ՆԻԿ. Տուէք , տուէք , (Դիմակը կը դնէ)

ԹՈՒՎ. Սա նամակը պահեմ . (Աջ կողմի գրպանը կը դնէ , միւս ձեռքովն ալ ձախ կողմի գրպանը խառնե-
լով նստակ մը կը հանէ) . Աս ինչ է , քսան տարուան նամակ մը ըլլալու է . զրեւը չեն կարգացուիր , ան ալ թող հոս մտնէ (Ձախ գրպանը կը դնէ) :

ՄԻԳ. Մնաք բարեաւ (Կ'երթայ) :

ԹՈՒՎ. Ուր՞ կերթար :

ՆԻԿ. Պարահանդէսի մէջ ամէնեւ ալ պիտի վախճը-
նեմ . ես ալ ասանկ առիթի մը կ'սպասեի . ոչ ոք կը վախնայ ինձմէ . վասն զի աղքատ եմ . հարուստները հարստութեան դիմակով կը վախճեն աղքատներն ալ առջի դիմակով թող վախճեն հարուստները . երթանք :

ԹՈՒՎ. Օն ուրեմն :

ՆԻԿ. Որ ծական ալ մտած ըլլան պիտի հանեմ սա զարշէլները :

ՏԵՍԻԼ Ա.

Պարահանդես. մեկ կողմ նստած երեք հոգի բուռք կը խաղան, անոնց քով չորս հոգի գինի կը խմեն դիմակաւորներ արոտներու վրայ նստած: Վարագոյրը բացուելուն պէս երաժշտութիւն:

(Գինի խմողները կ'երգեն).

Խմենք ընկերք, սնկենք պարպենք

Տառապանք ցաւ մէկդի նետենք ,

Խնդանք , զի այս պարահանդէս

Ուրախութեանց է ասպարէզ :

Վայրկենի մը երջանկութիւն՝

Կը փարատէ վիճէ սրտութիւն ,

Այսպէս ըսած են մեր նախնիք ,

Որք անցուցին կեանք երջանիկ :

Ա. Մանչուկ զինի բեր ,

Բ. Օղի ալ բեր .

Գ. Սուն մը բեր .

Ա. Մեր բարեկամը միշտ սուրճ կը խմէ , առաւօտուն կելնէ սուրճ , զիշերը կը պառկի սուրճ , ցերեկը սուրճ . ինչո՞ւ օղի չէք խմեր . սուրճը կընիկներուն առաջին ըմպելիքն է :

Գ. Իբաւունք ունիք :

Ա. Է՞ն բարեկամ . զգայուն սրտերու զիտէք ինչպէս կազդէ այս օղին , ուրախ սրտերուն առջև զըրախտ կը բանայ , տխուրներուն ալ զիմացը դժոխքը կը հանէ . բաց ի ստոնցմէ մարդու օգտակար է ,

ինձի համար քնարին թերեւէն աւելի հաճելի է օղիի գաւաթները, առաւօտուն կը խմեմ որպէս զի սիրտս ոգի առնու, ցերեկը նախաճաշիկէն առաջ կը խմեմ որ ախորժակս բացուի, նախաճաշիկէն վերջն ալ կը խմեմ մարսողութեան կ'օգնէ, իրիկունքը լալուն սլէս կը խմեմ, պառկելու առնես ալ կը խմեմ, շուտ կը քնացնէ: Տեսակ մը հարուստներէն չեմ որ ունեցած ստակովնին տուներ կը շինեն, սլար, տէգներ ծախու կառնեն, որոնց ամէնն ալ աշխարհի վրայ սլիտի մնան, ես ունեցած ստակովս օղի կառնեմ ու կը խմեմ, աշխարհի վրայ բան մը չեմ ձգեր, ինչ որ ունիմ ամէնքն ալ մեկտեղ գերեզման սլիտի տանիմ. գերեզմանին բերանը մեծ է ամէնն ալ մէջը կառնէ: Մանչուկ դաւաթները լեցուր (Մանչուկը կը լեցնէ) Խմենք կենդանութիւն (Կը խմեն):

ԴԻՄՍԿԱՒԱՐ ՄԸ. Բարե Պարոն.

Ա. Բարի եկար օրիորդ, նստեցէք:

ԴԻՄ. (Նստելով) Մեզ խարեցիր այնպէս չէ. առջի զիշերը թատրոնէն ելած ժամանակդ խօսք տուած էիր որ զիս սլիտի գտնայիր:

Ա. Ներեցէք, ուրիշ անգամուն չեմ խարեր. ինչ կը հրամայէք... ինչ կը խմէք... ինչ կուզէք:

ԴԻՄ. Ձեզ կուզէի. մինչեւ առտու սպասեցինք մօրս հետ:

Ա. Ինչ' կը խմէք:

ԴԻՄ. Օղի:

Ա. Կեցցէս օրիորդ (Լեցնելով) Հրամայեցէք:

ԴԻՄ. Շնորհակալ եմ (Կը խմեն):

Ա. Կուզէք՞ ինձի հետ պարել:

ԴԻՄ. Բոլորով սրտիւ. (Կը պարեն):

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՆՈՅՆՔ, ԼԵՒՈՆ

ԼԵՒ. (Ինքնիրեն) Վաղ առտու կանուխ եկուր, կանուխ գամ, մայրս զարձեալ պիտի սրղողի. վաղ առտու պիտի պօռայ, Լևոն տղաս ո՞ւր կերթաս այսքան կանուխ. ինչ պատասխանելու է... (Կը նստի) Մանչուկ, սուրճ մը բեր: Անպատճառ երթալու է, սէրն է որ կը կանչէ. սիրոյ հրամանները մօրս հրամաններէն առաջ կատարելու եմ:

Ա. Յոգնեցաք օրիորդ:

ԴԻՄ. Այո՛ այո՛, նստինք:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՆՈՅՆՔ, ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ. ՍՈՖԻ. յիմակներով

ՍՖԻ. Հիմայ հանգիստ ես քիչ մը. այնպէս չէ՞

ԹԱ. Այո՛ այո՛, կերածներս դուրս հանեցի խմածներս ալ մէկտեղ, միայն թէ զլխու ցաւ ունիմ... և ոտներս որ... չեն ուզեր բալել, թէ որ Պարոն Թովմասն ալ ինձի պէս եղած է, արթնցած պիտի ըլլայ և մեզ փնտռելու ետեւէ է:

ՍՖԻ. Ըհ, մի յուսար. մինչև առտու մեռելի պէս կը քնանայ. այդ կողմէն ապահով եղիր. բայց...

ԹԱ. Ուրեմն մենք մեր զբօսման նայինք: Մանչուկ, մանչուկ, անուշեղէն բեր:

ՍՖԻ. Ահ, ճամբան որքան նեղութիւն տուիր ինձի գիտես՞. պատէ ի պատ զարնուելով իյնալով ելնելով, վերջն ալ դրան մը առջեւն նստար, պատուհանէն մէկն սկսաւ պօռալ ինձի ըսելով թէ, «Յէ՛կերդ ինչո՞ւ գինիի տակառէն դուրս հանեցիր.» Ամօ

Թէս կաս կարմիր կտրուեցայ . փառք Աստուծոյ որ
զիմակէս յայտնի չեղաւ . մինչև հիմայ ասանկ փոր-
ձանքի հանդիպած չէի :

ԹԱ. Վնաս չունի . փառք տուր Աստուծոյ որ ողջ
առողջ հոս կը գտնուինք հիմայ :

ՍՖԻ. Հոս կը գտնուինք բայց ես կասկածի մէջ եմ
տակաւին , տնէն դուրս ելած ժամանակնիս այնքան
պօռայիր որ Նիրակոսը արթնցաւ , ու մեր գտնուած
սենեակը եկաւ . . . Թէ որ ամուսինս արթնցնէ :

ԹԱ. Ամուսինդ ինչո՞ւ պիտի արթնցնէ :

ՍՖԻ. Պարահանդէս պարահանդէս կը պօռայիր
բարձր ձայնով . հասկնալով սր պարահանդէս գա-
ցինք . պիտի իմանայ մեր խարդախութիւնը և . . .

ԹԱ. Պիտի կարծէ Թէ ես կարգիլէի քեզի պա-
րահանդէս երթալը և քնացած պիտի ըլլայ . մէկ-
դի ըրէ այդ խորհուրդները , մեր զուարճութեանը
նայինք . անուշեղէնդ կեր անուշիկս :

ԼԵԻ. Սա կնիկներէն մէկը պարելու հրաւիրեմ ,
(Կ'երթայ Սօֆիին կ'երկնցնէ ձեռքը , Թափառնիկոս
կ'եղնէ , որուն հետ կը պարեն) :

Ա. Ես ալ սա կնկան հետ պարեմ , (Կ'երթայ
Սօֆին կառնէ կը պարեն) :

ԹԱ. (Պարած ասէն իշնալով) Ահ , ոտքս ցաւցուցի :

ԼԵԻ. Ներեցէք տիկին ձեզի վար ձգելու :

ԹԱ. Բան մը չէ , Պարոն . . . (Սօֆին փնտռելով)
բայց Սօֆի ուր գացեր է , Բնչ . . . ուրիշի մը հետ
կը պարէ . . . ուրիշի վիզը պլլուած . . . ուրիշի մէջ-
քէն բռնած . . . ուրիշի հետ զլուխ զլսի տուած . . .
ըլլալով բան է , տես , ես որ իրեն համար կը մեռ-

նիմ... ուրիշի հետ կը խաղայ. զիս ի նախանձ կը հրապուրէ... կանայք նախանձորդ են... ես չեմ նախանձիր, բայց ինչո՞ւ ուրիշի հետ կը խաղայ, ասիկայ նախանձեւ չէ. զինքը հոգաւ է:

ՍՖԻ. ՈւՖ... յոգնեցայ:

ԹԱ. Կեցցես Սօֆի. զիս կը թողուս և ուրիշի հետ կը պարես:

ՍՖԻ. Այդպէս բարկութեամբ կը խօսիս, իբր թէ պարելը սիրել ըլլար:

ԹԱ. Ես չեմ ուզեր տեսնել քեզ, ուրիշի... վիզը պլլուած...: Մանչուկ, մանչուկ, զինքի բեր, (Նաւրս խաղացողները կսկսին կռուիլ):

Ա. Պարոն, հրամայէ, զինքները բերին:

Բ. Կարգը քուկդ է:

Ա. Խաղի մէջ կարգ կըլլայ, կորսնցնողը կը վճարէ. ընդհանուր սովորութիւն մ'է:

Բ. Փարիզի սովորութիւնն է աս:

Ա. Պիտի ստիպես զիս որ...

Բ. Շատախօսութիւն պէտք չէ, (Կսկսին կռուիլ):

Ա. Ինձի շատախօս...

ԹԱ. (Մօտենալով) Պարոնայք, մի կռուիք, ամօթ է, Հայութեան պատիւն պահելու կը պարտաւորինք ուր որ ալ ըլլանք. աս տեղ պարահանդէս է, ամէն ազգէ մարդ կայ... չէ՞ք՝ ամէնար, պարահանդէսը ամէն ազգերու պատուոյն արուեստահան գէտն է... հաշտութեցէք:

Ա. Դուն մեր գործին մի խառնուիր:

Բ. Դուն գնա սիրողւոյդ քովը նստէ, զինքը հա-

մոզել լուռ աշխատէ, և ծառայութեան պատիւն պահէ:

Ա. Պարահանդէսի մէջ կրթութիւն տալու ելեր է:

Բ. Դուն քու սիրունիդ կրթէ:

Ա. Դուն քու պատիւդ պաշտպանէ:

ԹԱ. Ես...

Բ. Սիրունեոյդ պատիւը պաշտպանէ:

ԹԱ. Ես...

Ա. Տեղդ նստէ դուն...

Բ. Անխելը մարդ:

ԹԱ. Ես որ...

Ա. Անպիտան մարդ:

Բ. Քու կարծիքդ քեզի:

Ա. Դուն ալ սիրունեոյդ:

Բ. Անամօթ...

Ա. Սրիկայ... ստակները տո՛ւր Պարոն, վերջը գէշի պիտի երթայ:

ԹԱ. Ես ալ ձեզի մարդ կարծեցի:

Ա. Կորի սըկէ անպիտան մարդ, (կը հրեթախտունիկոսն, որնոր զոտրելով կ'իյնայ) Ստակները պիտի տո՛ւս

Բ. Բարեկամ ստակ չունիմ, (Վագելով պարահանդէսէն կ'ելնեն, Լեռնեն ալ կը մեկնի):

ՏԵՍԻԱԿ.

ՆՈՅՆ.Բ. ԹՈՎ.ՄԱՍ. ՄԱՐԹԱ. ՆԻԿՕ. յիմակներով:

ՄՐԹ. ԱՅ, դուն Պարոն Մելքիսեղեանն ես, չը կրցի ձեզ ճանչել, շատ ծերացած էր:

ԹՈՎ. Ինչ կըսէք, տիկին, այն ժամանակէ ի վեր, ուր կը սիրէի քեզի, տասը տարի կայ, ձեր զէմքն ալ փոխուեր է, և էրիկմարդու կերպարանքին տակ ես ալ ինչպէս կրնայի ձեզ ճանչնալ:

ՄԻԹ. Կ'աղաչեմ չըլլայ որ մեր գաղտնիքը յայտնէր, ինչպէս որ բիշմը առաջ փեռայիս առջին, մանաւանդ թէ հիմակուան զործերնուս ալ արգելք կըլլայ. էհ ուրեմն, խրկենք Նիկոն որ առդիս անդին փնտռէ :
ԹԱՎ. Այո՛, այնպէս ընենք. սրամիտ տղուն մը կը նմանի, բայց զգուշութեամբ վարուելու է, չըլլայ որ մեր հոս գալն իմանալով ի փախուստ աճապարեն. Նիկո ինձ մօտիկ ըրէ. գնա Թափառնիկոսն հարցուր. մի ըսեր որ պիտի ծեծենք. մէկը աղաայի ցաւ ունի անոր համար կուզենք, հրամանէ՛ գայ, այսպիսի համոզական խօղքերով, քովի սենեակններուն մէջը բեր որ, հոն ազուր մը ծեծենք :

ՆԻԿ. Շատ աղէկ, շատ աղէկ :

ԹԱ. Էհ, ինչո՞ւ լուռ կեցեր ես, խօսէ :

ՍՖԻ. Ինչ՞ խօսիմ...

ՆԻԿ. (Գիւնի խոնդներուն ֆով երթալով Ա, ին սխանջն ի վայր) Պարոն Թափառնիկոս Ատամնարոյժն եկա՞ն հոս, մէկը աղաայի ցաւ ունի պիտի կանչենք որ...

Ա. (Մեկնալի) Խաղ մը խաղամ ատոր... (Զայնը փոխելով) Որո՞ւ աղաան կը ցաւի :

ՆԻԿ. Տիկնոջ մը.

Ա. Զեր փնտռածը ես եմ, բայց հիմայ չեմ կըրնար գալ. վասն զի կ'ինս հոս միմակ չեմ կրնար թողուլ (Բովի աղջիկը ցցունելով).

ՆԻԿ. Անիկայ ալ մէկտեղ թող գայ, Պարոն :

Ա. Բայց ես երկու ոսկի կառնեմ, վերջէն բան մը չըսեն.

Բ. Ինչ՞ կայ ընկեր, ո՞ւր պիտի երթար :

Ա. Ոչինչ, մէկը կը կանչէ շուտ պիտի դառնամ :

ՆԻԿ. (Յած առ Ա.) Հիւանդը պարահանդէսի մէջ է, սա քովի սենեակը. կաղաչեմ Պարոն ատամնաբոյժ, շուտ եղիր երթանք:

Ա. Հիմայ, հիմայ, ահա կուգամ:

ՆԻԿ. (Թովմասին երթալով) Գտայ, գտայ, ձայն մի հանէք:

Ա. (Ինքնիրեն) Մէկ երկու ոսկի առնեմ.

Բ. Ինչ^օ խօսեցաք եղբայր:

Ա. Բան մը չէ:

ԹՈՎ. Ուր են:

ՆԻԿ. (Մասովը ցցունելով) Ահա քու կինդ ալ առնոր քովը կը նստի:

ԹՈՎ. Ե՛լ Սօֆի երթանք, (Կելնեն):

Ա. Ե՛լ օրիորդ երթանք (Դուռն կելնեն):

Բ. Մեր բարեկամը մեզի մինակ թողուց և ուր երթալը չիմացուց:

Գ. Ո՛վ գիտէ, սատանայութիւն մը ըլլալու է. (Երաժշտութիւնը կսկսի, ամենքը կը պարեն ֆանի մը վայրկեան):

ՏԵՍԻՆ Ե.

ՆՈՅՆԲ, Ա. ՄԱՐԹԱ. ԹՈՎՄԱՍ. ՆԻԿՈ.

Ա. (Պօռալով) Ինչ իրաւամբ կը ձեծէք զիս Պարոն, քթէս բերնէս արիւն հանեցիր:

ԹՈՎ. Սխալեցանք, դուն սխալեցուցիր, մենք բժիշկ կը փնտռենք, (Թափառնիկոսն ու Սօֆի չեն շեր պարելու վրայ):

Ա. Է՛հ, Պարոն, մարդ ձեծելը զիւրին բան չէ, պիտի խղդէիք զիս:

ԹՈՎ. Սխալեցանք:

Ա. Սխալեցա՞մք, պիտի խզդէիք զիս և սխալեցա՞մք. սխալեցա՞մք:

ԹՈՎ. Կարծեցի՞նք որ...

Ա. Կարծեցի՞ք, պիտի մեռցնէիք զիս և կարծեցի՞ք... Կարծելով պիտի մեռնէի (Քրիստոսն անհետացաւ ինչպէս)։ Եւ փոխարինութիւն կը պահանջեմ. Պարոն, դատի պիտի բաշեմ ձեզի:

ԹՈՎ. Ներեցէ՛ք:

Ա. Ներեմ... պիտի մեռնէի ես...

ՄԲ. (Յաժ առ Թովմաս) Գինով է... օղի մը առ. կը լո՛ւէ:

ԹՈՎ. Մանչուկ, մեր բարեկամին օղի բեր:

Ա. Ինչ և է... (Մեկուսի) Գոնէ օղի մը վաստըկեցանք, (Բարեկամներուն ֆովն երթալով):

Բ. Ինչ եղար բարեկամ:

Ա. Վարպետութիւն մը ընել ուզեցինք, ծեծ կերանք, ինչ զիտնամ, օղի մը խմեմ երթանք. արիւնը տես ինչպէս կը վազէ քթէս. (Կը խմէ կը մեկնի երեքը մեկնէ):

ՍՖԻ. Բաւ է, նստինք քիչ մը հանգչինք:

ԹԱ. Շատ աղէկ:

ԹՈՎ. Նիկօ փնտռէ նայինք... բայց այս անգամուն պէս չսխալինք:

ՆԻԿ. Դուք անհոգ եղիք, ես պիտի զտնեմ զանոնք (Թափառնիկոսին ֆովն երթալով) Պարոն Թափառնիկոսը տեսա՞մք հոս:

ԹԱ. Մեկուսի) Նիկոյին ձայնն է, (Բարձր ձայնը փոխելով) Ինչ՞ պիտի ընէիք:

ՆԻԿ. Ճշմարիտը կուզես հասկնալ, պիտի ծեծէ-

ինք, վասն զի իր կինը թողեր Պարոն Թովմաս կըսեն, վաճառականի մը կինը կը սիրէ, նամակները բռնեցինք, որոնք Պարոն Թովմասի զրպանն են :

ԹԱ. (Մեկուսի) Նամակները առեր են, (Գրպանները խառնելով) Իրաւ որ ես չտեսայ զինքը, (Մեկուսի) Նամակները հոս չեն :

ՆԻԿ. Թէ որ տեսնելու ըլլաք զինքը մի զրուցէք թէ պիտի ծեծենք, որպէս զի չի փախչի :

ՍՖԻ. (Մեկուսի) Ով Աստուած իմ, իմացուեր է :

ՄԲԹ. Կը տեսնէք, մեր Նիկոն ինչ վարպետութեամբ կը փնտռէ :

ԹՈՎ. Ես ալ ան կը դիտեմ :

ՍՖԻ. Բռնուեցանք Պարոն Թափառնիկոս, ըսածիս պէս է զործը, Կիրակոսը իմացաւ մեր տնէն դուրս ելնելը և ամուսնոյս իմաց տուաւ, որ ելեր հոս եկած է :

ԹԱ. Ես ալ առանակի պէս նամակները ձեր տունը թողեր եմ. վարպետութեամբ մը զանոնք զրպանէն գողնալու ճար մը փնտռելու է, վերջը ինձի թող, ես կրնամ արդարացնել մեզի :

ՍՖԻ. Ինչպէս՞ գողնալու է :

ԹԱ. Քովը կերթաս կը քծնիս, Երբեմն իրեն զինի հրամցնելով, խօսակցութեան կը բռնես : սիրոյ վրայ կը խօսիս և կամացուկ մը կը գողնաս զըրպանէն :

ՍՖԻ. Թէ որ զիս ճանչէ :

ԹԱ. Զայնդ փոխելու ես :

ՍՖԻ. Թէ որ զիմակա վար առնէ :

ԹԱ. Զկրնար առնել, քաղաքավարութեան դէմ է :

ՍՖԻ. Փորձենք լւրբմն :

ԹԱ. Քաջալերուէ Սօֆի, թէ որ յաջողելու ըլլաս, մեծ յաղթանակ մը կանգնած պիտի ըլլաս, քեզ տեսնեմ, (Սօֆի Թովմասին փոխ կ'երթայ) Տեսնենք սա խաղը ինչպէս պիտի վերջանայ:

ՍՖԻ. (Առ Թովմաս) Գինի կը հրամմէք, Պարոն:

ԹՈՎ. Ով է այս կինը:

ՄՐԹ. Պարահանդէսներու մէջ այսպիսի անծանօթ կանայք շատ կը զտնուին, որք անմիտներ որսալու համար կը պտտին:

ԹՈՎ. Գինի ուզեցիք օրիորդ:

ՍՖԻ. Այո Պարոն Թով. (Մեկուսի) Քիչ քիչ որ անունը պիտի տայի:

ԹՈՎ. Հրամմէ խմէ:

ԹԱ. Տեսնենք պիտի կարենայ յաջողիլ:

ՍՖԻ. (Առ Մարթա) Դուք չէք խմեր Պարոն:

ՄՐԹ. Ենթահակալ եմ:

ՆԻԿ. (Պստեղով) Եթէ չկարենամ ձեռք բերել սա անամօթ սրիկաները:

ԹԱ. (Իւրովի) Թէ որ ձեռք անցնինք, խայտառակ պիտի ըլլանք, աշխարհի առջև:

ԹՈՎ. (Առ Մարթա ցած) Ասիկայ համարձակ կնիկան մը կը նմանի. կրնանք իրեն հարցնել և տեղեկութիւններ քաղել, հարցնենք անգամ մը, կարելի է որ տեսած ըլլայ: Օրիորդ ձեզի քանի մը հարցումներ ունիմ ընելիք կը բարեհաճիք պատասխանել:

ՍՖԻ. (Մեկուսի) Եղելութեան տեղեկանամք (Բարձր) Հարցուցէք Պարոն. յօժար կամօք պատասխանելու պատրաստ եմ, ինչ որ ալ ըլլայ ձեր հարցմունքը:

ԹՈՎ. Ապրիս աղջիկս, շատ օրեր տեսնես անունը քիչ է:

ՍՖԻ. Անունս... անունս... իրաւ որ միտքս չի
գար... Թէրեզա է... Թէրեզա :

ԹՈՎ. Կարգումս էք :

ՍՖԻ. Ձէ ես չեմ ուզեր կարգուիլ և գերի ըլլալ ,
ասանկ ինքնիր զլխոս խաղաղ կեանքմը կը վարեմ :

ԹՈՎ. (Յած առ Մարթա) Ըսածիս պէս լիբը աղջիկ
մ'է. (Բարձր) Ձեզի հարցնելիքս սա է որ , տեսնա՞ք
Պարոն Թափառնիկոսը :

ՍՖԻ. Թափառնիկոս... Թափառնիկոս... Ո՞վ է
աս մարդը :

ՄՐԹ. Ատամնաբոյժ մը :

ՍՖԻ. Ակռանիդ կը ցաւի :

ՄՐԹ. Ակռանյ... :

ՍՖԻ. Հասկցայ... հասկցայ ով ըլլալը, Արևելեան
ատամնաբոյժն կը հարցնէք :

ԹՈՎ. Ճիշդ :

ՍՖԻ. Բարեկամս է , ծանօթութիւն ունիմ հետը .
ձեր , նախանձորդ կին մը ունի :

ՄՐԹ. (Մեկուսի) Ուրիշ կնիկներ ալ կը սիրէ :

ԹՈՎ. Տեսնա՞ք զինքը հոս :

ՍՖԻ. Չտեսայ , վասն զի հոս եկած չէ . թէորդ գա-
լու ըլլար , անպատճառ զիս պիտի գտնէր :

ԹՈՎ. Աս կողմերը ուրիշ պարահանդէսներ ալ կան
այնպէս չէ՞ :

ՍՖԻ. Այո՛ կան . ինչու այսքան բարակ բարակ հար-
ցումներ . ինչ կայ , պատմեցէք ինձի եղելութիւնը ,
և կը խոստանամ ձեզի ծառայութիւն մը ընելու :

ԹՈՎ. Էհ , օրիորդ Թէրեզա , սա Թափառնիկոսը
աղէկ մարդու չնմանիր , սրիկային մէկն է :

ԹԱ. (Ինքնիրեն) Իմ գոմեստա կընեն:

ՍՖԻ. Մի սրղողիք, հանդարտեցէք, տեղն ի տեղ յայտնեցէք ինձի ձեր գաղտնիքը թերևս կրնամ ձեզի օգտակար ըլլալ, բայց առաջ մէյ մէկ հատ տընկենք: Մանչուկ մանչուկ, գինի բեր:

ՄՐԹ. Այո, թող պատմէ, ինչ ձուն բերաւ մեր գլխուն անօրէնը, և կըսէ թէ իւր կինը նախանձորդ է:

ՆԻԿ. Անիծեալ մարդ, ինչպէս ծեծեց տիկինը:

ԹՈՎ. Կինս աղուայի ցաւ ունիմ ըսելով, զինքը տունը կանչել տուաւ:

ՍՖԻ. Վասն զի քաղաքիս մէջ շատ համբաւ ունի: Ատամնաբուժութեան արուեստը զրեթէ նորէն հնարեց, իմա ալ երկու երեք անգամ աղուաներս նայեցաւ. սուտ չեմ կրնար խօսիլ, ապերախութիւն ըրած կըլլամ, երկու ժամուան մէջ բուժեց, ձեռքը շատ թեթեւ է բնաւ չցաւցուներ: (Մեկուսի) Նամակը գողնալուն մէկ ճարը:

ԹՈՎ. Ատամնաբոյժին եկած ժամանակը կինս աղուայի ցաւէն կը մեռնէր, թող սատկէր անպատիւ կին:

ՍՖԻ. Ինչո՞ւ համար սատկի, մեղք չէ՞... կրնաք ըսել ինձի թէ ո՞վ էք դուք:

ԹՈՎ. Ներեցէք, ո՞վ ըլլալս չեմ կարող յայտնել, որպէս զի ձեր առջնն ալ անպատիւ չըլլամ: Վերջապէս այս ատամնաբոյժը զիս զինով ըրաւ:

ՍՖԻ. Որպէս զի աղուային ցաւէն չվախնաս:

ԹՈՎ. Անկողնոյս մէջ պառկեցուց զիս:

ՍՖԻ. Որպէս զի հանգիստ ըլլաս:

ԹՈՎ. Մէկ երկու ժամու չափ քնանալէն վերջը

ձայն մը դպաւ տկանջս, որ զիս կը կանչէր :

ՄԲԹ. Ես էի կանչողը :

ՆԻԿ. Մենք ալ դուքսը կ'սպասէինք :

ԹՈՒՎ. Մէկէն ի մէկ արթնցայ և սա Պարոնին հետ
ալ վիճարանութիւն ըրինք :

ՍՖԻ. Վիճարանութիւն... և ինչո՞ւ :

ԹՈՒՎ. Երբ ըսաւ որ Թափառնիկոսը կինս կը սիրէ
և թէ խօսքը մէկ ըրեր են զիս խարելով պարահան-
դէս երթալ. կին մը իրեն գործակից գտնելով իր ա-
մուսինը մատնէ. (Սօժի որ Թովմասին ձախ
կողմը նստած է, նախակը գրպանէն կը գողնայ), Կըր-
նանք գուշակել թէ ինչ աստիճան քարասիրտ կին
մը ըլլալու է որ յանդգնի այսպիսի չարագործու-
թեան ձեռք զարնել :

ՍՖԻ. (Մեկուսի) Նամակը գողցայ :

ԹՈՒՎ. Առջի բերան չհաւտացի Պարոնին ըսածնե-
րուն, իսկ երբ կնկանս նամակը տեսի որ Թափառնի-
կոսին գրած էր, այն ատեն իրազգած եղայ, ու հա-
զուտաւ փոխելով ձեր հասակիս մէջ փողոցն ինկայ
որ իրենց հետքը գտնելով արդար վրէժխնդրութիւն
պահանջեմ, և Պարոն Թափառնիկոսի կինն ալ այն-
քան համեստ բարեպաշտ մէկն է. ինքն անձամբ
մեր տունը եկաւ, աչիքէն արտասուք կը վազէին.
Ինչ անպատուութիւն ընտանիքի համար, խեղճ
Մարգա :

ՍՖԻ. Բայց արդէն Թափառնիկոսի կինը սիրուելու
տեղ մը չունի, պառաւ ցնդած ցմտաբաժ ձերին մէկն է :

ՄԲԹ. (Մեկուսի) Համբերելու է :

(Բազմութիւնը կանաչ կանաչ երթալ կսկսի :

ԹԱ. (Ինքնիրեն) Խօսակցութիւննին դեռ չլսնցաւ:

ԹՈՎ. Թէպէտ և այնպէս, երիտասարդութիւնը գեղեցիկ էր, չքնաղ կին մէր, պաշտելի էակ մ'էր:

ՍՖԻ. Վերջապէս նամակը...

ԹՈՎ. Նամակը ես կարդացի, զոգալով...

ՍՖԻ. Թշնամութիւն ըլլալու է, պէտք է որ յամէն կնկան խօսքին և ստորագրութեամբ զրուած նամակներուն պարունակութեանը հաւատք ընծայէք. վասն զի շատ անգամներ այնպիսի սոստ խօսքերով և կեղծ գրութիւններով մարդիկ խաբուելով, յանկրատի կը մեղադրեն իրենց կիները ու վէճի մը ծընդդեմ անոնց կուտան, ուստի լաւ մտածեցէք, կարելի է թշնամանք մը, կամ...

ՆԻԿ. Ինչ թշնամանք... տիկինը անանկ ձեռնց որ, խեղճին ոտքը ձեռքը կապեց:

ՍՖԻ. Եւ զինքը գտնելու համար հոն եկար:

ԹՈՎ. Այնպէս է... դուք չտեսնաք զինքը:

ՍՖԻ. Այո պարոն ոչ. թէոր հոս ըլլար, անպատճառ զիս պիտի տեսնէր. ուսելի ևս կուզէք ձեզի յայննապէս խոստովանիմ. Թափառնիկոս իզմէ ուրիշ կին մը չսիրեր. և զձեզ տապահովելու համար, կերպուր նամ որ ես եմ իր սիրունին. ուստի ձեր այս խօսքերը բոլորովին անտեղի են և կասկածնիդ անհիմն, ինչ ատեն կըսէք որ ձեր կինը կը սիրէ:

ՄՐԹ. (Մեկուսի) Աւելի գէշն:

ՍՖԻ. Պ. Թափառնիկոս զիս սիրելու շատ մը իրաւունք երեսն կը բերէ. կինը հարիւր տարուան դուռը զարկեր ներս մտեր է. մինչդեռ ինքը դեռ քառասուն տարուան երիտասարդ մը ձերութեան դրո-

նէն՝ զուրս ինչպէս կրնայ հետը ապրիլ . ասկէ զատ
կինը զգուելի բնութիւն մը ունի . շատ նախանձորդ
է կըսէ :

ՄԻԹ. (Մեկուսի) Ինչեք կը խօսի լիբբը . (Բարձր)
Երթանք մենք, քանի որ նամակները մեր քովն են,
այսօր կամ վաղը զիրենք պիտի գտնենք, վրէժնիս կը
լուծենք :

ԹՈՎ. Շատ աղէկ , երթանք :

ՍՖԻ. Կ'զարիմ Պարոն , որ չկրցի ձեր ծառայու-
թեան մէջ գտնուիլ , նաեւ կը խղճամ վրադ որ այդ
ձեր հասակին մէջ , թշնամիի մը խարդախութեան
հաւատալով . կնոջդ վրայ այնքան զրպարտութիւն-
ներ զիգեցիր , զնա տունդ , հանգիստ եղիր . . . բայց
մնաք բարովի ատեն ալ խմենք՝ թէ որ կը հաճիք իմ
ձեռքէս զաւաթ մը գինի ընդունիլ (Կը յեցնէ) Հրամ-
մեցէք :

ԹՈՎ. Կենդանութիւն :

ՍՖԻ. Անուշ անմահութիւն :

ԹՈՎ. Կաղաչեմ թէոր հոս զալու ըլան մ'ըսեր որ
զիրենք փնտռեցինք որ չփախչին . թէ որ կուգէս
քեզի ստակ ալ կուտամ :

ՍՖԻ. Այդ մասին անհոգ եղիք :

ԹՈՎ. Մնա՛ բարով :

ՍՖԻ. Երթաք բարեաւ . (Թովմաս , Մարթա , Նիկո
Կ'երթան) :

ՏԵՍԻԼ Ե.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ, Եւ ՍՕՖԻ.

(Դրսեալ անձրեւի ձայն կը լսուի)

ԹԱ. Կեցցես Սօֆի :

ՍՖԻ. Տեսա՞ր ինչպէս յաջողեցայ, կըսէք որ կանանց ձողքէն զործ չգար:

ԹԱ. Ինչ ըսիր, ինչ ըսին:

ՍՖԻ. Քեզի զրած նամակս զրպանէդ ինկեր է մեր տունը, անոնք ալ առեր բացեր կարդացած են, հիմա ճարտիկութիւն մը հնարելու է, ինքզինքնիս արդարացնելու համար:

ԹԱ. Նամակները չգողցա՞ր զրպնէն:

ՍՖԻ. Մէկ հատ մը միայն կար, անիկայ առի:

ԹԱ. Տուր տեսնեմ. տար Աստուած որ քու զրածդ ըլլար, վասն զի զրպանիս մէջ երկու նամակ կային, մէկը քուկդ է միւսը ուրիշէ մը...

ՍՖԻ. Ուրիշէ... ուրիշէ... ով է այս ուրիշը:

ԹԱ. Առետրական զործերու վրայօք նամակ մը:

ՍՖԻ. Կը ստէք Պարոն. ինչ է այն նամակին իմաստը, պատմէ ինձի:

ԹԱ. Ճշմարիտը կուզես, ընտանեկան զաղտնիք մ'է զոր սրտիս մէջ պահեր եմ:

ՍՖԻ Է՛հ, Պարոն Թախտանիկոս. պարահանդէսի մէջ մեզ'է ուրիշ մարդ չմնաց (Դիւնալը հանելով) գիմակնիս վար առնենք և այնպէս խօսինք (Թախտանիկոսին դիւնալը կը քաշէ) մինչև այսօր քեզմէ զաղտնիք մը ծածկած չունիմ, թէ որ կուզես ինձի հաւատարիմ մնալ և իզմէ սիրուիլ, ինչ որ ալ ըլլայ այդ զաղտնիքը զոր սրտիդ մէջ պահեր ես, կը պարտաւորիս ինձի հաղորդելու. ապա թէ ոչ, շուտով պիտի հասկնամ որ ինչ ուրիշ կին մ'ալ կը սիրես. թող մեր սիրոյ շղթայն այս վայրկենէն խորտակի, է՛հ, գիտես որ մեծ ամօթ է մարդու մը երկու կնիկ սիրել:

ԹԱ. Չէ անուշիկս. չէ սիրունիկս, քեզմէ զատ ուրիշ մը սիրած չունիմ և չպիտի ունենամ, սէրս քեզի նուիրած եմ. կուզեմ որ միշտ քու քովդ մնայ. ինչո՞ւ ասանկ կասկածներու կերթաս: Այն նամակը աղջիկիս ուղեալ է, և ինչպէս որ ձեզի յայտնի է, նշանուած է. սրիշ նորեւուկ պատանի մը կուզէ իրեն գրաւել աղջիկս, ահա աս է գործը...

ՍՖԻ. Ապրիս... կեցիր հիմա կարգամ նամակը և երթանք, փասն զի անձրեւը դադրելիք չունի (Կարդալով) «Առ Պ. Թովմաս Մելիսեդեկեան» Ա.Տ. սըխալմամբ տրիշ նամակ առած ենք, ասոր զրեւը չեն կարդացուիր... շատոնց ի վեր գրուած է իմ ամուսնոյս ուղղեալ:

ԹԱ. Կարգայ տեսնենք մէջը...

ՍՖԻ. (Կարդալով) «Անցեալ... օր... եկեղեցիէն... ելած Ժամանակ... չեն կարդացուիր որ...

ՏԵՍԻԼ Զ.

ՆՈՅՆՔ, ՄԱՐԹԱ, ԹՈՎՄԱՍ, ՆԻԿՕ.

ԹՈՎ. (Վազկելով) Աս անձրեւին ռւր պիտի երթանք:

ԹԱ. Դիմակները:

ՄՐԹ. Ինչ՞ անձրեւ:

ԹԱ. (Ձեռքովը երեսը ծածկելով) Ռւր փախչինք:

ՍՖԻ. Դիմակները...

ՄՐԹ. Եկէք հասէք, Նիկօ...

ԹՈՎ. Վայ շունչանորդինք...

ՆԻԿ. Ուր՞ է, բռնեցէք ծեծեմ...

ԹՅ. Փախչինք. (Թախառնիկոս եւ Սօֆի դռնէն դուրս ելնելու կը քանան: Մարքս Թախառնիկոսիւն շրջադէսէն քռնած կը փաշէ, Թովմաս ասդիս ան-

դիև վագուրոսեյով Սօֆիև բռնել կ'աշխատի, Թա-
նաունիկոսի եւ Սօֆիի մէյնէկ ոսֆը դուռս՝ փախչելու
կը ջանան, որք կ'արգիլեն Թովմաս ու Մարթա)։

ԱՐԱՐՈՒԱԾ Ե.

Թափառնիկոսի տան մէջ սրահ մը, երկու սենեակ դիմաց
դիմաց, աջ կողմը պատուհան մը՝ որ փողոցը կը նայի։

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԵՐ. (Արոռի վրայ նստած քաշկիկակ ի ձեռին ա-
ջերը կը արքե) Սէր... սէր. այս զիշեր ալ վանեցիր
արտեաններէս այն անուշ նինջը որ սիրահարեալ
սրտերու առժամանակեայ յանկուցիչն է. բարէ, կը
փախչիս աչքերէս, զրկուեցայ ես քեզմէ, միայն ար-
տասուք թափել մնաց ինձի բաժին, և այն այս երի-
տասարդ հասակիս մէջ։ Ամբողջ զիշեր դաշկինակ
ի ձեռին արտասուքս սրբելով ժամերուն անցնելուն
կըսպասէի անկողնոյս մէջ... ո՞վ Աստուած իմ, սի-
րոյ թակարդին մէջ իյնողներուն ինչ դժուար է եղեր
քնանալը... սիրականէն հեռու։ Ահ, նինջդ անուշակ
անհաշտ թշնամիդ սիրոյ, ո՞ւր ես, եկուր ծանրա-
ցիր արտեաններուս վրայ և ցրուէ մտքէս տասն
խորհուրդները որք զիս ի գերեզման պիտի մղեն։ Ահ,
Լեոն, չքնաղդ իմ Լեոն, քեզմէ հեռու մեռեալ եմ
ես, քու ներկայութիւնդ է որ հոգի կուտայ ինձի,
կը սիրեմ զքեզ մահու չափ, կեանքս քեզի հետ անցը-
նելու որոշած եմ, քեզի նուիրած եմ իմ սիրտս, քեզի

համար ստեղծուած եմ. . . թող հայրս սպառնալեօք
խրոխտայ և անէծք թափէ զլիսուս , ընդունայն է . . .
Թող մեր սիրոյ ամրապինդ շղթայն բայքայել աշ-
խատի , անօգուտ է . Հպիտի յաջողի իր բարբարո-
սական ձեռնարկութիւնը , Աճ' , Լեոն , առաջին ան-
գամ որ տեսայ ըզբեզ , սիրեցի , քու մէկ նայուածքդ
հրապուրեց զիս . և երբ խօսիլ սկսար , բառերը սի-
րաբոյր շուրթերէդ սահելով , սիրտս մտան վիրա-
ւորեցին զանիկայ , ոչ ոք կրնայ բուժել այն վէրքը
բաց ի քեզմէ : Քու շունչդ զեփիւռի պէս քաղցր է .
և երբ քաղցրաբոյր շուրթերէդ սկսի փչել անուշ
բուրումն կը ծաւալի շուրջանակի . իբր թէ անուշա-
հոտ իւզի սրուակի բերանը բացուէր , իսկ երբ շուր-
թերդ անշարժ դիրք մը առնուն , վարդի նախանձն
կը յուզին . աղջիկ մ'եմ , չեմ կարող նկարագրել , բա-
նաստեղծ մը ըլլալու էի որ ճիշդ քու պատկերդ ըսէի .
և աղջիկ մը այսպիսի պատանի մը հպաշտէ , զո՞վ
սիրէ . . . ինչպէս սիրտս կը բարախէ (Պաստուհանեկ
նայելով) Ինչ կը տեսնեմ Լեոնն է . . . արդեօք կը կը-
սխալիմ (Այլը սրբելով) Նա ինքն է (Ասդիս անդին
վազելով) Զիս գրկելու կուգայ , հասի՞ր Լեոն . . . միս
մինակ եմ . . . հասի՞ր անգամ մը փարիմ քեզի (Յնորա-
ծի պէս) Եկու՛ր վարդագեղ այտերէդ սիրոյ պտուղներ
քաղեմ (Միշտ վազելով) .

ՏԵՍԻՒՆ Բ .

ՆՈՅՆ , ՆԻԿՕ .

ՆԻԿ . (Վազելով) Փախան թշուա . . .

ՆԲ . (Առանց Նիկոյի երեսը նայելու կը պղտի) .

ան իմ սիրուն Լեոնիկս . . .

ՆԻԿ. Ինչ կընէք օրիորդ, պիտի խղդէք զիս.
ԵՐ. Ա՛հ դուն...

ՆԻԿ. Ես ինչ յանձանք ունիմ... ես բռնեցի անոնք
փախան:

ԵՐ. Ա՛հ ես եմ չբաժնուիր:

ՆԻԿ. Թո՛ղ զիս երթամ գտնեմ:

ԵՐ. (Միշտ պղտւած) Ա՛հ կուզես զիս թողուլ:

ՆԻԿ. Օրիորդ... Տիկին, փախուցիր:

ԵՐ. Դուն կ'ատես զիս... դուն Լևոն:

ՆԻԿ. Խելքդ զլուխդ բեր:

ԵՐ. Դուն Լևոնն ես որ ուրիշի կերպարանօք կը
ներկայանաս:

ՆԻԿ. Ես Նիկօն եմ ձեր ծառան:

ԵՐ. Զիս խաբել կուզես... պատուհանէն տեսայ
դուն Լևոն...

ՆԻԿ. Օրիորդ, Լևոնը չեմ ճանչնար, և ոչ ալ Լևոնն եմ:

ԵՐ. Լևոնն ես դուն, Լևոն... (Պղտւած):

ՆԻԿ. Լևոնն ես... Լևոնն ես... աս ինչ փորձան-
քի հանդիպեցանք, բռնի Լևոն ընել կուզէ զիս... թող
զիս երթամ գործ ունիմ, օրիորդ ես չեմ Լևոնը սատ-
կի շուն շան որդին ու՛ր որ է. և Լևոնը չեմ գիտեր:

ԵՐ. Դուն Լեոնն ես, դուն ինքզինքդ չես ճանչնար:

ՆԻԿ. Ըսելիք չմնաց. կարելի է որ ես սխալած ըլլամ:

ԵՐ. Հէրիք է, մի տանջեր զիս, քեզի համար
կեանքս վտանգի մէջ դրած եմ (Պագնէշով) որքան կը
փափաքէի քեզ համբուրել. և դուն զիս չես պագնէր:

ՆԻԿ. Համբուրեմ տիկին... համբերէ... համբու-
րէ քիչ մը, հիմա կը համբերեմ... համբուրեմ ըսել
կուզեմ. ես ասանկ բան ըրած չունիմ... քաջաբե-
ռե Նիկօ. (Կը համբուրէ). Ա՛հ... (Լեւոնը դրան տո-

ջեւ կը տեսնուի) ծունկերս կը դողդղան (Երանեակ ա-
թոռի վրայ կ'իյնայ):

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՆՈՅՆՔ, ԼԵՒՈՆ.

ԼԵՒ. (Վազեկով) Ինչ կը տեսնեմ. այ ուխտադրութ-
աղջիկ... ինձի այնքան զգուանք և հիմա ծառային
հետ. ապերախտ ծառայ. (Նիկոն կը հրե) Ըրածդ ինչ է:

ՆԻԿ. Ըրածս... ըրածս... Ես ինչ գիտնամ, բան
մ'է կընեմ... Ես ծառայ մ'եմ ինչ որ հրամայէ օրի-
որդը զայն կատարելու պարտաւոր եմ... ինձի կըսէ
որ դուն Լեւոնն ես... Ես Լեւոն չեմ կըսեմ. անիկայ
կը պնդէ թէ ես Լեւոնն եմ. էհ ըսի հարկաւ ինքը իզմէ
սղէկ գիտէ ով ըլլալս, ինչ ըսեմ, մինչուկ հիմա ինք-
զինքս Նիկո գիտէի, սխալած եմ, Լեւոն եմ եղեր...
Ով գիտէ ինչ շունշանորդի սրիկային մէկն է աս Լեւոնը
դուք կը ճանչնաք զինքը թերեւ. համբուրէ զիս ըսաւ.
Ես որ մինչև հիմա աս բառը չատ քիչ անգամ լսած
եմ. գործողութիւնն ալ տեսայ, և դուն կը հարցնես
թէ ինչ է ըրածս. ազնոր հարցմունք:

ԵՐ. (Սքախեղով) Ուր եմ ես... (Լեւոնը տեսնելով) ահ
Լեւոն դուն... դուն...

ԼԵՒ. Ես... ես... կարծեմ անյարմար ժամանա-
կին եկայ... ճիշդ այն կէտին որ Նիկոն համբոյր կը
թափէր այտերուդ...

ԵՐ. Նիկոն... Նիկոն... ահ քնացած ժամակակա
... թերեւ...

ԼԵՒ. Ահ թշուառական... (Կը զարնէ Նիկոյին որ
կրիխալէի):

ԵՐ. Ինչ է Նիկոյի յանցանքը:

ԼԵՒ. Դեռ կը համարձակես հարցնելու, դունէն ներս

մտած ատենս քեզ կը համբուրէր. և դուն անխօս... .

ԵՐ. Միթէ դուն չէիր որ կուգայիր... .

ԼԵՒ. Ինչ^օ կըսէք ես հիմա եկայ :

ԵՐ. Պատահանէն տեսայ որ կուգայիր... . չգիտեմ վրաս թմբու թխնմը եկաւ, աթոռի վրայ ինկայ... և... .

ԼԵՒ. Նիկօն իզմէ առաջ մտած ըլլալուն պահուցայ որ ելնէ վերջը մտնեմ. երբ տեսայ որ ելնելիք չունի դուռն ալ բաց էր մտայ, և տեսայ որ... .

ԵՐ. Ներէ ցնորեալ սիրունոյդ... . ուրեմն Նիկօն սխալմամբ (կարգով) Թշուառ եմ եմ... .

ԼԵՒ. Սրբէ արցունքդ, կը ներեմ քեզի... .

ԵՐ. Բոլոր զիշերը չքնացայ... . մէկը չկրցի գտնել որ խրկէի քեզի իմաց տալու թէ գայիր. միս մինակ էի... և հիմա որ առտու եղաւ... .

ԼԵՒ. Նամակդ առնելուս պէս շուտով տնէն ելայ պարահանդէս գացի, հոն ալ քիչ մը նստայ, տուն դարձայ որ պառկիմ քնանամ... . չկրցի քնանալ որ... .

ԵՐ. Ինչ^օ նամակ... և չգրեցի :

ԼԵՒ. Դեռ ցնորած ես, գրածդ չես յիշեր. մանաւանդ իմացուցած էիր թէ աս առտու կանուխ գամ :

ԵՐ. Կը սխալիս Լեոն... .

ԼԵՒ. Ինչպէս կը սխալիմ. իմ նամակս ալ ընդունած ըլլալդ գրած էիր :

ԵՐ. Ես նամակ չառի քեզմէ... . որովհետ խրկեցիր :

ԼԵՒ. Մեր ծերուկ Անթառամին հետ, և ինչպէս որ ապսպրած էիր, պատուիրեցի որ խոհանոցին պատահանէն վար նետէ : Ասոյց... . նստելու աթոռ չունիք հոս :

ԵՐ. Զարմանալի բան... . աս խուցին մէջ աթոռ կայ երթամ քերեմ. (Երբայդ վրայ) :

ԼԵՒ. Թող ինձի, ես բերեմ:

ԵՐ. Ինչպէս կրնայ ըլլալ որ ինձի նամակ գրէ և ես ալ պատասխանը խրկեմ... բոլորովին անծանօթ են ինձի այս նամակագրութիւնները... խոհանոցին մէջ փնտռեմ նայիմ իր նամակը (Կ'երթայ):

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԹԱՓԱՌՆԻԿՈՍ. Վերջը ԼԵՒՈՆ, ԵՐԱՆԵԱԿ.

ԹԱ. (Վազեղով) Շունչս հատաւ վազելէն այնչափ խայտակութիւն... խեղճ Սօփիս ալետեէս կը վազէր, իյնալով ելնելով. տէս սա երկու ցնդած պառաւնե-րուն ըրածը, մեզի բռնելու համար. սլարահանդէս ե-կած են... Թէ որ իմացուի ասոնք... ով կը կանչէ զիս իր տունը... անպատիւ եղայ: (Արողի վրայ կը նստի):

ԼԵՒ. (Արող բերելով) Ահ՜ Երանեակ քու սիրոյդ հա-մար:

ԹԱ. Ահ՜ իմ սիրոյս համար (Փասով կը ծեծէ) ան իմ սիրոյս համար... ուրիշ տեղ մը որոշենք տես-նուելու համար... առանձին մնանք... քեզի կը սլա-տեմ հօրդ ատամնաբուժութիւնը (Միշտ ծեծելով) շատ կը սարեմ զքեզ... լեզուով չեմ կրնար բացատրել, ուր մնաց թէ... փատով... Թէ որ ինձի նամակ գր-բերու ըլլաս... հասցէն այսպէս ըլլայ, առ Յ. Գ. Կ. Լևոն Սիրահարեալներու փողոց Թիւ 20.

ԼԵՒ. Ինչո՞ւ կը զարնէք, Պարոն,

ԹԱ. Շատ կը սիրեմ զքեզ...

ԵՐ. Բաւ է բաւ, բարբարոս մարդ, չէս ամչնար ուրիշ կնիկներ կը սիրես այդ տարիքիդ մէջ:

ԹԱ. Դէմ կը խօսիս:

ԵՐ. Այո՛ կը խօսիմ. ասիկայ իմ հոգիս է դուք

զայն մեռցնել կուզէք. . . կը սիրեմ զինքը, ամուսինս է. կիմանա՞ք:

ՏԵՍԻԼ Ե .

ՆՈՅՆՔ, ՍՕՖԻ.

ՍՖԻ. Շուէնչս հատաւ վագելէն. . . քեզ ալ կորուսի . . . ինչ ընեմ, ո՞ւր պահուիմ:

ԹԱ. Մի խօսիր, զնա պահուէ սա խուցին մէջ:

ԼԵԻ. Կը խնդրեմ՞. Թափառնիկոս, լսէ ազաչանքս աղջիկդ ինձի տուր, զինքը երջանիկ պիտի ընեմ, կազաչեմ, անգու թ մ'ըլլար իր սիրովը կայրիմ կը տոջորիմ:

ԹԱ. Ինչ որ կուզէք ան ըրէք կորսուեցէք աչքս չտեսնէ (Կը նստի արողի վրայ):

ՏԵՍԻԼ Զ.

ՆՈՅՆՔ, ԹՈՎՄԱՍ.

ԹՈՎ. Վերջապէս ձեռք բերի զինքը բարև Պարոն:

ԹԱ. (Աքոռեկն եղնեղով) Հրամայեցէք Պ. Թովմաս. . . այսքան կանուխ. . . երէկ զիշեր աղւոր զուարճացանք բաւական զինի խմեցինք. . . ես ալ հիմա արթնցայ. . . զիշերուան հագուստովս կը նստիմ. (Մեկուսի) Կեղծենք.

ԹՈՎ. Ձեզի հետ խօսելու եկայ:

ԹԱ. Կրնար խօսիլ. . . բայց առաջուց ըսէք ինձի, Տիկինին ցաւը ինչպէս եղաւ:

ԹՈՎ. Շատ հանգիստ է, ձեզի ալ բարև ըրաւ:

ԹԱ. Ողջ ըլլայ, խեղճը սրբան կը տանջուէր:

ԹՈՎ. Ձեզի քանի մը խօսք պիտի զրուցեմ, բայց մի սրդողիք:

ԹԱ. Սրդողիքն ինչըսել է. հրամայեցէք խօսեցէք. . . սուրճ մը բեր Նիկօ:

ԹՈՎ. Դուն սրիկային մէկն ես. . . դուն անառակին

մէկն ես... դուն սինլըորի մէկն ես... դուն բարբա-
րոսին մէկն ես... դուն խարդախ մէկն ես... վեր-
ջապէս մարդու կերպարանքով իշուն մէկն ես :

ԹԱ. Ո՞վ ըսաւ :

ԹՈՎ. (Պօռալով) Ո՞վ կարծեցիր զիս... կինս առ-
նես պարանոցէս տանիս :

ԹԱ. Հիւանդ էր օղափոխու թեան համար տարի :

ԹՈՎ. Զիս կը խարէք սրիկաներ, աշխարհի առ-
ջեւ քեզ իբրեւ սրիկայ մէկն ներկայացընելէն ետքը
վրէժ ալ պիտի լուծեմ :

ՏԵՍԻԼ Է.

ՆՈՅՆԲ, ՄԱՐԹԱ,

ՄՐԹ. Աստուած փորձանքնիդ տայ :

ԹԱ. Աս ո՞վ է :

ՄՐԹ. Տես ուլ եմ :

ԹԱ. Պարոնը կարծեմ իմ կինս է :

ՄՐԹ. Այդպէս է, անիծից ծնունդ. ինչպէս, շատ
ազնոր է :

ԹԱ. Ինչ բան :

ՄՐԹ. Սոխակի պէս կը խօսի :

ԹԱ. Ո՞վ :

ՄՐԹ. Տատրակի պէս կը նայի, այնպէս չէ :

ԹԱ. Ինչ ըսել կուզէք :

ՄՐԹ. Ըսել կուզեմ որ սիրամարզի պէս պճնասէր
է. Ինչպէս էր գնդասեղի ցաւը... ասկէ շխտակ
բանտ պիտի երթար :

ԹՈՎ. Պատասխան տուր, ո՞ւր կը գտնուի հիմա
իմ կինս :

ԹԱ. Ինձի կը հարցնէք :

ՄՐԹ. Համբերեցէք Պարոն Թովմաս, հիմա ամէնն
ալ երևան պիտի գան. նախ և առաջ սա հագուստս
փոխեմ (Սօֆիիս մտած խոսքը կը լսեն) :

ԹԱ. (Մեկուսի) Ինչպէս պիտի կրնանք ազատիլ :

ՄԲԹ. (Սօփիէն փաշկոսեցով) Ահա ձեր կիներ, նամակ մ'ալ ունի ի ձեռին...

ԹՈՎ. Սատանորդի կին, կը խաբէս զիս... Բնչ նամակ է անիկայ, կարդա մտիկ ընենք:

ՍՖԻ. Ներէ իմ սիրելի ամուսինս, (կը կարթայ),

«ԱՌ Պ. Հ. Թովմաս Մելիսեթեկեան.»

ԹՈՎ. Ինձի համար է... Հըլլայ որ առևտրական գաղտնիք մը ըլլայ:

ՍՖԻ. (Կարդալով).

«Սիրեցեալդ իմ, անցեալ օր եկեղեցւոյն դրան առջին կեցած ինձի սիրոյ նշաններ կ'ուղղէիր ձեռնովդ... Բովս եղող մէկ փանի կնիկներ տեսան ու կասկածի գացին, կաղաչեմ ուրիշ անգամ զգուշանաս... Թափառնիկոսին տուն չգտնուած ժամանակը...

ՄԲԹ. (Մեկուսի) Աս Բնչ է...

ՍՖԻ. Շարունակեցով)

ԱՌՏՈՆՆԵՐՆ ԵՆ... կրնամ զալ ու տեսութիւն ընել հետս
ՄԱՐԹԱ »

ԹՈՎ. (Մեկուսի) Ով՞ Սատուած իմ, սիրկէ գտար այդ նամակը...

ՍՖԻ. Ձեր գրպանէն...

ԹԱ. Դուն սրիկային մէկն ես... զուն անառակին մէկն ես... զուն ծերացաց ցնդած ցմղակած պատառին մէկն ես... կինս ալ անանկ է... զիրար կը սիրէք անամօթներ, երիտասարդներէն ամչցէք:

ԹՈՎ. (Շփոթած) Ես՞:

ԹԱ. Էական դերանուն եզակի Ա. դէմք ուղական:

ՄԲԹ. Մենք՞:

ԹԱ. Էական դերանուն յոգնակի ազգական Ա. դէմք:

ԹՈՎ. Ամենինն :

ԹԱ. Մակբայ :

ԹՈՎ. Սուտ . . .

ԹԱ. Ածական :

ՏԵՍԻԼ. Ը.

ՆՈՅՆՔ ՆԻԿՕ.

ՆԻԿ. Ամէնքն ալ հոս են . . .

ԵՐ. Ահ՛ իմ սիրուն Լեւոն . . .

ՆԻԿ. Կը յիշես օրիորդ , բիչ մը առաջ ես Լեւոն էի . . . ինչ ազէկ էր Լեւոնութիւնը :

ԹՈՎ. (Յած առ Մարթա) Ինչպէս եղաւ որ աս նամակը իրենց ձեռքը կ'անցնի :

ԹԱ. (Յած առ Սօֆի) Թէոր այս նամակը չգողնայի՛ր :
ԼԵԻ. (Յած առ Երանեակ) Անգամ մը քեզի հետ ամուսնանամ :

ՄՐԹ. (Յած առ Թովմաս) Ինչ պիտի ընենք :

ՍՖԻ. (Յած առ Թովմասնիկոս) Տեսնենք ինչպիտի որոշեն :

ԹՈՎ. (Յած առ Մարթա) Պատիւնիս չարատելու համար անուշի կսպենք :

ՄՐԹ. (Յած առ Թովմաս) Ես ալ այն պիտի ըսէի :

ԹԱ. (Յած առ Սօֆի) Անուշութեամբ լմնցնենք աս խաղը :

ԹՈՎ. Չէք խօսիր . . .

ԹԱ. Ինչ պիտի խօսիմ , իմ կինս կը սիրես :

ԹՈՎ. Հապա գուն որ իմինս կը սիրես :

ՍՖԻ. Եւ տիկինը որ իմ ամուսինս կը սիրէ :

ՄՐԹ. Եւ գուն որ . . .

ԹԱ. Դատի ելլալու ենք որպէս զի իրաւունքը երկան ելնէ :

ԹՈՎ. Անպատիւ պիտի ըլլանք ամեննիս ալ :

ՍՖԻ. Թող ըլլանք, իրաւունք կուզենք մենք...

ՄՐԹ. Անամօթներ... ինչ իրաւունք ունիք իրաւունք ունենալու:

ՏԵՍԻՒԼ Թ.

ՆՈՅՆԻ, ՄԱՐԳԱՐ.

ՄՐԳ. Բարև Պարոնայք և Տիկնայք:

ԹԱ. Բարի եկար Պարոն Մարգար, մեր դատը դուն տես. Պարոնը իմ կինս կը սերէ, ես ալ անորինը կը սիրեմ, իրաւունքը որո՞ւ քով կը մնայ:

ՄՐԳ. Դուք արդէն դատը կտրեք էք, կռիւ պէտք չէ, հաշտուեցէք:

ԵՐ. Հապա ես որ Լեոնը կը սիրեմ:

ՄՐԹ. Պապանձէ:

ՄՐԳ. Ահա ես ալ հրապարակաւ կը յայտնեմ միտքս, իմ փափաքս ալ ան է որ Նրանեակը Լեոնի հետը ամուսնանայ, և մեծապէս շնորհակալ եմ որ առաջուց իմաց տուաւ:

ԵՐ. Պարոն Մարգարի ցուցուցած մարդասիրութենէն զո՞հ եմ, և ահա կը խօստանամ մինչեւ վերջին շունչս Լեոնի հետ ապրիլ:

ՄՐԹ. Եւ դուն կը խօստանամ ինձի հաւատարիմ մնալ:

ԹԱ. Այո:

ՄՐԹ. Այս եղելութիւնները պիտի մոռցուին... չեղածի պէս...

ԹԱ. Այո, անանկ պիտի ըլլայ:

ԹՈՎ. (Առ Սօֆի) Ձեր ակռայի ցաւն ալ կանցնի:

ՍՖԻ. Կանցնի:

ԹԱ. Ամէնքնիս ալ ուխտենք իրարու հաւատարիմ մնալ, զիրար սիրենք և այս գաղտնիքը մեր մէջ պահենք, որպէս զի պատիւնիս չարատի:

ՄԲԹ. Ահ, որքան որ չար բնաւորութիւն ունենաս
դարձեալ կը սիրեմ զքեզ. (Կը սրագնէ Թախառնիկոսը)
Ասանկ պարագաներու մէջ չեմ կրնար արտասուքս
զսպել. (Լալով) Երբ կսկսին համայնքները բերնէս
վազել, արցունքն ալ աչքէս կը հոսի. դուն զիս լաւ
մը չես ճանչցէր, բեզի համար կը մոռնիմ ես:

ԹՈՎ. (Լալով) Զիս յարտառուս շարժեցիր իմ սիրուն
Սօֆիա... որքան ժամանակ է որ շուրջերս այտե-
րուդ դպած չէին:

ԼԵԻ. Ահ իմ երանեակս:

ԵՐ. Ահ իմ ԼԵՆՈՆԻԿԱ:

ՇԻԿ. Հապա օրիորդ որ զիս ԼԵՆՈՆ ԸՐԻՐ:

ՄԲԹ. Աշխատէ աղջիկս ԼԵՆՈՆը սիրելու:

ԹՈՎ. Առաւօտ եղաւ, երթանք Սօֆի:

ԹԱ. Քովս եկուր անուշիկս:

ՄԲԹ. Ըհ, բերանդ պազնեմ:

ԹԱ. Ըհ, բեզուդ խածնեմ:

ՍՖԻ. (Մեկուսի) Ինչպէս որ ձեռքս խաճաւ:

ՄԲԹ. ԶԵՆՔԵՐԿ սիրեմ:

ԹԱ. Սիրէ սիրէ, կշտացիր:

ՇԻԿ. Ինչե՛ք զատ ամէնքն ալ ոտքի վրայ են:

ԹԱ. Ինչ կը խնդար (Կ'երգէ):

Հաս դարոց մ'է բարոյական,

Կառավարիչն է ձեր խղիւճայն,

Դատերգութիւնն անոր դասեր,

Որոնց մենք ենք դասաւուներ:

(Ամենքը մեկեկեկ եղանակաւ) Ինչ ծանր պաշտօն:

Մնաք բարեաւ հանգիսականք,

Կաղաչեմք ձեզ ալ չմոռնաք,

Կերակրեցէք մեզ նիւրապէս,

Որ կերակրիք բարոյապէս:

(Ամենքը երբայրաւ վրայ)

ՇԻԿ. Հապա օրիորդը որ զիս ԼԵՆՈՆ ԸՐԻՐ:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0014723

